

# **Handlings- og økonomiplan for 2022— 2025 og budsjett for 2022**

**Gausdal kommune**

***Formannskapetets innstilling.***

## Innhold

Forord .....	5
Formannskapetets innstilling .....	7
Satsingsområder .....	16
LEVE HELE LIVET .....	23
Kommunal planstrategi .....	32
Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak .....	34
§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A) .....	34
Obligatorisk budsjettkommentar til bevilgningsoversikter drift.....	35
§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B) .....	38
§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A) .....	39
2B Bevilgningsoversikt - investering.....	40
1. Investeringer i varige driftsmidler .....	40
2. Tilskudd til andres investeringer .....	40
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper .....	41
4. Utlån av egne midler .....	41
§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3).....	41
Oversikt Investering og finansiering.....	42
Status og rammebetingelser .....	43
Årsverk.....	48
Økonomisk utvikling i planperioden .....	49
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter.....	50
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter.....	50
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter .....	51
Årlig låneopptak til investeringer .....	53
Befolkningsutvikling .....	54
KOMMUNENS PLANOMRÅDER .....	56
Administrative fellestjenester.....	56
Næring og miljø .....	59
Skole.....	64
Barnehage.....	68
Kultur og fritid .....	71
Teknisk drift .....	75
Bygg/eiendom/areal .....	80
Interkommunale samarbeid .....	84
Barn og familie.....	89

## Økonomiplan for 2022-2025

Sosiale tjenester og sysselsetting.....	92
Helse.....	93
Omsorg.....	97
Generelle utgifter og inntekter.....	102
Investeringer i økonomiplanen.....	103
Avgiftsfinansierte investeringer.....	107
Ikke-avgiftsfinansierte investeringer.....	107
Gebyrliste.....	115
Barnehage.....	115
Skolefritidsordning.....	115
Bibliotek.....	116
Kulturskole.....	116
Leie av lokaler.....	116
Gausdallhallen, innenbygds.....	117
Gausdallhallen, utenbygds.....	117
Gausdal Arena, innenbygds.....	117
Gausdal Arena, utenbygds.....	118
Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private.....	119
Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private.....	119
Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger.....	119
Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger.....	119
Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner.....	120
Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger.....	120
Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger.....	120
Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner.....	121
Skoleanlegg.....	121
Landbruk.....	121
Utleie- og omsorgsboliger.....	121
Pleie- og omsorg.....	122
Pleie og omsorg.....	122
Rehabilitering.....	122
Omsorgslønn.....	123
Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing.....	123
Vann.....	123
Avløp.....	123

## Økonomiplan for 2022-2025

Slam .....	124
Renovasjon .....	124
Feiing .....	125
Byggesaksbehandling .....	125
Arealplanlegging .....	129
Skjenkebevilling.....	130
Tobakksgebyr .....	132
Kart og oppmåling .....	132
KOSTRA og begrepsforklaringer .....	136

## Forord

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2022-2025, med årsbudsjett 2022. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet Gausdal kommune har, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for 2022 er på totalt 612 mill. kroner, og for dette produseres mange tjenester, forvaltningsoppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet. Handlings- og økonomiplanen 2022–2025 legger til rette for likeverdige og fremtidsrettede tjenester innenfor de økonomiske rammene. Tjenestene skal ha tilstrekkelig kvalitet, kapasitet og kompetanse, og kommunen skal satse videre på digitalisering, og mer på samskaping. Vi har arbeidet med å innarbeide mål og delmål og prioriteringer fra ny kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i kommunestyret 25. februar 2021. Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste politisk styringsdokumentet. Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel (etter plan og bygningsloven). Her følges kommuneplanen opp med konkretisering av oppdrag og økonomiske prioriteringer. Den røde tråden mellom disse planene blir nå sterkere.

Koronapandemien har preget kommunen i lang tid. Kommunens ansatte og ledere har siden mars 2020 bidratt til å balansere en krevende krisehåndtering med ordinær drift. I denne perioden er det etablert nye tjenester, vi har lagt om driften for å ivareta smittevern og nye behov, og ansatte har i perioder vært omdisponert til andre oppgaver. En del oppgaver og omstillingstiltak har helt eller delvis blitt utsatt. Det er fortsatt en noe usikker situasjon knyttet til smitteutvikling og behov for lokale og nasjonale tiltak, men vi håper på å kunne ha økt oppmerksomhet på ordinære drifts- og utviklingsoppgaver.

Samlet investeringsplan for perioden 2022-2025 er på 280 mill. kroner. Vi opplever dette som et nødvendig og nøkternt nivå, i og med at det meste er knyttet til oppgradering og utvidelse av vann- og avløpsnett samt flomsikring av elva Dørja.

Gausdal kommune har vært i en svært krevende økonomisk situasjon. Vi var innom ROBEK-listen, men har gjennom et stort omstillingsarbeid klart å komme i bedre økonomisk balanse, og er nå ute av listen igjen. Det er fortsatt nødvendig med omstilling og effektivisering for at Gausdal kommune skal kunne møte utfordringer, nye oppgaver, og ha økonomisk bærekraft i framtiden.

I forrige økonomiplan så vi muligheten for å begynne å bygge fond igjen. Det er avgjørende for å ha økonomisk handlingsrom og kunne takle uforutsette hendelser. Den situasjonen er nå endret seg. Vi trenger riktignok ikke å arbeide med ytterligere innsparingstiltak i 2022, men lengre ut i perioden bør vi det, for å igjen øke det økonomisk handlingsrommet. Denne utviklingen henger sammen med:

- Stor økning i ressurskrevende tjenester, netto økt utgift
- Økte rente- og avdragsutgifter
- Lønn, pensjon og pris
- Strømutgifter
- Forsinkelser i noen omstillingsprosesser
- Ikke fullfinansiert barnevernreform

Handlingsrommet (mulighet for å bygge fond) som lå inne i økonomiplanen for 2021-2024 er borte. Vi må derfor planlegge helhetlig og langsiktig, der nye omstillingstiltak må utredes og forankres i 2022, for gjennomføring fra 2023 og framover. Kommunedirektøren vil arbeide for at vi fortsatt prioriterer forebyggende og helsefremmende arbeid, jfr. føringene i kommuneplanens samfunnsdel, og at vi heller ser på nødvendige strukturendringer som følge av demografi og befolkningssammensetning. I tillegg må

vi ha fokus på at kommunene får flere krav/forventninger/ oppgaver. Vi ser blant annet at internkontrolloppgavene øker ved endringer i særlover. Dette er administrative oppgaver som påvirker arbeidshverdagen til både fagstillinger (lærere/sykepleiere/saksbehandlere osv.) og ledere. Digitalisering kan være med å avhjelpe dette. Reformen som omfatter kommunene er vanligvis ikke fullfinansierte, og det inkluderer den nye barnevernreformen.

Vi legger Solberg-regjeringen statsbudsjett til grunn når vi legger fram handlings- og økonomiplanen med årsbudsjett 4. november 2021. Støre-regjeringens statsbudsjett kommer medio november 2021.

Som grunnlag for handlings- og økonomiplanarbeidet bruker vi mange kilder. Her nevnes de mest sentrale:

### **Statlige føringer:**

- Lov og forskrifter
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging fra 2019
- Regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2022
- FNs bærekraftsmål

### **Fylkeskommunale planer**

**Lokale utredninger vedtak og.** I den siste kategorien kan vi nevne:

- Kommuneplanens samfunnsdel for 2021-2032
- Handlingsplan for 2021-2024. med økonomiplan, årsbudsjett 2021 og kommunal planstrategi
- Regnskap og årsmelding 2020
- Tiltaksplan knyttet til Robek-statusen, inkludert vedtak i prosessen «Fornyelse og omstilling 2020»
- Tertialrapport 1 og 2 for 2021
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse
- Kunnskapsgrunnlag for framtidens helse og omsorgstjenester, 6 delutredninger og saker/vedtak knyttet til framtidens helse- og omsorgstjenester
- Kvalitetsmelding grunnskolen
- Digitaliseringsstrategi 2021-2024 for Lillehammer-regionen
- Kommuneplanens arealdel, vedtatt mars 2021
- Regional landbruksplan Gausdal, Lillehammer og Øyer, vedtatt 2021
- Strategisk næringsplan Gausdal, Lillehammer og Øyer, vedtatt 2021
- Prosjektet Ung styrke
- Hovedplan for vann og avløp, vedtatt 2021
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse
- Beredskapsplan, med underdokument
- Trafikksikker kommune (sertifisering)
- Bærekraftig reiseliv (sertifisering)
- Strategi for interkommunalt samarbeid i Lillehammer-regionen

**Prosessen framover knyttet til handlings- og økonomiplan og årsbudsjett er følgende:**

- Kommunestyreseminar 4. november
- Dokumentet på hjemmesiden
- Formannskapet 10. og 17. november og 8. desember
- Formannskapets innstilling 17. november– offentlig ettersyn 14 dager

- Kommunestyret 25. november
- Ungdomsrådet 1. desember
- Arbeidsmiljøutvalget 1. desember
- Partssammensatt utvalg 8. desember
- Rådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne, 9. november og 7. desember
- Arbeid i partiene / gruppene – i hele perioden
  - administrasjonen står til disposisjon med hjelp/Framsikt
  - deltar gjerne i gruppemøter/medlemsmøter
- Sluttbehandling i kommunestyret 16. desember

## Formannskapetets innstilling

### Saksframlegg

Ark.: 151

Lnr.: 20012/21

Arkivsaksnr.: 21/2290-4

---

Saksbehandler: Marit Bråten Homb

#### HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2022-2025 SAMT BUDSJETT 2022

Vedlegg:

1. Fritak i medhold av eiendomsskatteloven § 7 a), helt og delvis.
2. Fritak i medhold av eiendomsskatteloven § 7b), helt og delvis.
3. Budsjettforslag fra Gausdal kirkelige fellesråd.
4. Budsjettforslag fra Kontrollutvalget vedrørende kontroll og tilsyn for 2021.
5. Grunnlag for beregning av kurdøgnpris 2022 sykehjemsplass.
6. Handlings- og økonomiplan for 2022-2025 og budsjett for 2022 med planoversikt samt gebyr- og prisoversikt. Lenke til digital versjon: [https://pub.framsikt.net/2022/gausdal/bm-2022-ha\\_oe\\_k\\_22-25/](https://pub.framsikt.net/2022/gausdal/bm-2022-ha_oe_k_22-25/)

Andre saksdokumenter (ikke utsendt):

- Vedtak fra Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet vedrørende budsjett 2022.

#### SAMMENDRAG:

**Det foreslås at kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2022-2025 og budsjett for 2022 vedtas. Videre settes eiendomsskatten for boliger og fritidseiendommer til 4 promille. Det foreslås 5 promille i eiendomsskatt for næring. Kommunens gebyrer og priser økes med 2,5 % med unntak av de tilfeller der det fremmes egne gebyrsaker eller at kommunestyret vedtar gebyrer i eget vedtakspunkt i denne saken.**

## SAKSOPPLYSNINGER:

Kommunedirektøren legger fram et budsjett for 2022 og en økonomiplan for 2022-2025 i balanse. Det er nødvendig å bruke et mindre beløp av disposisjonsfond i to av årene i økonomiplanen for å oppnå denne balansen, mens det i de to andre årene kunne avsettes mindre beløp til disposisjonsfond. Årsaken til en forverring i budsjettbalansen fra økonomiplanen i 2021-2024 knytter seg blant annet til en betydelig økning i kommunens utgifter til ressurskrevende tjenester samt forsinkelser i omstillingstiltak i planområdene 11 Helse og 12 Omsorg. Det vises til vedlagt dokument for ytterligere opplysninger.

### Veterinærvakt.

Samtidig med budsjettsaken fremmes det en egen sak knyttet til veterinærvakt. Ettersom saken legges fram med ulike løsningsalternativ, er det ikke lagt inn økte utgifter i kommunedirektørens budsjettforslag.

### Bredbånd

Kommunedirektøren har ikke lagt inn økte utgifter til bredbånd utover det som ligger inne i budsjettet fra før knyttet til en årlig utgift på 0,2 mill. kr til tilskudd til bredbåndsutbygging/avsetning til bredbåndsfond. Det er per 01.01.2021 0,2 mill. kr på kommunens bredbåndsfond. I budsjettet for 2021 er det lagt inn en utgift/avsetning på 0,2 mill. kr. Ved årets utgang vil det dermed være 0,4 mill. kr tilgjengelig på dette fondet.

### Kafè-lokalene i kommunehuset

Det er ikke lagt inn utgifter i kommunedirektørens forslag. Det vil bli fremmet en egen sak der tre alternativ beskrives:

- lyse ut etter nye kafèdrivere
- la lokalene stå tomme i 2022 og bruke 2022 til å utrede alternativ bruk/ombygging av lokalene til kontorer/møterom
- La lokalene stå tomme i 2022 og se på muligheten for å legge inn midler til kantine/møteservering i budsjettet for 2023.

### Kontroll og tilsyn

Kontrollutvalget har i sitt møte 19.10.2021 i sak 23/2021 valgt å innstille på en budsjetttramme til kontroll og tilsyn på totalt 1.425.000 kr (se vedlegg 4). Den fordeler seg slik:

Kontrollutvalgets drift	140.000 kr
Kontrollutvalgssekretariat	208.000 kr
Revisjon	1.077.000 kr

Dette er innarbeidet i kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan. Dersom kommunestyret ønsker en annen ramme, må kommunestyret selv vedta dette.

Foreslått budsjett fra kontrollutvalget er rett i underkant av 90.000 kr høyere enn den kommunale prisveksten på 2,5 % i 2022.

Kommunestyret har praktisert overføring av ubenyttede driftsmidler for kontrollutvalget som for kommunens enheter. På kontrollutvalgets fond per 01.01.2021 er det 422.862 kr tilgjengelig.



### **Kirkelig fellesråd**

Gausdal kirkelige fellesråd har i brev til kommunen datert 23.09.2021 søkt om tilskudd for 2022. Det bes om tilskudd på 5.852.000 kr. Dette er en økning fra 2021 på 336.917 kr, det vil si en økning på 6,1 %. Økte strømpriser utfordrer også fellesrådets budsjett, og kommunedirektøren har valgt å legge inn det beløpet som fellesrådet ber om for 2022.

Kommunedirektøren har lagt inn 0,5 mill. kr til vanntåkeanlegg ved Aulstad kirke i 2023, i henhold til søknad fra fellesrådet.

Det vises til vedlegg 3 til saken for nærmere detaljer om fellesrådets budsjett.

### **Gebyrer og priser**

Gebyrer og priser justeres i utgangspunktet med den kommunale prisveksten på 2,5 %. Det gjelder imidlertid ikke alle gebyrer, og disse vedtas enten i egne saker eller som egne punkt i budsjettvedtaket.

### ***Maksimalpris foreldrebetaling – inkl. reduserte satser for foreldrebetaling og gratis kjernetid.***

Det er lagt til grunn en maksimalpris for foreldrebetaling på 3.315 kr per måned for 2022, med betaling i 11 av årets 12 måneder (det er betalingsfri i juli). Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for barn i familier med lav samlet inntekt er også videreført. Dersom Stortinget vedtar en annen makspris enn det som er foreslått i statsbudsjettet, foreslår administrasjonen at denne satsen også skal legges til grunn som betalingsssats i de kommunale barnehagene i Gausdal.

### ***Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier.***

Stortinget har tidligere vedtatt ordning for redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier også i SFO (skolefritidsordning). Ordningen ble fra 1. august 2021 utvidet slik at den nå gjelder for elever i 1.-4. klasse. Det er innført ordning med gratis SFO for barn med spesielle behov på 5. -7. trinn.

### ***Skjenkebevilling for enkeltanledning av en viss størrelse.***

Det er lagt inn et nytt gebyr i den samlede oversikten knyttet til skjenkebevilling for enkeltanledning av en viss størrelse. Dette gjelder for eksempel festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk. Gebyret faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 7-1 <https://lovdata.no/forskrift/2005-06-08-538/§6-1> Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

### ***Kurdøgnpris sykehjem.***

Som følge av anbefaling etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt, har kommunen valgt å ta med opplysning om kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i budsjettdokumentet. Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtidsplass.

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har hittil hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir

det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett. Kurdøgnprisen for 2022 er beregnet å utgjøre 3.491 kr. Beregningen er dokumentert i vedlegg 5 til saksframlegget.

***Prinsipp om full kostnadsdekning av selvkosttjenester.***

For selvkosttjenestene septik og renovasjon stiller lovverket krav om full kostnadsdekning. Det innebærer at gebyrene skal dekke kommunens utgifter. For øvrige tjenester blir det ikke stilt et tilsvarende lovkrav, men kommunen bør i størst mulig grad ha gebyrer som dekker kommunens utgifter til den enkelte tjeneste. Alternativt kan kommunen bevisst velge å subsidiere en tjeneste.

I Gausdal kommune har kommunestyret vedtatt prinsipp om full kostnadsdekning på følgende områder:

- Septik (lovkrav)
- Renovasjon (lovkrav)
- Avløp
- Vann
- Feiing
- Byggesak
- Kart/oppmåling
- Plansaker

Prinsippet om full kostnadsdekning innebærer ikke at kommunen alltid har like høye inntekter som utgifter, men at kommunen skal praktisere ordning med selvkostfond og framførbart underskudd (gjelder ikke gebyrer fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven – der er det ikke lenger anledning til å framføre underskudd fra tidligere år).

Dekningsgradene knyttet til disse tjenestene er, i all hovedsak, også forelagt kommunestyret i forbindelse med gebyrvedtakene.

***Eiendomsskatt.***

Eiendomsskattesatsene foreslås videreført på samme nivå som for 2021. Den generelle eiendomsskattesatsen er i kommunedirektørens budsjettforslag foreslått satt til 5 promille. Dette vil gjelde for kraftverk, kraftnett og næringseiendommer. For boliger og fritidsboliger foreslås satsen satt til 4 promille.

Kommunestyret kan velge å øke promillesatsen for kraftverk, kraftnett og næringseiendommer fra 5 til 6 promille i 2022. Det vil gi en inntektsvekst på anslagsvis 0,7 mill. kr.

Skatteobjekter som faller inn under ordningen med særskilt grunnlag (det vil si det som er igjen av verker og bruk som ikke ble kategorisert som næring), skal beholde promillesatsen på 5,1, som ble brukt i 2018. Fra og med 2019 skal takstgrunnlaget reduseres med 1/7 årlig, inntil takstgrunnlaget kommer ned til 0 i 2025. Det vil det ikke lenger være eiendomsskatt på verker og bruk. I 2022 skal takstgrunnlaget på verker og bruk settes til 3/7. Dette er i tråd med vedtatt endring i eiendomsskattelova med virkning fra og med 2019.

I Gausdal er det totalt sju kategoriserte verker og bruk, alle er innen bransjen tele og kommunikasjon.

### **Praktisk informasjon knyttet til budsjettskjema 3 Økonomisk oversikt drift.**

Når kommunestyret har vedtatt budsjettrammene på bevilgningskjema 1A og 1B, har kommunedirektøren fått delegert myndighet til å gi tjenester innen de nettorammer som er på det enkelte planområde. Administrasjonen vil fordele nettorammene på ulike konti i budsjettet. Dette innebærer at det i budsjettskjema 3 i kolonnen for budsjett 2021, vil kunne bli endringer mellom de ulike postene. Dette har ingen praktisk betydning, men det er greit at leserne av budsjettdokumentene er klar over dette. Budsjettrammene som kommunestyret fastsetter i bevilgningskjema 1 A og 1 B skal imidlertid ikke endres.

### **Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende**

#### **INNSTILLING:**

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
  - a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
  - b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 5 promille for året 2022. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a). Skattesatsen på det særskilte grunnlaget er 5,1 promille.
  - c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2022.
  - d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser, og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2022 i samsvar med dette vedtaket.
  - e) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt i 2022, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1. For verk og bruk, skrives det ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med ytterligere en syvendedel i 2022 til 3/7 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).
  - f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.
2. For inntektsåret 2022 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
3. Gausdal kirkelige fellesråd gis et tilskudd på 5.852.000 kr for 2022. Dette er en økning i forhold til tilskudd for 2021 med 337.000 kr.
4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2022 med 1.425.000 kr.
5. De kommunale gebyrer og priser justeres opp med 2,5 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 3.315 kr per måned fra 01.01.2022. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2022, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.

7. Det innføres gebyr for skjenkebevilling for enkeltanledning av en viss størrelse.
8. Sats for omsorgslønn justeres opp med 3,4 % til 211 kr/time.
9. Arbeidet med «Leve hele livet» forankres slik det framgår av eget kapittel i handlings- og økonomiplanen.
10. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 23 mill. kr i 2022. Lånet skal avdras over 30 år.
11. Det godkjennes låneopptak med 49.082.000 kr i 2022 til kommunens investeringer slik det framgår av budsjettet for 2022.
12. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2022-2025 og budsjett for 2022 vedtas.
13. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta korreksjoner mellom planområdene der det foreligger opplagte feil mellom budsjett og faktisk bruk, samt avskrivninger, lønnsoppgjør og pensjon.
14. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
15. Planer for blir utarbeidet slik det framgår av planoversikten – kommunal planstrategi – for perioden 2022-2025.
16. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.491 kr per døgn for 2022.
17. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, plansaker, feiing, vann og avløp.

### Behandling:

### Orientering:

I forbindelse med saken om handlings- og økonomiplanen var det en orientering om virkninger av Støre-regjeringens endringsforslag til statsbudsjettet for 2022. Ved økonomisjef Marit B Homb.

**Stig Melbø, TPL**, satte fram disse endringsforslagene på vegne av Sp/MDG/TPL:

<b>Endringer i driftsbudsjettet:</b>	<i>Endring 2022</i>	<i>Endring 2023</i>	<i>Endring 2024</i>	<i>Endring 2025</i>
Økte utgifter til kontroll og tilsyn	-102	-102	-102	-102
Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer - Fsak 83/21	441	441	441	441
Kartlegging av arealer for boligbygging	200	0	0	0
Renteutgifter	0	172	55	4
Avdrag på lån	0	175	60	10
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-539	-686	-454	-353
<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Kommentar til tiltakene:

**Økte utgifter til kontroll og tilsyn.** Kontrollutvalget har ubenyttede driftsmidler på fond.

**Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer - Fsak 83/21.** Det er lagt inn en årlig økt utgift på 441.165 kr i tråd med formannskapetets innstilling i saken.

**Kartlegging av arealer for boligbygging.** Sees i sammenheng med verbalforslag.

<b>Investering</b>	<b>Endring 2022</b>	<b>Endring 2023</b>	<b>Endring 2024</b>	<b>Endring 2025</b>
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	7 000	-5 000	-2 000	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-570	407	0	0
Bruk av lån	-6 430	4 593	2 000	0
<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Tekstforslag:**

**Kartlegging av arealer for boligbygging.** Kommunestyret bestiller en kartlegging/grovanalyse av sentrumsnære arealer ved Segalstad Bru og i Follebu som kan egne seg for boligbygging, fortrinnsvis rekkehus og eneboliger. Planutvalget fastsetter kriterier for analysen.

**Hans Høistad, Ap,** satte fram disse endringsforslagene:

<b>Endringer i driftsbudsjettet:</b>	<b>Endring 2022</b>	<b>Endring 2023</b>	<b>Endring 2024</b>	<b>Endring 2025</b>
Egenandel bredbåndsutbygging	1 600	0	0	0
Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer - Fsak 83/21	441	441	441	441
Renteutgifter	0	703	1 301	1 471
Avdrag på lån	0	284	544	624
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-2 041	-1 427	-2 286	-2 536
<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Kommentar til tiltakene:**

**Egenandel bredbåndsutbygging.** Tiltaket finansieres med bruk av kommunens disposisjonsfond.

**Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer - Fsak 83/21.** Det er lagt inn en årlig økt utgift på 441.165 kr i tråd med formannskapetets innstilling i saken.

<b>Endringer i investeringsbudsjettet:</b>	<b>Endring 2022</b>	<b>Endring 2023</b>	<b>Endring 2024</b>	<b>Endring 2025</b>
Fjerdumskogen utbygging	10 000	10 000	0	0
Fjerdumskogen kjøp av grunn	5 000	5 000	0	0
Ny GSV til Fjerdumskogen	0	0	5 000	0
Steinslia næringsarealer	1 000	0	0	0
Boligområder Follebu	500	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 300	-2 000	-1 000	0
Bruk av lån	-14 200	-13 000	-4 000	0
<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

---

Til voteringen:

**Forslaget til Stig Melbø** om arealer og boligbygging voterer over som nytt punkt 18:

«Kartlegging av arealer for boligbygging. Kommunestyret bestiller en kartlegging/grovanalyse av sentrumsnære arealer ved Segalstad Bru og i Follebu som kan egne seg for boligbygging, fortrinnsvis rekkehus og eneboliger. Planutvalget fastsetter kriterier for analysen.»

**Anette Musdalslien, Sp**, satte fram følgende forslag til nytt punkt 19:

«Utgifter til veterinærvakt dekkes av disposisjonsfondet.»

**Votering:**

- Innstillingen med Hans Høistads endringsforslag ble satt opp i mot innstillingen med Stig Melbøs endringsforslag. Innstillingen med Stig Melbøs endringsforslag ble tiltrådt med 4 stemmer.
- Forslaget til nytt punkt 18 om kartlegging av arealer for boligbygging ble enstemmig tiltrådt.
- Forslaget til nytt punkt 19 – om veterinærvakt-finansiering – ble enstemmig tiltrådt.

**Innstilling:**

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
  - a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
  - b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 5 promille for året 2022. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a). Skattesatsen på det særskilte grunnlaget er 5,1 promille.
  - c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2022.
  - d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser, og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2022 i samsvar med dette vedtaket.
  - e) Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2022, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1. For verk og bruk, skrives det ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med ytterligere en syvendedel i 2022 til 3/7 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).
  - f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.

2. For inntektsåret 2022 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
3. Gausdal kirkelige fellesråd gis et tilskudd på 5.852.000 kr for 2022. Dette er en økning i forhold til tilskudd for 2021 med 337.000 kr.
4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2022 med 1.323.000 kr.
5. De kommunale gebyrer og priser justeres opp med 2,5 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 3.315 kr per måned fra 01.01.2022. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2022, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
7. Det innføres gebyr for skjenkebevilling for enkeltanledning av en viss størrelse.
8. Sats for omsorgslønn justeres opp med 3,4 % til 211 kr/time.
9. Arbeidet med «Leve hele livet» forankres slik det framgår av eget kapittel i handlings- og økonomiplanen.
10. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 23 mill. kr i 2022. Lånet skal avdras over 30 år.
11. Det godkjennes låneopptak med 55.512.000 kr i 2022 til kommunens investeringer slik det framgår av budsjettet for 2022.
12. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2022-2025 og budsjett for 2022 vedtas.
13. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta korreksjoner mellom planområdene der det foreligger opplagte feil mellom budsjett og faktisk bruk, samt avskrivninger, lønnsoppgjør og pensjon.
14. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
15. Planer for blir utarbeidet slik det framgår av planoversikten – kommunal planstrategi – for perioden 2022-2025.
16. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.491 kr per døgn for 2022.
17. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, plansaker, feiing, vann og avløp.
18. Kommunestyret bestiller en kartlegging/grovanalyse av sentrumsnære arealer ved Segalstad Bru og i Follebu som kan egne seg for boligbygging, fortrinnsvis rekkehus og eneboliger. Planutvalget fastsetter kriterier for analysen.
19. Utgifter til veterinærvakt dekkes av disposisjonsfondet.

## Satsingsområder.

Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. Planen for Gausdal kommune ble vedtatt i kommunestyret 25. februar 2021, og har et 12 års perspektiv.

Kommuneplanen består av to deler, samfunnsdelen og arealdelen, jfr. plan- og bygningsloven. Samfunnsdelen inneholder kommunens overordnede politiske mål og strategier innenfor prioriterte samfunns- og tjenesteområder. Samfunnsdelen inneholder også en arealstrategi som igjen legges til grunn for utarbeidelse av den juridisk bindende arealdelen. Kommuneplanen skal også samordnes med kommunens økonomiplan (jfr. kommuneloven), I Gausdal kommune vil de prioriterte satsingsområdene i samfunnsdelen følges opp i det årlige arbeidet med handlings- og økonomiplan, i arealplan, i andre planer, utredninger og politiske saker.

### Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

#### Overordnede mål for kommunen

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

#### Hovedmål for kommunen

##### Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

##### Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

### Oppdrag for å nå mål

##### Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

##### Oppdrag for å nå mål

Etablere møtearena for samskaping i samarbeid med Gausdal Næringsforening.

I frivillighetens år vil kommunen samarbeide med frivilligheten for å spre informasjon om frivillig arbeid og for å rekruttere flere frivillige.



## Økonomiplan for 2022-2025

Utarbeide forretningsmodeller for bærekraftig turisme i Langsua, i samarbeid med nasjonalparkstyret, Randsfjordmuseene, reiselivsnæringen og Visit Lillehammer.

---

Inngå partnerskapsavtale med Gausdal Næringsforening.

---

Det skal vedtas en frivilligstrategi i løpet av 2022.

---

Ved større planprosesser skal samskapingperspektivet alltid vurderes i forbindelse med medvirkning.

---

**Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.**

Vi vil bruke kommunens hjemmeside og sosiale medier aktivt med formål om å informere og engasjere.

---

### Sammen om bærekraftig arealbruk.

#### Overordnede mål for kommunen

- Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
- Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.
- Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

## Hovedmål for kommunen

### Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

### Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

## Oppdrag for å nå mål

### Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

### Oppdrag for å nå mål

I forbindelse med utarbeidelse av Naturmangfoldsplan for Gausdal, skal det gjennomføres en medvirkningsprosess og planforslag skal legges frem til førstegangs behandling.

Vi vil finne gode kartleggings- og måleverktøy for å beregne kommunens klimaavtrykk.

## Sammen for Lillehammer-regionen

### Overordnede mål for kommunen

- Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

## Hovedmål for kommunen

### Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

### Delmål

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

## Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag for å nå mål
Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.	Det bør vedtas en ny regional plan for interkommunalt samarbeid.

## En organisasjon som samskaper

### Overordnede mål for kommunen

- Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

### Hovedmål for kommunen

Hovedmål	Delmål
Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.
	Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.
	Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.
	Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.
	Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.
	Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.
	Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

## Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag for å nå mål
Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	Prøve ut alternative arbeidstidsordninger. Dette skjer i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.

## Sammen om gode hverdagsliv

### Overordnede mål for kommunen

- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

### Hovedmål for kommunen

#### Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

#### Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivt og vennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

### Oppdrag for å nå mål

#### Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

#### Oppdrag for å nå mål

Videreutvikle og systematisere koordinering av tjenester.

Det skal vedtas en frivilligstrategi i løpet av 2022.

Gjennomføre en pilot for å teste ut velferdsteknologiske løsninger i et kontrollert miljø.

Systematisere og kvalitetssikre arbeidet med brukermedvirkning for å tilpasse tjenestetilbudet til tjenestemottakers behov

I forbindelse med alle søknader om helse- og omsorgstjenester skal det vurderes spesifikt om det er aktuelt å ta i bruk velferdsteknologi.

Revidere rehabiliteringsplan for kommunale bygg med særlig fokus på universell utforming.

## Økonomiplan for 2022-2025

**Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.** Barnehagene gjennomfører barnehagebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet

	Vi vil i 2022 rapportere på oppnådde grunnskolepoeng. Målet er stabilt høye grunnskolepoeng, det vil si 41 poeng eller høyere.
	Vi vil i 2022 rapportere på antall klagesaker til Statsforvalteren knyttet til Opplæringslova kap 9A.
	Utprøving av nye arbeidsmåter i møte med unge med psykiske utfordringer
<b>Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.</b>	Utarbeide helhetlig plan for kommunens forebyggende innsats i tråd med barnevernloven.
	Videreutvikle og systematisere koordinering/samordning av tjenester for barn og unge
	Fokus på trygg skolevei gjennom deltakelse i Hjertesone-prosjekt

### Sammen om en grønnere kommune

#### Overordnede mål for kommunen

- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

#### Hovedmål for kommunen

##### Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

##### Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

## Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag for å nå mål
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Vurdere hvilke løsninger fra pågående mobilitetsprosjekter i Lillehammer-regionen som kan være aktuelle for Gausdal jamfør regional næringsplan.
	Arrangere åpent temamøte for å kartlegge interesse for fjernvarmeanlegg.
	For første gang legge fram en årlig tiltaksplan innen klima og miljø i henhold til regional landbruksplan.
	Kartlegge interesse i landbruket for å levere gjødsel til biogassanlegg.
	Igangsette prosjekt innen bærekraftige forretningsmodeller.
	I 2022 skal vi reasfaltere to gang- og sykkelveier for å bedre fremkommeligheten for gående og syklende. Dette gjelder del av Grønlandsbrua – Linflåa samt øvre del av Øverjordsvegen.
	Arrangere gründerkurs.
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Gjennomføre åpent møte i forbindelse med revidering av delplan Skei.
	Gjennomføre åpent møte i forbindelse med revidering av kommunedelplan Skei.
	Revidere gjeldende beitebruksplan for Gausdal.

## Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

### Overordnede mål for kommunen

- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

### Hovedmål for kommunen

#### Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

#### Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

## Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag for å nå mål
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi vil i 2022 rapportere på eventuelle avvik.
	Vi vil i 2022 rapportere på eventuelle avvik.
	I 2022 skal vi ferdigstille revidering av trafikksikkerhetsplan.

## Bærekraftig økonomi

### Overordnede mål for kommunen

- Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

### Hovedmål for kommunen

Hovedmål	Delmål
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).
	Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

## LEVE HELE LIVET

### BAKGRUNN OG FORMÅL

De fleste eldre lever gode liv, former sin egen hverdag, er aktive og deltar i sosiale fellesskap og forbereder sin egen alderdom. De som har behov for det, får gode helse- og omsorgstjenester når det trengs. Eldre bidrar med sine ressurser i jobb, for familie og venner og i nærmiljøet. Alle eldre bør fortsette å ha disse gode hverdagene, også når helsa etter hvert kan svikte og det offentlige må bistå med et helse- og omsorgstilbud.

Leve hele livet vektlegger gode overganger, brukermedvirkning, tverrfaglige arbeidsmåter, forebygging og tidlig innsats. Med Leve hele livet skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet. Overordnet skal reformen bidra til: flere gode leveår, pårørende som ikke blir utslitt og ansatte som trives på jobben og som får brukt sin kompetanse.

I Helsedirektoratets veileder heter det at meldingen Leve hele livet skal være en verktøykasse som inneholder redskaper og materialer som kan brukes ulikt på ulike områder. Det er innsikt og gode erfaringer fra kommuner som er innholdet i verktøykassen. Arbeidet med «Leve hele livet» kan betegnes som samskaping, der flere aktører i samfunnet går sammen om å utvikle felles løsninger både på kommunens og samfunnets utfordringer. Det vil i stor grad være snakk om å mobilisere de ressursene som finnes i kommunen.

## KOMMUNESTYRET

Leve hele livet er forankret i kommunens planverk, gjennom kommuneplanens samfunnsdel og i handlings- og økonomiplanen.

Kommunestyret har lagt føringer for omstilling og utvikling både i den overordna kommuneplanens samfunnsdel og i den fireårige handlings- og økonomiplanen. Utredninger og planer lages innenfor rammene av faktagrunnlag, pålagt effektivisering og statlige føringer. Omstilling skjer innenfor alle sektorene og fordrer at tjenester som er gjensidig avhengige av hverandre, samarbeider om effektiviserings- og endringstiltakene. Slik sett vil effektiviseringsprosesser innenfor helse og omsorg innbefatte både Helse og mestring (pleie og omsorg), Habilitering, Familie og helse med legesenteret og psykisk helse/rus, Kultur og informasjon med frivilligsentralen og Teknisk enhet med teknisk drift og eiendomsforvaltning.

## STATUS

Gausdal kommune har store deler av tiltakene under de fem innsatsområdene i Leve hele livet på plass. Stort sett er våre tjenester gode, men det utelukker ikke at vi kan bli bedre. Vi vil ha fokus på de områdene som kommunestyret har bestilt og områder som det faglig sett er av størst betydning å gjøre noe med.

Faktagrunnlaget for dette arbeidet finnes under planområdene 11 og 12 og det vises til kunnskapsgrunnlaget for utredning av framtidens helse- og omsorgstjenester i Gausdal kommune fra august 2019 og til de senere delutredningene innenfor sektoren.

## MÅL FOR ARBEIDET MED REFORMEN

Målene for arbeidet med reformen i Gausdal samsvarer med målene i kommuneplanenes samfunnsdel og målene for planområde 11 og 12 i handlings- og økonomiplanen:

- Innbyggerne lever aktive liv og mestrer hverdagen og egen helse.
- Medarbeiderne samhandler og bruker sin kompetanse aktivt for å skape gode og effektive tjenester, i samarbeid med innbyggeren.

Målet for reformen Leve hele livet er:

- Med Leve hele livet skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet.

Mens Leve hele livet kun tar utgangspunkt i eldre, inkluderer kommunens mål alle innbyggerne. Dette ut ifra erkjennelsen av at omsorgstjenesten, sykehjem og hjemmetjeneste, ikke bare er eldreomsorg, men omsorg for innbyggere i alle aldre. En tredel av helse- og omsorgstjenestens brukere er under 67 år.

## STRATEGI

Reformen har mange innsatsområder med flere løsningsforslag under hvert område. Vår strategi er å ta tak i de delene av reformen («verktøykassa») som er mest aktuelle for oss nå. Vi gjør allerede veldig mye innenfor de områdene som trekkes fram i planen, og de sakene som vi allerede har på plass lar vi ligge. De tema som ikke aktualiseres nå kan tas opp igjen senere.

## REFORMENS MÅL INNENFOR DE FEM INNSATSOMRÅDENE

1. Aldersvennlig samfunn  
Målet er å skape et samfunn som legger til rette for at eldre kan bidra og delta i samfunnet
2. Aktivitet og fellesskap  
Målet er økt aktivitet, gode opplevelser og fellesskap



3. Mat og måltider  
Målet er å redusere underernæring og skape gode mat- og måltidsopplevelser for den enkelte
4. Helsehjelp  
Målet er å øke mestring og livskvalitet, forebygge funksjonsfall og gi rett hjelp til rett tid
5. Sammenheng i tjenestene  
Målet er økt trygghet og forutsigbarhet i pasientforløpet til eldre og deres pårørende

### **OPPDRAK INNENFOR HELSE OG OMSORG**

- Økt tverrfaglighet, hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring
- Øke innsatsen på forebyggende arbeid, forebyggende hjemmebesøk
- Etablere nytt trinn i omsorgstrappen – omsorgsboliger med heldøgns omsorg – HDO
- Økt bruk av velferdsteknologi
- Kompetanse – rett kompetanse på riktige oppgaver – øke andelen med fagutdanning
- Effektivisere driften av hjemmetjenesten
- Effektivisere driften i sykehjemmene
- Effektivisere kjøkkendriften

### **PROSJEKTER OG PROSESSER INNEN FRAMTIDENS HELSE- OG OMSORGSTJENESTER**

1. Sykehjemmene – ny HDO-avdeling
2. Hjemmetjenesten – effektivisering av rutiner
3. Velferdsteknologi – pilot for å teste nye ting
4. Dagsentrene eldre – nye brukergrupper
5. Dagsenter demens – utvider kapasiteten
6. Kjøkkendriften – effektivisering, endringer
7. Tverrfaglig samarbeid – hverdagsmestring
8. Tjenestekriteriene revideres
9. Prøve ut nye arbeidstidsordninger

### **HELSEDIREKTORATETS LØSNINGSFORSLAG OG STATUS I GAUSDAL ALDERSVENNLIG SAMFUNN**

1. Planlegg egen alderdom
2. Eldrestyrt planlegging
3. Nasjonalt nettverk
4. Partnerskap på tvers av sektorer
5. Seniorressursen

#### **Helsedirektoratets kommentar**

Planlegg egen alderdom – en kampanje på tilrettelegging av bolig, sosialt fellesskap og et aktivt liv

Eldrestyrt planlegging av aldersvennlige lokalsamfunn

Seniorressursen – ta i bruk den ressursen eldre representerer i arbeidsliv og frivillig arbeid

#### **Status i Gausdal**

- Planlegge egen alderdom har vært tema i kommunestyret, eldrerådet og innbyggermøter nå i omstillingsperioden de siste årene.
- Både tildelingskontoret og hjemmetjenesten opplever endrede holdninger i befolkningen, ved at flere ønsker å bo i eget hjem og flere utbedrer boligen og legger til rette for å bo der, selv med nedsatt funksjonsnivå.
- Tjenesteutvalget har hatt fokusgrupper med flere «kategorier» innbyggere (67+, pårørende, frivillige).

- Forebyggende hjemmebesøk/-samtale er et tilbud til alle 80-åringene, men er utvidet til å gjelde alle eldre som opplever at de har behov for det. Tildelingskontoret og de ansatte i hjemmetjenesten har fokus på dette som en del av det forebyggende arbeidet.
- Samarbeid mellom frivillige og dagsenter for eldre er i drift.
- Flere yngre eldre er blitt med som frivillige den siste tiden.
- Det skal utarbeides ny frivilligstrategi for kommunen.
- Begge sykehjemmene gjennomfører åpne møter som er lagt opp for pasienter og pårørende. Hvert møte har ett, eller en begrenset mengde temaer, som annonseres på forhånd.

## **AKTIVITET OG FELLESSKAP**

1. Gode øyeblikk
2. Tro og liv
3. Generasjonsmøter
4. Samfunnskontakt
5. Sambruk og samlokalisering

### **Helsedirektoratets kommentar**

Eldre bør få tilbud om minst én time aktivitet daglig med bakgrunn i egne interesser, ønsker og behov. Aktiviteten skal gi gode opplevelser og øyeblikk i hverdagen og stimulere sanser og minner, bevegelse og deltakelse i sosialt fellesskap.

Generasjonsmøter - Etablere møteplasser mellom unge og eldre i dagliglivet og organisere aktivitet og virksomhet på tvers av generasjonene. For å skape flere gode møteplasser, er det viktig at kommunene utvikler politikk og planverk som tilrettelegger for et tettere samarbeid mellom generasjonene.

Sambruk og samlokalisering - Sykehjem og omsorgsboliger bør bygges slik at de blir en integrert del av lokalmiljøet, gjerne med felles møteplasser og naboskap på tvers av generasjoner og funksjoner.

### **Status i Gausdal**

- Dagsenter for eldre har mange aktiviteter for sine brukere
- Gå-grupper
- Aktivitetsvenner og spisevenner
- Barnehage har faste dager i sykehjemmet og barneskole spiser lunsj med eldre på sykehjemmet (ikke under Koronaperioden)
- Fylkesmannens inspirasjonskorps startet sin aktivitet i Gausdal
- Tjenesten har økt fokus på bruk av velferdsteknologi / kommunikasjonsteknologi
- Aktivitetsbrosjyre – oversikt over aktiviteter/arrangement/tilbud i kommunen og i regionen
- Frisklivssentralen har et variert tilbud
- Grillhytte etablert i forbindelse med dagsenter demens i på Forsettunet
- Det planlegges for en grillhytte ved Follebutunet

## **MAT OG MÅLTIDER**

1. Det gode måltidet
2. Måltidstider
3. Valgfrihet og variasjon
4. Systematisk ernæringsarbeid
5. Kjøkken og kompetanse lokalt

### Helsedirektoratets kommentar

Et godt måltid skal bestå av næringsrik mat som ser god ut, lukter godt og smaker godt. Maten og måltidet må tilpasses den enkeltes forutsetninger og behov, og serveres i en hyggelig ramme.

Maten skal ha tilstrekkelig og riktig innhold av energi og næringsstoffer.

Det bør legges til rette for sosiale måltidsfellesskap for de som ønsker det. Spisevenner er et eksempel på hvordan kommunene kan tilrettelegge for dette.

Tilpasset måltidsrytme. Valgfrihet og variasjon. Systematisk ernæringsarbeid. Kjøkken og matfaglig kompetanse lokalt.

### Status i Gausdal

- Kjøkkenet ved Forsettunet sikrer næringsrik og riktig sammensatt kost
- Matpuls er internkontrollsystemet for hygiene og ernæring som brukes i Gausdal
- Vi har god måltidsrytme med fire hovedmåltider jevnt fordelt på dag og kveld
- Sykehjemmene har relativt faste rutiner rundt måltidene, men er fleksible og tilpasser måltidene til pasientenes behov
- Omsorgsboliger – de beboerne som kan det og som ønsker det, spiser sammen kantina
- Ernæringskartlegging på pasientene både i hjemmetjenesten og i sykehjemmene. Vi kartlegger alle pasienter i sykehjem og alle over 70 år i hjemmetjenesten, pluss de som ellers vurderes til å være i risikogruppen
- Matombringing til de som søker om det

### HELSEHJELP

1. Hverdags-mestring
2. Proaktive tjenester
3. Målrettet bruk av fysisk trening
4. Miljøbehandling
5. Systematisk kartlegging og oppfølging

### Helsedirektoratets kommentar

Eldre skal ha mulighet til å klare seg selv i størst mulig grad. Helse- og omsorgstjenesten bør vurdere den enkeltes behov og potensial for rehabilitering og egenomsorg før det iverksettes tiltak som kompenserer for tap av funksjonsevne. Hverdagsrehabilitering er et sentralt virkemiddel som både kan gi økt selvstendighet i dagliglivets aktiviteter, forbedre funksjonsevnen og utsette ytterligere funksjonsfall. Velferdsteknologiske løsninger er viktige virkemidler.

Proaktive tjenester er tjenester som settes inn på et tidlig tidspunkt, før alvorlig sykdom har utviklet seg. Det innebærer å oppsøke innbyggere som ikke selv oppsøker helsetjenesten, og tilbyr tettere oppfølging. Det kan forhindre at sykdom og funksjonssvikt forverres. Helse- og omsorgstjenesten bør vurdere å bruke forebyggende hjemmebesøk ikke bare når innbyggerne har nådd en viss alder, men for eksempel ved alvorlige hendelser, partners dødsfall, utskrivning fra sykehus eller ny kronisk diagnose.

Eldre bør få tilbud om fysisk trening og aktivitet som forebyggende, behandlende og rehabiliterende tiltak. Dette kan for eksempel skje gjennom kommunens frisklivstilbud, ved å etablere treningstilbud/treningsgrupper for eldre, og ved individuelt tilpasset trening. Fysisk aktivitet er et tiltak som har stort potensiale for å forebygge fall, tap av fysisk funksjon og kognitiv svikt og demens.

Miljøbehandling kan øke mestring og velvære, skape nye muligheter for kommunikasjon, dempe angst og uro og redusere unødig legemiddelbruk hos eldre. Miljøbehandling kan inneholde integrert bruk av

musikk og andre kulturuttrykk i behandling og daglige aktiviteter, minnearbeid, gjenkjenning og sansestimulering.

Å fange opp tegn på utvikling av sykdom, funksjonstap eller problemer, er en forutsetning for å komme tidlig i gang med tiltak, både hos hjemmeboende eldre og eldre på sykehjem. Helse- og omsorgstjenesten bør utvikle og bruke ansattes kompetanse i systematisk kartlegging, observasjon og oppfølging. Slik kartlegging og oppfølging må, i tillegg til fysisk helse og funksjon, omfatte ernæringsstatus, munn- og tannhelse, sanseapparat, psykisk helse og sosiale forhold.

### Status i Gausdal

- Det er økende grad av medisinsk behandling i hjemmetjenesten
- Hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring er integrert i hjemmetjenesten med bl.a. en sykepleier og en fysioterapeut med spesielt ansvar/pådriveransvar
- Dagsenter for eldre har utvidet tilbudet til grupper som har lavere funksjonsnivå
- Har tilbud om forebyggende hjemmebesøk / forebyggende samtale
- Åpne informasjonsmøter for alle pasienter og pårørende på begge sykehjemmene.
- Fallkartlegging på alle pasientene
- Arbeider med å endre fokus i tjenesten fra: reaktive og behandlende tiltak, til: proaktive og forebyggende tiltak
- Når hjemmetjenesten oppdager pasienter som begynner å få nedsatt funksjon (eks. dårlig muskelstyrke og koordinasjon) foreslås og iverksettes trening – enten enkel trening eller rehabiliterende trening med fysioterapeut. Disse pasientene drøftes i de ukentlige tverrfaglige tavlemøtene
- De tverrfaglige tavlemøtene har bidratt til økt fokus på tverrfaglige vurderinger og tverrfaglig arbeid
- Demenskoordinator jobber mye med minnearbeid, gjenkjenning og sansestimulering
- Miljøbehandling demens har som mål å sette den enkelte i stand til å bruke sine ressurser og opprettholde selvstendighet lengst mulig
- Pårørendeskole og samtalegrupper for pårørende til personer med demens
- Utvidet åpningstid i dagsenter demens: En kveld i uka og tredjehver lørdag er blitt godt mottatt
- Standardiserte skjema for kartlegging, observasjon og oppfølging brukes av alle
- Vi har systematisk tverrfaglig samarbeid med legetjenesten, tjenesten psykisk helse og rus, og andre, med innbyggeren i sentrum
- Egen sykehjemslege

### SAMMENHENG I TJENESTENE

1. Den enkeltes behov
2. Avlastning og støtte til pårørende
3. Færre å forholde seg til, økt kontinuitet
4. Mykere overgang mellom hjem og sykehjem
5. Planlagte overganger mellom kommuner og sykehus

### Helsedirektoratets kommentar

Tjenestetilbud skal ta utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Det innebærer å ivareta de eldre som hele mennesker, ikke bare deres sykdom og funksjonssvikt. Målet er at hvert enkelt menneske skal ta i bruk sine ressurser og opprettholde selvstendighet så lenge som mulig.

Avlastning og støtte til pårørende Mer fleksible kommunale avlastningstilbud som møter pårørendes behov, informasjon og dialog blant annet ved bruk av digitale verktøy, pårørendeskoler og samtalegrupper som medvirker til læring og mestring.

Færre å forholde seg til – økt kontinuitet. Primærkontakt, riktig hjelp til riktig tid, nye arbeids- og organisasjonsformer, alternative turnusordninger.

Mykere overgang mellom eget hjem og sykehjem. Er det barrierer i regelverket som hindrer samordning og gode pasientforløp mellom eget hjem og sykehjem? Informasjon, kommunikasjon.

Planlagte overganger mellom kommuner og sykehus. Det bør legges til rette for tidlig planlegging og saksbehandling for utskrivning i samråd med pasient og pårørende, og for gjensidig kompetanseoverføring mellom tjenestenivåene.

### Status i Gausdal

- Helse- og omsorgstjenesten har gjennomført forbedringsprosesser for å etablere beste mulige pasientforløp og har bl.a. deltatt i nettverk i regi av KS og FHI
- Fokus på å lage sømløse overganger internt i kommunen ved at tildelingskontoret er «sentralen» for all kommunikasjon mellom instanser
- Fokus på effektiv ruteplanlegging i hjemmetjenesten
- Vi arbeider pasientsentrert ved å sette fokus på hvert enkelt menneske og den enkeltes ressurser  
Til hjelp for dette oppfordres alle til å stille spørsmålet «Hva er viktig for deg?» når pasientenes behov skal vurderes.
- Vi har økt antall korttids-/avlastningsplasser – mest somatiske
- Dagopphold på dagsenter som avlastningstilbud
- Samhandlingen mellom sykehus og kommune er avtaleregulert og fungerer stort sett bra
- Det er etablert omsorgsplasser med heldøgns bemanning, HDO, for å få på plass alle trinnene i omsorgstrappen og gi pasientene tjenester på et riktigst mulig omsorgsnivå

### VEGEN VIDERE

Ett av hovedsatsningsområdene i Leve hele livet er å skape et aldersvennlig Norge. En prosjektgruppe bestående av fire av kommunestyrerepresentanter og en fagperson/prosessleder fra administrasjonen, tar fatt på arbeidet med å utarbeide en plan for et aldersvennlig Gausdal i løpet av 2022.

Prosjektgruppen tar utgangspunkt i de lokale forholdene og vil samarbeid med frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet. Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne har gitt innspill til prosessen før kommunestyret behandlet saken.

Det skal også utarbeides ny frivilligstrategi for kommunen i 2022.

### KOMMUNESTYRETS VEDTAK I SAK 47/2021 – ALDERSVENNLIG LOKALSAMFUNN – OPPSTART AV PROSESS

SAMMENDRAG:

Oppstart av prosess for arbeidet med aldersvennlig lokalsamfunn drøftes og fastsettes.

SAKSOPPLYSNINGER:

I handlings- og økonomiplan 2021-2024 er det et eget kapittel om «Leve hele livet». Det er også fulgt opp med mål og delmål i kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i kommunestyrets møte i februar 2021. Rådet for eldre og personer med funksjonsnedsettelse (REF) har hatt begge sakene til uttale. I forbindelse med kommunestyrets behandling av handlings- og økonomiplanen i desember 2020 ble dette vedtatt som punkt 12: «Ett av hovedsatsningsområdene i «Leve hele livet» er å skape et aldersvennlig Norge. Det legges i første halvår fram en sak til kommunestyret som behandler og vedtar en prosess for hvordan vi kan arbeide med det perspektivet i Gausdal kommune - ut fra lokale forhold

og i samarbeid med frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet. Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne gir innspill til prosessen før kommunestyret behandler denne saken.»

Å utvikle aldersvennlige lokalsamfunn handler om å legge til rette for at eldre skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker, delta i de aktivitetene de er interessert i, kunne være mobile og inkludert i beslutningsprosesser og utvikling, og at de opplever nærmiljøet sitt som tilgjengelig og trygt. For å få til dette må en jobbe på tvers av nivåer og sektorer. Det er ikke kun kommunen sitt ansvar, men kommunen skal være en bidragsyter gjennom sin rolle, som for eksempel med tilrettelegging for møteplasser og aktiviteter, og planlegging av bomiljø, osv. Aldersvennlig samfunn handler heller ikke kun om helse- og omsorgstjenester, men om for eksempel:

- utendørsområder og bebyggelse • transport • bolig • sosial deltagelse • respekt og sosial inkludering • deltagelse i samfunns- og arbeidslivet • kommunikasjon og informasjon

En viktig faktor er også hva hver enkelt kan gjøre selv for å planlegge sin egen alderdom. Utviklingen av aldersvennlige samfunn knyttes opp mot arbeidet med FNs bærekraftsmål, med fokus på tverrsektorielt samarbeid, inkludering og involvering. Her er også linken lokalt til kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032 i Gausdal kommune.

Prosess:

En prosess vil kunne inneholde mange faser og aktiviteter, for eksempel: 1) Å se på dagens situasjon 2) Å se på utfordringer – hinder 3) Finne muligheter – veier vi kan gå 4) Oversikt over tiltak, aktiviteter og prioriteringer. REF har gitt innspill til prosessen.

VURDERING:

Kommunedirektøren foreslår å legge dette opp som en samskapende prosess. Formålet er å finne ut av ting sammen – kommunen og innbyggere. (...).

Prosessperiode og politisk organisering av arbeidet:

Blant kommunestyrets medlemmer velges 4 som ønsker å dra den politiske prosessen (med arbeid i folkevalgte organ og i partiene), og ta ansvar for samskapingsarenaer med innbyggere. I løpet av januar 2022 legger den politiske arbeidsgruppen fram en status for kommunestyret, som deretter tar stilling til veien videre.

Foreslåtte aktiviteter:

- Innsiktsintervju planlegges og gjennomføres. Innsiktsintervjuene vil bli et viktig grunnlag for prioritering av tema i den videre prosessen. I den forbindelse blir medvirkningsprosessen laget, som kan inkludere innbyggere/lag/organisasjoner, næringslivet og råds-organ (inkludert rådet for eldre og personer med funksjonsnedsettelse).
- Samskapingsverksted («bygdelab»). Informasjonen en har fått gjennom intervjuer og spørsmål benyttes som utgangspunkt for spørsmålet; «Hva betyr dette for det Gausdal kan trenge for å være et aldersvennlig lokalsamfunn? i et bredt sammensatt samskapingsverksted.

Kommunedirektøren utpeker en administrativ arbeidsgruppe som skal bistå den politiske arbeidsgruppen i prosessen, med fasilitering av møteplasser, dokumentasjon, og saksforberedelse til kommunestyret. Denne gruppen skal også sikre linken inn mot arbeidet med frivilligstrategi, jfr. vedtak i kommunal planstrategi i handling- og økonomiplanen 2021- 2024.

## Økonomiplan for 2022-2025

Den politiske arbeidsgruppen består av følgende 4 kommunestyremedlemmer:

Einar Einstad (Sp), Paul Kristian Lillelien (Sp), Helene Dypdal (Ap) og Viggo Haugen (Bygdalista).

## Kommunal planstrategi

Navn på plan	Status	Kommentar
<b>Gausdal kommune</b>		
Kommuneplanen - Samfunnsdelen 2021-2032 - Arealdelen 2021-2032	Vedtatt 25.02.2021 Vedtatt 25.03.2021	
Kommuneplanens handlingsdel, og økonomiplan	Årlig rullering	Innbefatter årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Vedtatt i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Vedtatt i 2020	Nytt kunnskapsgrunnlag vedtas i neste kommune-styreperiode
Kommunedelplan for Skei	Planprogram for revisjon vedtatt 17.06.2021	Vedtatt etter planen i 2023
Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse	Vedtatt 2019	Handlingsplan utarbeides i samarbeid med Lillehammer og Øyer kommuner
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse	Høringsforslag sendt ut i september 2021	Vedtatt desember 2021. Handlingsplan rulleres årlig
Hovedplan for vann og avløp 2021-2030	Vedtatt 17.06.2021	
Beitebruksplan	Vedtatt i 2016	Starter rulleringsarbeidet i 2022 med plan om ferdigstillelse 2022-2023
Løypeplan	Vedtatt i 2015	Starter rullering i løpet av 2022, for ferdigstillelse 2023
Plan for hjortevilt	Vedtatt 2018. Gjelder ut 2022	Rulleringsarbeidet starter nyåret på 2022
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	Handlingsplan rulleres årlig
Beredskapsplan, med tilhørende vedlegg og planer	Planprogram lagt ut på høring 22.09.2021	
Frivilligstrategi	Oppstart høsten 2021	
<b>Ny</b> lovpålagt plan, jfr. barnevernloven: Plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.	Planprosess forberedes. En se på eventuelt samarbeid med Øyer kommune	Kravet om plan gjelder fra 2022. Kommunestyret selv skal vedta planen.



Navn på plan	Status	Kommentar
<b>Interkommunale planer</b>		
Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 30.09.2021	
Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 25.03.2021	
Digitaliseringsstrategi 2021-2025 for Lillehammer-regionen	Vedtatt 17.06.2021	

### Om kommunal planstrategi:

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunale planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Ovenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner mv. går ikke fram av oversikten.

Det foreslås at kommunen i hovedsak utarbeider de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides i hovedsak i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette vil effektivisere planarbeidet, og redusere omfanget av de administrative oppgavene.

## Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

## §5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-204 208	-202 875	-199 360	-195 484	-193 831	-193 857
Inntekts- og formuesskatt	-158 330	-165 329	-170 963	-170 963	-170 963	-170 963
Eiendomsskatt	-28 246	-37 900	-41 200	-42 900	-44 600	-46 300
Andre generelle driftsinntekter	-3 863	-2 230	-5 022	-4 922	-4 812	-4 776
<b>Sum generelle driftsinntekter</b>	<b>-394 647</b>	<b>-408 334</b>	<b>-416 545</b>	<b>-414 269</b>	<b>-414 206</b>	<b>-415 896</b>
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>374 526</b>	<b>380 558</b>	<b>394 737</b>	<b>382 025</b>	<b>379 570</b>	<b>380 039</b>
Avskrivninger	33 732	33 732	40 423	43 342	46 270	48 777
<b>Sum netto driftsutgifter</b>	<b>408 258</b>	<b>414 290</b>	<b>435 160</b>	<b>425 367</b>	<b>425 840</b>	<b>428 817</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>13 611</b>	<b>5 956</b>	<b>18 615</b>	<b>11 098</b>	<b>11 634</b>	<b>12 921</b>
Renteinntekter	-3 267	-1 862	-3 044	-3 843	-4 708	-3 165
Utbytter	-13 781	-12 771	-13 970	-13 970	-13 970	-13 970
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	14 171	15 013	17 174	21 283	23 607	26 035
Avdrag på lån	26 287	28 600	27 966	30 436	31 913	33 852
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>23 410</b>	<b>28 980</b>	<b>28 126</b>	<b>33 906</b>	<b>36 812</b>	<b>42 752</b>
Motpost avskrivninger	-33 732	-33 732	-40 423	-43 342	-46 270	-48 777
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>3 290</b>	<b>1 204</b>	<b>6 318</b>	<b>1 662</b>	<b>2 206</b>	<b>6 896</b>
<b>Disponering eller dekning av netto driftsresultat</b>						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	830	-1 146	-4 340	-4 585	-3 975	-5 263
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-4 120	-58	-1 978	1 923	1 769	-1 632
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
<b>Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat</b>	<b>-3 290</b>	<b>-1 204</b>	<b>-6 318</b>	<b>-1 662</b>	<b>-2 206</b>	<b>-6 895</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Obligatorisk budsjettkommentar til bevilgningsoversikter drift

### 1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2021. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene er budsjettet slik for 2021:

- Skatt på inntekt og formue 170,9 mill. kr
- Rammetilskudd 172,0
- Ordinære skjønnsmidler 1,5 mill. kr
- Inntektsutjevningstilskudd 25,9 mill. kr

### 2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettet med 1,8 mill. kr.

### 3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettet med følgende generelle statstilskudd:

- Momskompensasjon driftsinntekter 6,6 mill. kr
- Kompensasjon renter og avdrag 1,1 mill. kr
- Integreringsstilskudd flyktninger 0,2 mill. kr

### 4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i driftsbudsjettet for 2022:

Avsetning til bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Konsesjonsavgift avsettes til næringsfond	Skjema 1A	1 829
Selvkost- renovasjon	6	17
Selvkost - byggesak	7	329
Gavefond	12	104
Renter bundne fond	13	135
		<b>2 414</b>

Økonomiplan for 2022-2025

Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Frivilligsentralen	5	-69
Selvkost - avløp	6	-3 375
Selvkost - vann	6	-2 708
Selvkost - feiing	6	-3
Selvkost - septik	6	-81
Selvkost - byggesak	7	-175
Tilskudd Landbrukskontor for Lillehammerregionen	8	-184
Skolehelse-/helsestasjonstjenesten	9	-100
Gavefond	12	-38
<b>Sum</b>		<b>-6 754</b>

**5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.**

Avsetning til disposisjonsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Avsetning til forsikringsfond	1	75

Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Overskuddsfond	5	-27
Bruk av disposisjonsfond - saldere driftsbudsjett	Skjema 1A	-2 026
<b>Sum</b>		<b>-2 053</b>

**6. Budsjettreserver.**

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene.

	<b>Beløp i tusen kr</b>
Formannskapes tilleggsbevilgningspost	100
Lønnsreservepost - skal fordeles ut på planområdene *	10 500
Egenandel lærlinger - skal fordeles ut på planområdene	425
Pensjon - skal fordeles ut på planområdene	-1 043
Tap på fordringer - skal fordeles ut på planområdene	135
<b>SUM</b>	<b>10 117</b>
*) Inkluderer også lønnsoppgjør for 2021 som ikke er fordelt ut på planområdene.	

## §5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Administrative fellestjenester	26 997	26 771	26 756	26 849	25 975	26 681
Næring og miljø	6 090	6 137	6 845	6 845	6 845	6 845
Skole	70 858	71 997	73 790	73 700	73 557	73 455
Barnehage	39 557	40 448	38 839	38 142	38 119	38 119
Kultur og fritid	11 417	10 699	11 637	11 485	11 485	11 485
Teknisk drift	-402	-788	-7 030	-8 686	-10 303	-14 520
Bygg/eiendom/areal	23 984	25 287	28 403	26 048	25 565	25 565
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	24 351	25 275	28 343	28 763	28 763	28 763
Sosiale tjenester og sysselsetting	12 806	16 329	12 267	12 194	12 106	12 090
Helse	61 946	62 936	72 458	71 514	71 514	71 514
Omsorg	98 637	85 869	91 145	85 477	85 568	85 568
Generelle utgifter og inntekter	504	8 295	-1 662	-6 498	-8 117	-7 843
<b>Sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>376 745</b>	<b>379 254</b>	<b>381 790</b>	<b>365 832</b>	<b>361 076</b>	<b>357 720</b>
Herav:						
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	0	-6 691	-9 610	-12 538	-15 045
Netto renteutgifter og -inntekter	4	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	575	-1 246	-6 304	-6 584	-6 004	-7 322
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	1 639	-58	48	1	48	48
<b>Korrigert sum bevilgninger drift, netto</b>	<b>374 526</b>	<b>380 558</b>	<b>394 737</b>	<b>382 025</b>	<b>379 570</b>	<b>380 039</b>

## §5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringer i varige driftsmidler	113 278	94 290	79 550	82 840	73 210	37 700
Tilskudd til andres investeringer	1 163	0	0	500	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 321	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
<b>Sum investeringsutgifter</b>	<b>115 761</b>	<b>95 790</b>	<b>81 050</b>	<b>84 840</b>	<b>74 710</b>	<b>39 200</b>
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 720	-3 754	-6 708	-7 656	-3 493	-430
Tilskudd fra andre	-34 671	0	-14 080	-21 760	-8 960	0
Salg av varige driftsmidler	-13 792	-7 550	-4 400	-6 830	-5 150	-600
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-62 260	-83 508	-55 512	-48 944	-57 457	-38 520
<b>Sum investeringsinntekter</b>	<b>-116 443</b>	<b>-94 812</b>	<b>-80 700</b>	<b>-85 190</b>	<b>-75 060</b>	<b>-39 550</b>
Videreutlån	12 320	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-12 320	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	6 900	7 535	8 583	9 350	10 117	10 883
Mottatte avdrag på videreutlån	-8 765	-7 213	-8 583	-9 350	-10 117	-10 883
<b>Netto utgifter videreutlån</b>	<b>-1 865</b>	<b>322</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	2 051	-100	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	496	-1 200	-350	350	350	350
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
<b>Sum overføring fra drift og netto avsetninger</b>	<b>2 547</b>	<b>-1 300</b>	<b>-350</b>	<b>350</b>	<b>350</b>	<b>350</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (udekket)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## 2B Bevilgningsoversikt - investering

### 1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Administrative fellestjenester	2 059	3 600	27 000	38 750	18 750	3 500	88 000
Skole	1 146	820	800	800	800	800	3 200
Barnehage	293	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	216	0	0	0	0	0	0
Teknisk drift	86 179	68 005	36 650	35 290	48 160	30 150	150 250
Bygg/eiendom/areal	22 158	17 015	12 300	6 300	3 800	3 050	25 450
Barn og familie	4	0	300	0	0	0	300
Sosiale tjenester og sysselsetting	289	0	0	0	0	0	0
Helse	274	400	0	0	500	0	500
Omsorg	661	4 450	2 500	1 700	1 200	200	5 600
<b>Investeringer i varige driftsmidler</b>	<b>113 278</b>	<b>94 290</b>	<b>79 550</b>	<b>82 840</b>	<b>73 210</b>	<b>37 700</b>	<b>273 300</b>

### 2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Overføringer til andre	68	0	0	0	0	0	0
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	1 000	0	0	500	0	0	500
HB Øvre Forset	2	0	0	0	0	0	0
Rehab Skei - Svingvoll	90	0	0	0	0	0	0
Forset vv - utvidelse rentvannstank	2	0	0	0	0	0	0
<b>Tilskudd til andres investeringer</b>	<b>1 163</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>



### 3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Egenkapitalinnskudd KLP	1 321	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
<b>Investeringer i aksjer og andeler i selskaper</b>	<b>1 321</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>6 000</b>

### 4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022-2025
<b>Utlån av egne midler</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Sum del 1-4</b>	<b>115 761</b>	<b>95 790</b>	<b>74 050</b>	<b>89 840</b>	<b>76 710</b>	<b>39 200</b>	<b>279 300</b>

### §5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-204 208	-202 875	-199 360	-195 484	-193 831	-193 857
Inntekts- og formuesskatt	-158 330	-165 329	-170 963	-170 963	-170 963	-170 963
Eiendomsskatt	-28 246	-37 900	-41 200	-42 900	-44 600	-46 300
Andre skatteinntekter	-1 857	-1 829	-3 658	-3 658	-3 658	-3 658
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-3 863	-2 230	-1 364	-1 264	-1 154	-1 118
Overføringer og tilskudd fra andre	-92 322	-90 551	-87 876	-88 917	-88 805	-88 808
Brukerbetalinger	-17 636	-18 841	-17 790	-17 011	-16 621	-16 621
Salgs- og leieinntekter	-70 882	-69 881	-71 855	-74 984	-79 015	-82 888
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>-577 343</b>	<b>-589 436</b>	<b>-594 066</b>	<b>-595 181</b>	<b>-598 647</b>	<b>-604 213</b>
Lønnsutgifter	281 181	274 171	291 699	283 102	282 636	282 742
Sosiale utgifter	71 185	76 984	75 426	73 509	74 818	77 599
Kjøp av varer og tjenester	166 350	190 426	184 003	185 196	185 427	186 886
Overføringer og tilskudd til andre	38 507	20 079	21 130	21 130	21 130	21 130
Avskrivninger	33 732	33 732	40 423	43 342	46 270	48 777
<b>Sum driftsutgifter</b>	<b>590 955</b>	<b>595 392</b>	<b>612 681</b>	<b>606 279</b>	<b>610 281</b>	<b>617 134</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>13 611</b>	<b>5 956</b>	<b>18 615</b>	<b>11 098</b>	<b>11 634</b>	<b>12 921</b>
Renteinntekter	-3 267	-1 862	-3 044	-3 843	-4 708	-3 165
Utbytter	-13 781	-12 771	-13 970	-13 970	-13 970	-13 970
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	14 171	15 013	17 174	21 283	23 607	26 035

## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Avdrag på lån	26 287	28 600	27 966	30 436	31 913	33 852
<b>Netto finansutgifter</b>	<b>23 410</b>	<b>28 980</b>	<b>28 126</b>	<b>33 906</b>	<b>36 842</b>	<b>42 752</b>
Motpost avskrivninger	-33 732	-33 732	-40 423	-43 342	-46 270	-48 777
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>3 290</b>	<b>1 204</b>	<b>6 318</b>	<b>1 662</b>	<b>2 206</b>	<b>6 896</b>
<b>Disponering eller dekning av netto driftsresultat</b>						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	830	-1 146	-4 340	-4 585	-3 975	-5 263
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-4 120	-58	-1 978	2 923	1 769	-1 632
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
<b>Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat</b>	<b>-3 290</b>	<b>-1 204</b>	<b>-6 318</b>	<b>-1 662</b>	<b>-2 206</b>	<b>-6 895</b>
<b>Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	79 550	82 840	73 210	37 700
Tilskudd til andres investeringer	0	500	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
<b>Sum finansieringsbehov</b>	<b>81 050</b>	<b>84 840</b>	<b>74 710</b>	<b>39 200</b>
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 708	-7 656	-3 493	-430
Tilskudd fra andre	-14 080	-21 760	-8 960	0
Salg av varige driftsmidler	-4 400	-6 830	-5 150	-600
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-55 512	-48 944	-57 457	-38 520
Videreutlån	23 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	8 583	9 350	10 117	10 883
Mottatte avdrag på videreutlån	-8 583	-9 350	-10 117	-10 883
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-350	350	350	350
<b>Sum finansiering</b>	<b>-81 050</b>	<b>-84 840</b>	<b>-74 710</b>	<b>-39 200</b>
<b>Sum finansieringsbehov</b>	<b>81 050</b>	<b>84 840</b>	<b>74 710</b>	<b>39 200</b>
<b>Sum finansiering</b>	<b>-81 050</b>	<b>-84 840</b>	<b>-74 710</b>	<b>-39 200</b>
<b>Udekket finansiering</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Status og rammebetingelser

### Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2021-2024 til 2022-2025

Koronapandemien påvirket driftsbudsjettet og tjenestene for kommunen i 2021. For 2022 er det ikke lagt inn midler i statsbudsjettet til korona-tiltak i kommunene, og det er derfor heller ikke lagt inn midler til dette i kommunens budsjett for 2022.

Norges Bank senket styringsretten til 0 % i 2020, og dette påvirket øvrige norske renter. Nå er styringsretten satt opp til 0,25 %, og det er ventet en gradvis renteøkning i årene framover. Dette medfører netto økte renteutgifter for kommunen.

Kommunen hadde i budsjettet for 2021 en reduksjon i utgiftene til ressurskrevende tjenester. Det har imidlertid skjedd store endringer innen disse tjenestene i 2021, og det er i økonomiplanen for 2022-2025 lagt inn en betydelig økning av kommunens netto utgifter til dette.

Det er økte strømpriser og renteutgifter sett opp mot nivå i økonomiplanen for 2021-2024. Det er stor usikkerhet knyttet til hvilket nivå strømprisene vil være på framover, og det er ikke sikkert at den økte strømutgiften som er lagt inn i budsjettet er tilstrekkelig. Det knytter seg også usikkerhet til hvor fort Norges Bank kommer til å heve styringsrenten.

I økonomiplanen for 2021-2024 var det lagt økonomisk effekt av de vedtatte omstillingstiltakene. Administrasjonen har gjennom året rapportert på status i arbeidet, og det har vært forsinkelser på enkelte av tiltakene. Både som følge av utfordringen i tjenestene på grunn av korona-pandemien, men også som følge av at det har pågått svært mange omstillingsprosesser samtidig. Det er derfor lagt inn budsjettmidler i 2022 for å ivareta at enkelte av tiltakene tar lenger tid før vedtatt effekt er nådd.

Gausdal kommune ble meldt inn i register om betinget kontroll (ROBEK) av Statsforvalteren i 2020. Statsforvalteren meldte kommunen ut igjen av ROBEK sommeren 2021, etter at økonomiplanen for 2021-2024 var vedtatt i balanse og kommunen hadde lagt fram en tiltaksplan. Selv om kommunen er meldt ut av ROBEK, er ikke kommunens økonomiske utfordringer over. Det vil være avgjørende å ha fortsatt stram økonomistyring, arbeidet med budsjettet for 2022 og økonomiplanen for 2022-2025 viser dette.

### Budsjettpremisser

I ny kommunelov er det i § 14-4 er det inntatt bestemmelser om innhold i økonomiplan og budsjett. Ordlyden er som følger:

*Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.*

*Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.*

Kommuneplanens handlingsdel er del av samme dokument som økonomiplan og årsbudsjett i Gausdal. Det som er inntatt i ny kommunelov er inkludert i dette dokumentet. Vedtatte planer følges opp og de satsinger/utfordringer som kommunen vektlegger framgår også. Det vises i den forbindelse til følgende kapitler i dokumentet:

- Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel (innledningsvis) med tilhørende mål og delmål.
- Utfordringer, fokusområder og oppdrag knyttet til kommunens vedtatte mål inngår på det enkelte planområde.

### Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett

Kommunedirektøren har lagt til grunn forutsetninger som inngår i Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022. Høstens stortingsvalget resulterte i ny regjering, men Støre-regjeringen sitt forslag til revidert statsbudsjett for 2022 vi ikke være klart før medio november. Ettersom det er en mindretallsregjering som styrer, vil den være avhengig av tilslutning fra andre partier på Stortinget for å få vedtatt et statsbudsjett. Det vil sannsynligvis ikke være klart et vedtatt statsbudsjett før etter at kommunestyret i Gausdal må fatte sitt budsjettvedtak. Eventuelle justeringer som Stortinget vedtar i statsbudsjettet vil kunne innarbeides i en budsjettjustering på nyåret 2022.

Administrasjonen støtter seg på KS sin prognosemodell i arbeidet med rammetilskudd/skatteinntekter samt hvordan de sentrale føringene i statsbudsjettet vil slå ut for Gausdal.

I statsbudsjettet er det lagt til grunn en **kommunal prisvekst** på 2,5 %. Av dette utgjør lønnsveksten 3,2 % og prisveksten 1,6 %.

### Følgende tiltak er lagt inn på bakgrunn av statsbudsjettet:

Plan-omr.	Tiltak	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
01	Statsbudsjett 2022 - Tolkeloven, endringer	23	23	23	23
01	Statsbudsjett 2022 - Universell utforming IKT-løsninger	41	41	41	41
03	Statsbudsjett 2022 - Økt naturfagstime	105	252	252	252
03	Statsbudsjett 2022 -SFO, helårs effekt inntektsgradert foreldrebetaling 3. og 4. trinn	38	38	38	38
04	Statsbudsjett 2022 - Flere barnehagelærere	79	79	79	79
04	Statsbudsjett 2022 - Redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager og reversert økning i kapitaltilskudd i 2021	-350	-250	-250	-250
09	Statsbudsjett 2022 - Barnekoordinator	109	196	196	196
09	Statsbudsjett 2022 - kompetansekrav barneverntjenesten	47	47	47	47
09	Statsbudsjett 2022 - Lavterskeltilbud 2022, barn og unges psykiske helse	97	-	-	-
09	Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	1 937	2 368	2 368	2 368
10	Statsbudsjett 2022 - Rusreformen, etablering av rådgivende enhet	83	83	83	83
10	Statsbudsjett 2022 - Økt sosialhjelp som følge av redusert dagsats tiltakspenger	57	57	57	57

## Økonomiplan for 2022-2025

11	Statsbudsjett 2022 - Forvaltning og drift av nasjonale E-helse løsninger	415	415	415	415
11	Statsbudsjett 2022 - Økt basistilskudd fastleger 2022 samt helårseffekt av økning i 2021	165	165	165	165
11/12	Statsbudsjettet 2022 - økt kommunal egenandel på tilskuddsordning for ressurskrevende tjenester	500	500	500	500
13	Ordinært rammetilskudd	-8 152	-4 297	-2 665	-2 691
13	Skatt på inntekt og formue	-5 574	-5 574	-5 574	-5 574
	<b>Til lønn- og prisvekst og endring demografi</b>	<b>-10 380</b>	<b>-5 857</b>	<b>-4 225</b>	<b>-4 251</b>

### Hovedtall

Kommunens endringer fra opprinnelig vedtatt budsjett for 2021 til budsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 kan oppsummeres slik:

Hovedoversikt endringer fra opprinnelig budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Reversert avsetning til disposisjonsfond og buffermidler renter og lønn fra øk.plan 2021-2024	-10 450	-14 896	-15 327	-15 327
Eiendomsskatt, volumendring	-3 300	-5 000	-6 700	-8 400
Forsinka omstillingstiltak planområdene 11 Helse og 12 Omsorg, ekstra midler i 2022	3 500			
Ressurskrevende tjenester	8 745	7 130	7 130	7 130
Renter og avdrag	310	5 771	8 960	14 991
Selvkosttjenester	-7 495	-9 423	-11 322	-15 539
Øvrige tiltak	5 427	5 005	5 300	5 921
Statsbudsjettet	-10 380	-5 857	-4 225	-4 251
Lønn, pensjon og pris	15 130	13 662	14 010	16 802
<b>Sum</b>	<b>1 487</b>	<b>-3 608</b>	<b>-2 175</b>	<b>1 327</b>
<b>Saldering:</b>				
<b>Bruk av/avsetning til disposisjonsfond</b>	<b>-1 487</b>	<b>3 608</b>	<b>2 175</b>	<b>-1 327</b>

**Formannskapetets innstilling** innebærer følgende endringer sett opp mot kommunedirektøren sitt forslag.

## Økonomiplan for 2022-2025

Plan-omr.	Endringer i driftsbudsjettet	Endring 2022	Endring 2023	Endring 2024	Endring 2025
1	Økte utgifter til kontroll og tilsyn	-102	-102	-102	-102
2	Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer - Fsak 83/21	441	441	441	441
7	Kartlegging av arealer for boligbygging	200	0	0	0
	Renteutgifter	0	172	55	4
	Avdrag på lån	0	175	60	10
	Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-539	-686	-454	-353
	<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Investering	Endring 2022	Endring 2023	Endring 2024	Endring 2021
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	7 000	-5 000	-2 000	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-570	407	0	0
Bruk av lån	-6 430	4 593	2 000	0
<b>SUM TOTALT</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Renteforutsetninger

Rentenivået har vært historisk lavt en periode, men er nå på vei oppover. Våren 2020 satte Norges Bank styringsrenten ned til 0 og der har den vært til den ble økt på høsten 2021. Kommunen baserer sine anslag på Norges Bank sine signaler om økt styringsrente og Kommunalbanken sine renteanslag. For de av kommunens lån som er knyttet til en fastrente, er denne lagt til grunn i budsjettet. For de lån som har flytende rente, er det lagt til grunn følgende rentesatser:

År 2022	År 2023	År 2024	År 2025
1,9 %	2,3 %	2,5 %	2,7 %

### Inntekter fra kraftsektoren

Gausdal kommune har utøvd sitt eierskap i kraftsektoren gjennom Lillehammer og Gausdal Energiverk Holding as (LGE). Etter fusjonen mellom Hafslund og Eidsiva Energi, styrer Innlandet sine kommuner (unntatt Åmot) sitt eierskap i Eidsiva Energi via Innlandet Energi Holding as, kommunene i Innlandet eier samlet 50 % av Eidsiva Energi. Gausdal og Lillehammer har vedtatt å oppløse LGE og det er ventet at det vil skje i løpet av 2021. Gausdal kommune vil da få utbytte fra Eidsiva Energi as via Innlandet Holding as. Det er lagt opp til at kommunen vil få utbetalt minimumsutbytte i henhold til aksjonæravtalen.

Størrelsen på minimumsutbyttet var satt til 700 mill. kr per år og nivået skal justeres med utviklingen i konsumprisindeksen (KPI).

Følgende eierstruktur gjelder for kommunene i Innlandet i Eidsiva Energi as:

- Innlandet Energi Holding as eier 49,4 % av Eidsiva Energi as (Åmot kommune eier 0,6 %)
- LGE eier 16,756 % i Innlandet Energi Holding as
- Gausdal kommune eier 22,84 % av LGE

Dette gir Gausdal kommune følgende eierandel i Eidsiva Energi:

$$100\% \times 49,4\% \times 16,756\% \times 22,84\% = \mathbf{1,89\%}$$

Følgende inntekter er lagt inn økonomiplanen:

### Inntekter fra kraftsektoren

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Renteinntekter utlån	-106	0	0	0	0
Utbytte og eieruttak	-12 770	-13 969	-13 969	-13 969	-13 969
<b>Totalsum</b>	<b>-12 876</b>	<b>-13 969</b>	<b>-13 969</b>	<b>-13 969</b>	<b>-13 969</b>

### Utvikling i kommunale gebyrer

De kommunale priser og gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale prisveksten i statsbudsjettet på 2,5 %. Det er imidlertid gebyrer som justeres på annen måte, og for de er det enten en egen sak for kommunestyret eller det er nevnt som eget punkt i budsjettvedtaket for 2022.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing ,septik, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

### Makspris foreldrebetaling barnehage

Solberg-regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer en videreføring av makspris på samme nivå som tidligere, men justert med prisveksten på 2,5 %. Pris for en heltids plass i barnehage settes derfor til 3.315 kr i måneden (i 11 av årets måneder). Makspris for ett år utgjør dermed 36.465 kr.

Kommunedirektøren foreslår at kommunens sats for en hel barnehageplass settes til det samme. Det tas forbehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, endres også kommunens pris for 2022 tilsvarende.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere.

### Eiendomsskatt

Eiendomsskattesatsen er videreført med 4 promille for boliger og fritidseiendommer, mens det er lagt inn med 5 promille for næring. Maksimalsatsene for henholdsvis boliger og fritidseiendommer er 4 og 7 promille.

## Økonomiplan for 2022-2025

Det er jevnt og trutt en økning i antall enheter som skal betale eiendomsskatt. Det er dette som er årsaken til at inntekten øker fra 2022 til 2025 i økonomiplanen. Følgende inntekter fra eiendomsskatt er lagt inn i økonomiplanen for 2022-2025:

### Inntekter fra eiendomsskatt

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Eiendomsskatt annen eiendom (næring verk og bruk)	-1 757	0	0	0	0
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer (annen)	-36 143	-41 200	-42 900	-44 600	-46 300
<b>Totalsum</b>	<b>-37 900</b>	<b>-41 200</b>	<b>-42 900</b>	<b>-44 600</b>	<b>-46 300</b>

Kommunestyret har vedtatt at det er skatteetatens formuesgrunnlag som skal legges til grunn for utskrivning av eiendomsskatt for boliger. Dette grunnlaget vil ikke være tilgjengelig for kommunen før nærmere nyttår. Det er derfor en usikkerhetsfaktor knyttet til inntektsanslaget. Det antas likevel å ikke være for høyt anslag som er lagt til grunn.

### Årsverk

	Planområde	Årsverk 2.tertial 2021
1	Administrative fellestjenester	12,6
2	Næring og miljø	0
3	Skole	101,17
4	Barnehage	36,67
5	Kultur og fritid	6,95
6	Teknisk drift	11,15
7	Bygg/ eiendom/ areal	36,66
8	Interkommunale samarbeid	22,9
9	Barn og familie	8,2
10	Sosiale tjenester og sysselsetting	5,39
11	Helse	71,15
12	Omsorg	100,54
	<b>Sum</b>	<b>413,38</b>



## Økonomiplan for 2022-2025

Tabellen viser årsverk i drift per 31.08.2021. I tillegg kommer 6,55 årsverk knyttet til investering. Årsverkene inkluderer lærlinger og vakanser.

Kommunestyret har bedt om at det i forbindelse med rapporteringene til kommunestyret blir lagt fram en oversikt som viser antall årsverk. Dette har tidligere vært et møysommelig arbeid da det må gjøres en manuell gjennomgang av alle ansatte slik at det blir en lik rapportering hver gang. Det er gjennomført et arbeid for at denne rapporteringen skulle kunne gjøres enklere framover. Det viser seg at dette er et arbeid som vil kreve en god del tidsbruk ved hver rapportering.

Det er viktig å presisere at tallene ikke er direkte sammenlignbare med det som har blitt rapportert til kommunestyret tidligere, da de tallene kun har tatt med årsverk som faktisk har mottatt lønn per desember det enkelte år. Rapporteringen nå tar også med ubesatte stillinger (vakanser).

### Økonomisk utvikling i planperioden

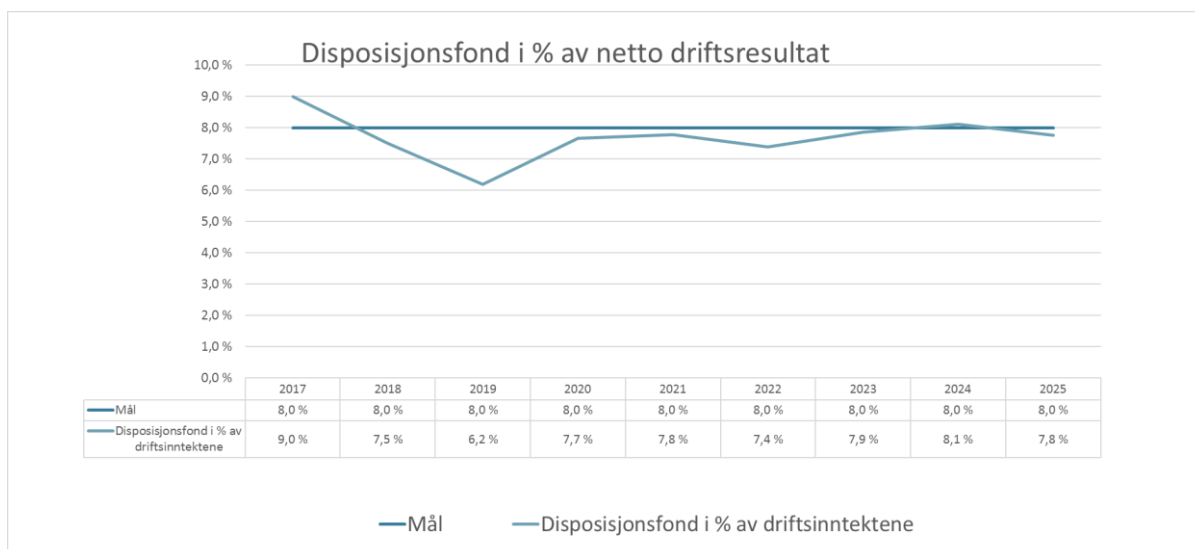
Alle kommuner skal ha økonomiske handlingsregler som angir hva som skal være ønsket mål for å kunne ha en bærekraftig økonomi. Kommunestyret i Gausdal har vedtatt fire handlingsregler.

Handlingsreglene framgår i tabellen nedenfor.

Handlingsregel	Mål	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2025\4	Øk.plan 2025
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	-0,6 %	-0,2 %	-1,1 %	-0,3 %	-0,4 %	-1,1 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	7,7 %	7,8 %	7,4 %	7,9 %	8,1 %	7,8 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	116,8 %	125,8 %	132,8 %	135,7 %	139,7 %	138,9 %
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	Oppnådd	Oppnådd	7,8	Oppnådd	Oppnådd	Oppnådd

Som det framgår av tabellen, er ikke alle handlingsreglene innfridde. Dette vil bli omtalt nærmere knyttet til omtalen av den enkelte handlingsregel.

## Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter



Kommunens disposisjonsfond i økonomiplanperioden er omtrent som ønsket mål. Det er viktig å holde nede bruken av disposisjonsfond mest mulig slik at kommunens handlingsrom ikke utfordres ytterligere. Med høy lånegjeld og svært stramme driftsrammen, er dette kommunens eneste buffer for å kunne håndtere uforutsette utgifter. Det må videre påpekes at deler av kommunens disposisjonsfond er "øremerket" bestemte formål av kommunestyret sjøl, og dette reduserer den reelle muligheten til å bruke av disposisjonsfondene.

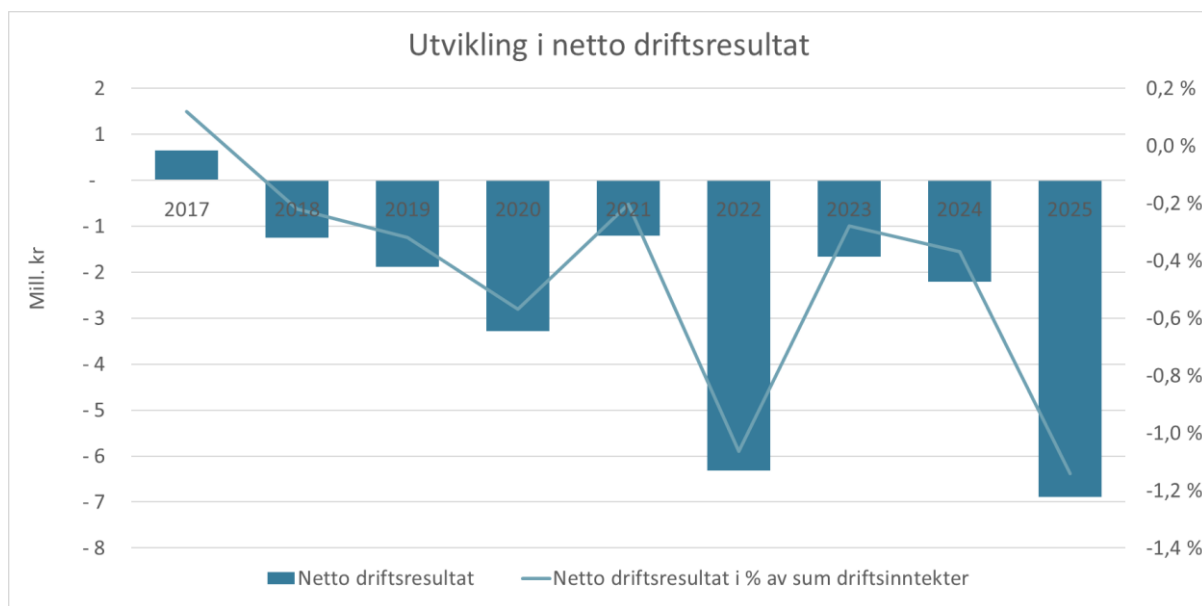
Antatt nivå på kommunens disposisjonsfond i økonomiplanperioden er som følger (tall i tusen kr):

Anslag regnskap 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
45 843	43 865	46 788	48 557	46 925

Av disse midlene er omtrent 20 mill. kr allerede underlagt prioriteringer fra kommunestyret.

## Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

Kommunens handlingsregel om netto driftsresultat på 1,75 % er ikke nådd i økonomiplanperioden. Differansen til ønsket mål utgjør 17 mill. kr i 2022 og 17 mill. kr i 2025.



Kommunens driftsutgifter i økonomiplanen for 2022-2025 er økt sett opp mot økonomiplanen for 2021-2024, samtidig som kommunens inntekter ikke ser ut til å øke like mye i årene framover. Det må påpekes at kommunens netto driftsresultat inneholder utgifter som dekkes opp av øremerka inntekter og bruk av bundne fond. Tallene er da nærmere 0 %, men det er likevel et godt stykke fram til ønsket mål på 1,75 %. Dersom det i tillegg korrigeres for årets premieavvik og amortisert premieavvik fra tidligere år, er tallene omtrent der de er uten korrigeringer.

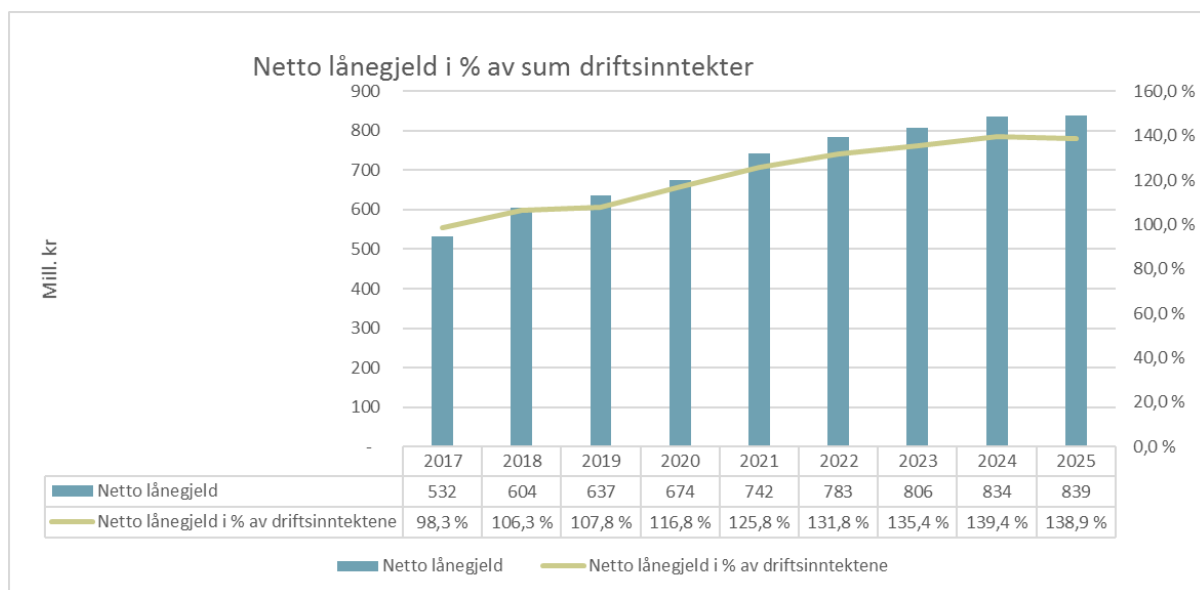
### Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Kommunens netto lånegjeld ligger betydelig høyere enn det som er den satte handlingsregelen for kommunen. All den tid kommunen fortsatt gjennomfører betydelige investeringer innen selvkostsektoren, vil dette bidra til at dette nøkkeltallet fortsatt vil være høyt. De utgifter som knytter seg til renter og avdrag på disse investeringene dekkes av gebyrene, og påvirker slik sett ikke kommunens økonomi for øvrig.

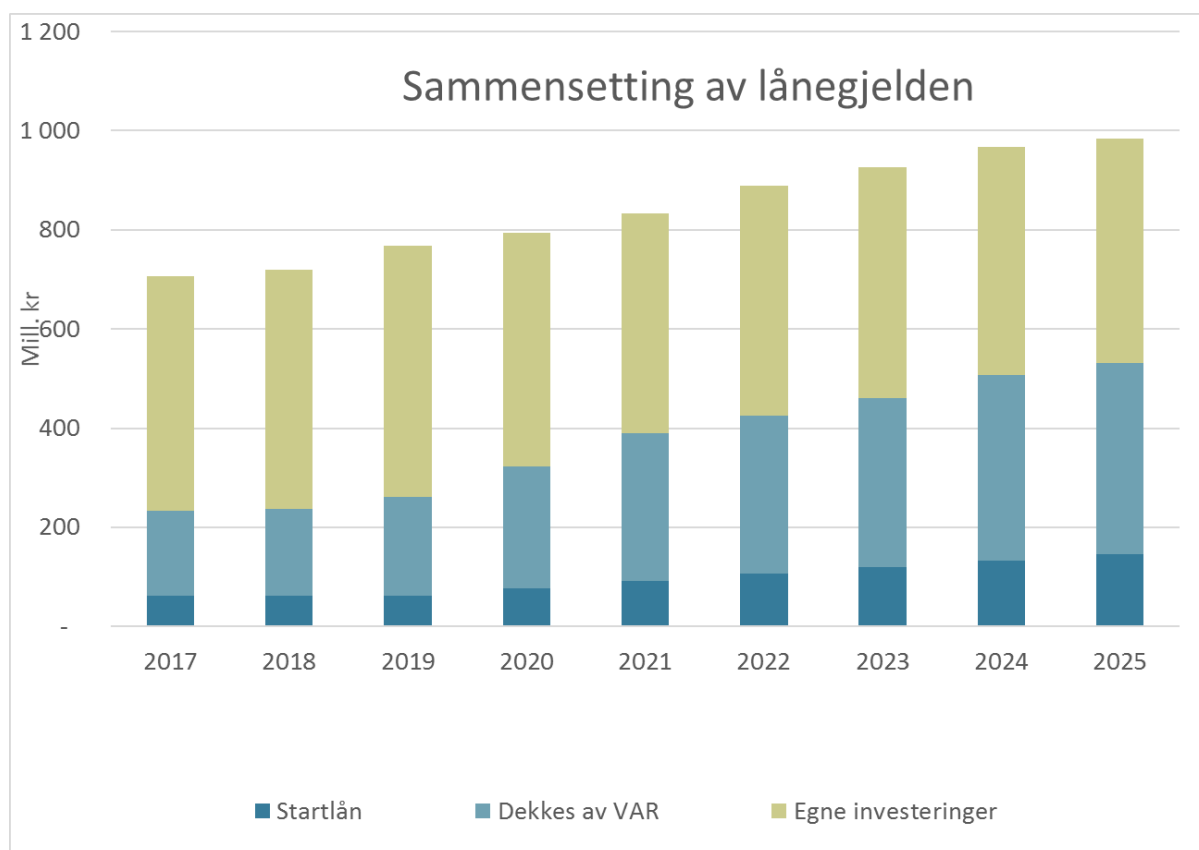
Det er i tillegg tatt høyde for at kommunens lån på 23 mill. kr til Lillehammer og Gausdal energiverk holding as blir borte fra og med 2021. Se for øvrig nærmere forklaring under kapitlet Status og rammebetingelser. Dette forverrer kommunens netto lånegjeld med tilsvarende beløp.

Avstanden til vedtatt handlingsregel i økonomiplanen er 314 mill. kr i 2022 og 355 mill. kr i 2025. Handlingsregelen for planperioden er som følger:

## Økonomiplan for 2022-2025



Oversikt som viser kommunens netto lånegjeld og andel av denne som knytter seg til selvkostområdene vises her:



## Økonomiplan for 2022-2025

Netto lånegjeld	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dekkes av selvkosttjenester	245	298	319	340	374	386
Netto lånegjeld egne investeringer	429	444	470	468	463	453
<b>Sum netto lånegjeld</b>	<b>674</b>	<b>742</b>	<b>789</b>	<b>808</b>	<b>836</b>	<b>839</b>

### Årlig låneopptak til investeringer

Handlingsregel:

*Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån).*

Tall ut fra formannskapetets innstilling er som følger:

Tall i hele mill. kr	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
Låneopptak til investeringer	56,77	48,94	57,46	38,37
Andel låneopptak knyttet til selvkostområdene	32,50	32,60	46,00	28,10
<b>Låneopptak utenom startlån og selvkostområdene</b>	<b>24,27</b>	<b>16,34</b>	<b>11,46</b>	<b>10,27</b>
Betalte avdrag lån til investeringer	27,97	30,44	31,91	33,85
Avdrag knyttet til selvkostområdene	11,52	11,76	12,35	15,26
<b>Avdrag utenom startlån og selvkostområdene</b>	<b>16,45</b>	<b>18,68</b>	<b>19,56</b>	<b>18,59</b>
<b>Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag selvkostområdene</b>	<b>7,82</b>	<b>-2,34</b>	<b>-8,11</b>	<b>-8,32</b>

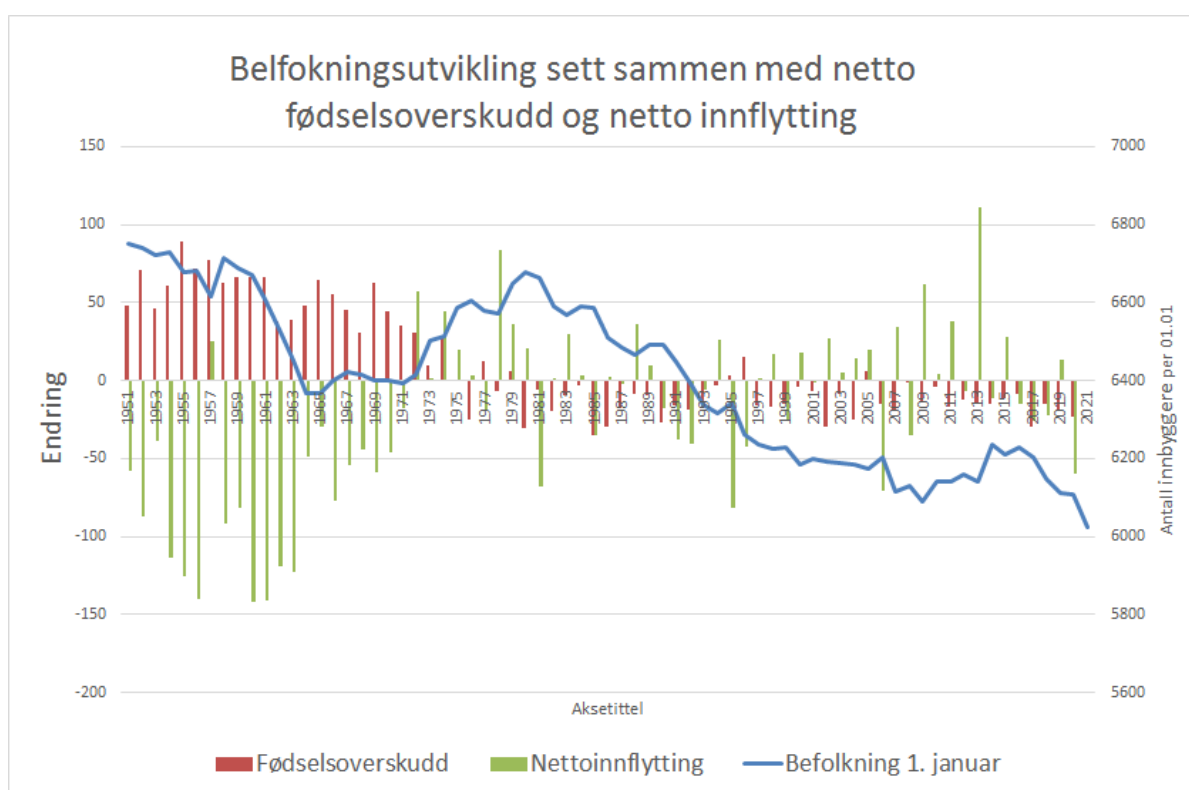
Tabellen viser at det er et mindre avvik når det gjelder nivå på avdrag sett opp mot handlingsregelen i 2022. Årsaken til dette kan knyttes til at kommunens egenandel til flomsikring av Dørja dekkes av låneopptak samt at formannskapet i sin innstilling framskyndet investeringen i Steinslia næringsområde med ett år. De øvrige årene i planperioden er innenfor handlingsregelen.

## Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Gausdal er i endring, med lavere tilflytting, synkende fødselstall og flere eldre. Det er flest unge kvinner som flytter ut av kommunen. Lavere fødselstall vil påvirke barne- og ungdomskullene i årene som kommer. Samtidig vet vi at store barnekull i etterkrigstida fører til en stor vekst i den eldre delen av befolkningen det nærmeste tiåret. Siden begynnelsen på 70-tallet er det tilflytting og innvandring som har gjort at befolkningen er relativt stabil. Særlig innvandring har bidratt positivt. Etter 2010 har netto innvandring i Gausdal vært lav, og det fører til en raskere befolkningsnedgang enn tidligere.

### Historikk

Diagrammet under viser utviklingen i folketall fra 1951 og fram til i dag. Det totale folketallet vises som en blå linje. Det har hatt en relativt stabil nedgang fra begynnelsen av 1980-tallet. Røde og grønne søyler viser henholdsvis fødselsoverskudd og nettotilflytting. Vi ser at det fra begynnelsen av 1970-tallet har vært vedvarende fødselsunderskudd, og at folketallet i stor grad har blitt opprettholdt av tilflytting og innvandring.



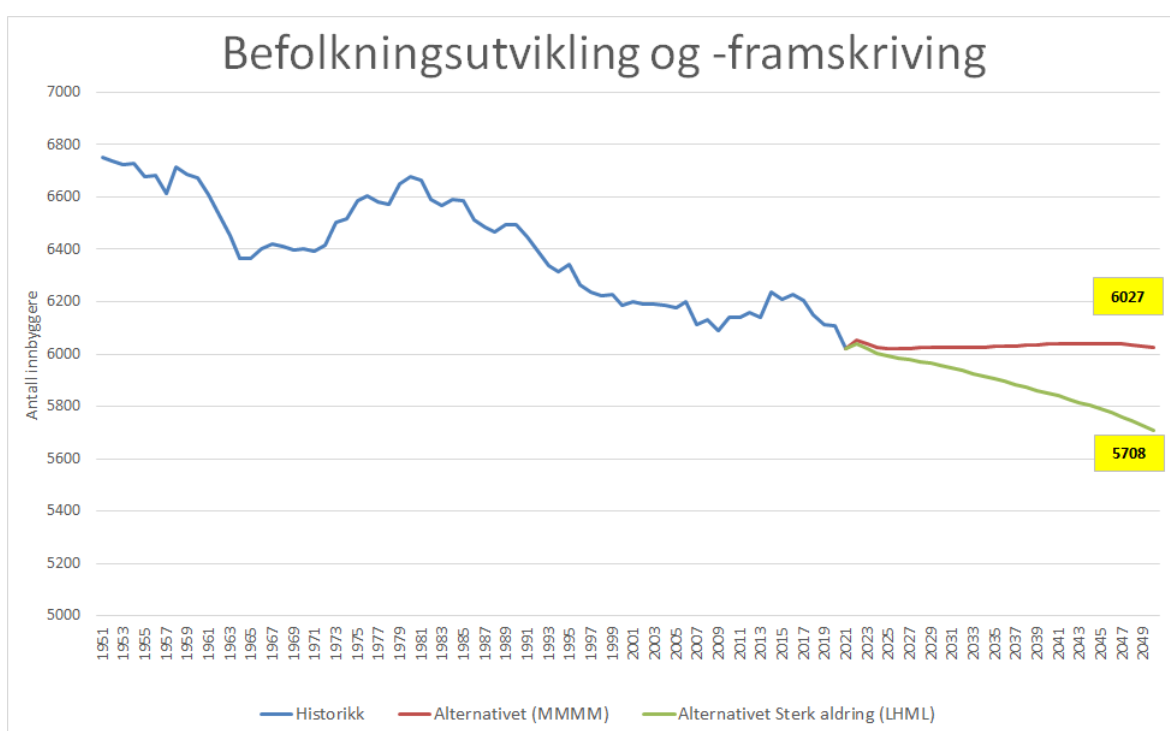
### Framskrivning

Gausdal kommune har i likhet med mange andre kommuner forholdt seg til det såkalte MMMM-alternativet, som forutsetter middels fruktbarhet, levealder, flytting og innvandring. Vi ser nå at dette alternativet treffer relativt bra på total populasjon, men er mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Likeledes er det færre innbyggere i aldersgruppen under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det har også reduksjonen i antall fødte barn per kvinne.

Det kan se ut til at MMMM-alternativet er noe optimistisk med tanke på fruktbarhet og pessimistisk når vi ser på aldring. Vi vil derfor de nærmeste årene benytte SSBs LHML-alternativ:

- Lav fruktbarhet
- Høy aldring
- Middels flytting
- Lav innvandring

I diagrammet under vises historikken i folketall satt sammen med to forskjellige prognoser fram til 2050. Den røde grafen viser MMMM-alternativet, den grønne viser LHML-alternativet. Når man ser på historikk sammenholdt med utvikling i innvandring, fruktbarhet og flytting, er det lite som tyder på at folketallet vil være stabilt framover.



## KOMMUNENS PLANOMRÅDER

### Administrative fellestjenester

#### Om planområdet

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen. I planområdet inngår resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret/formannskapet /planutvalget/tjenesteutvalg, og råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsrådet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende skatt/innfordring, lønn/regnskap, innkjøpsamarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

#### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>29 006</b>	<b>29 006</b>	<b>29 006</b>	<b>29 006</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Kommunestyrevalg 2019, stortingsvalg 2021	-550	100	-550	-550
Overlapp i forbindelse med at ansatt slutter.	0	-212	-425	-425
Informasjonsarbeid, internkontroll og valg				
Reduserte IKT-utgifter	0	-200	-200	-200
Retaksering av eiendomsskattetaksten for øvrige eiendommer	-400	-400	-400	-400
Andre tiltak	-53	-53	-53	-53
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-1 003</b>	<b>-765</b>	<b>-1 628</b>	<b>-1 628</b>
<b>Sum Budsjettendring i år</b>	<b>80</b>	<b>80</b>	<b>80</b>	<b>80</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>219</b>	<b>224</b>	<b>213</b>	<b>224</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-704</b>	<b>-461</b>	<b>-1 335</b>	<b>-1 324</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>28 302</b>	<b>28 545</b>	<b>27 672</b>	<b>27 683</b>
<b>Politisk vedtak</b>				
Økte utgifter til kontroll og tilsyn	-102	-102	-102	-102
<b>Sum Politisk vedtak</b>	<b>-102</b>	<b>-102</b>	<b>-102</b>	<b>-102</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Drift av offentlig tilgjengelig ladestasjon for el-biler ved Segalstad Bru	-40	-40	-40	-40
Innkjøp av politiker iPad	150	0	0	145
Interkommunale samarbeid økonomi, innfordring og innkjøp	138	138	138	138
Justering av nivå KS-kontingenter	30	30	30	30
Statsbudsjett 2022 - Tolkeloven, endringer	23	23	23	23
Statsbudsjett 2022 - Universell utforming IKT-løsninger	41	41	41	41
Stortingsvalg 2025	0	0	0	550
Økt husleieinntekt og refusjon fellesutgifter barneverntjenesten	-41	-41	-41	-41
Økte utgifter til forsikringer	165	165	165	165
Økte utgifter til kontroll og tilsyn	102	102	102	102
Andre tiltak	-38	-38	-38	-38
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>530</b>	<b>380</b>	<b>380</b>	<b>1 075</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>428</b>	<b>278</b>	<b>278</b>	<b>973</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	261	261	261	261
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>261</b>	<b>261</b>	<b>261</b>	<b>261</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>261</b>	<b>261</b>	<b>261</b>	<b>261</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>28 991</b>	<b>29 084</b>	<b>28 211</b>	<b>28 917</b>



## Sammendrag budsjett

Det er en liten økning i driftsrammen på planområdet på snau 0,1 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Med bakgrunn i økte lovpålagte krav knyttet til internkontroll, samt behov for internopplæring og informasjonsarbeid, er det ønskelig å videreføre den økte ressursen som i 2021 ble lagt inn på informasjons- og kommunikasjonsområdet frem til medio 2023. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

**Formannskapetets innstilling** inneholder en reduksjon på 102.000 kr, dette knytter seg til utgifter til kontroll og tilsyn. Formannskapet mener det kan brukes av kontrollutvalgets overskuddsfond i stedet for å øke budsjettammen.

## Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 500	1 250	1 250	0	4 000
Flomsikring av Dørja	22 000	34 000	14 000	0	70 000
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>27 000</b>	<b>38 750</b>	<b>18 750</b>	<b>3 500</b>	<b>88 000</b>

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B) *) **)	629	468	592	772	509	397	447
Netto driftsutgifter per innbygger (110) kontroll og revisjon (B) *) **)	193	196	184	122	142	62	149
Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B) *) **)	3 927	3 732	3 980	3 065	3 973	3 827	3 850
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B) *) **)	5 334	4 955	5 406	4 815	5 369	5 044	5 067

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

Det er i hovedsak på dette planområdet ansvaret og kapasiteten til å lede, designe og drive utviklingsarbeid ligger, herunder omstillingsarbeid og større planarbeid. Saksbehandling til de folkevalgte organ, samt koordinering og oppfølging av politiske vedtak, utføres i stor grad av ansatte innen dette planområde. Videre er oppfølging og utvikling av interkommunale samarbeid en viktig oppgave.

Kommunens informasjons- og kommunikasjonsarbeid er et stort og viktig område, noe vi har sett spesielt i forbindelse med covid-19, samt større endringer i tjenestene som følge av effektiviseringstiltak og -prosesser. Ressursene innenfor dette fagområdet blir viktig også i årene fremover, som følge av at kommunen i større grad skal legge til rette for samskapende prosesser. I 2022 skal det utarbeides en frivilligstrategi, der informasjon og kommunikasjon er en nøkkel for å lykkes.

Vi må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å lede og koordinere arbeidet med større planer, prosjekter, saksbehandling, omstillingsarbeid, arbeidsgiverstrategi, det systematiske internkontrollarbeidet, digitalisering, personalarbeid og økonomistyring. Ulike særlover setter stadig større krav til kommunens internkontroll. Dette er et viktig arbeid for å sikre forsvarlig drift og at kommunen oppfyller bestemmelser i lov og forskrift. Imidlertid er det utfordrende å gjennomføre dette i praksis etter omfattende effektiviseringstiltak på planområdet de senere år, slik at vi ser behov for å styrke kapasiteten noe i en periode fremover.

Planområdet følger i hovedsak opp alle overordnede mål, strategier og satsingsområder for hele kommunen, og bidrar inn mot alle tjenesteområder. Lederstøtte og samarbeid med de hovedtillitsvalgte og vernetjenesten er sentralt.

### Fokusområder 2022

Det skal fortsatt være fokus på effektivisering og omstilling fordi vi utover i planperioden må finne nye tiltak som reduserer driftsnivået og sikrer mulighet for å bygge fond. I 2022 vil vi forankre og planlegge dette arbeidet.

Digitalisering er fortsatt et område som også skal ha stor oppmerksomhet i denne planperioden. Kommunen vil ha økonomiske utfordringer i planperioden, og effektivisering gjennom digitalisering er nødvendig for å kunne tilpasse seg de økonomiske rammefaktorene, samt sikre god kvalitet i tjenestene. Ny digitaliseringsstrategi ble vedtatt i 2021 og gir retning for arbeidet framover. Å ha nok investeringsmidler er nødvendig for å oppfylle statlige føringer, oppnå målsettinger i strategien, samt å effektivisere arbeidsprosesser og sikre bedre kvalitet for innbyggeren.

Innenfor arbeidsgiverområdet skal vi ha en særskilt oppmerksomhet på nærværarbeidet. Internkontrollarbeid vil ha et økt fokus i 2022 som følge nye krav i særlover.

### Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Det bør vedtas en ny regional plan for interkommunalt samarbeid.</b>	Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.	At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.	31.12.2022
<b>Det skal vedtas en frivilligstrategi i løpet av 2022.</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.	31.12.2022
<b>Ved større planprosesser skal samskapingperspektivet alltid vurderes i forbindelse med medvirkning.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	31.12.2022

## Økonomiplan for 2022-2025

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
Vi vil bruke kommunens hjemmeside og sosiale medier aktivt med formål om å informere og engasjere.	Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.	Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.	31.12.2022

## Næring og miljø

### Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>6 277</b>	<b>6 277</b>	<b>6 277</b>	<b>6 277</b>
Sum Budsjettendring i år	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829
Sum Lønns- og prisvekst	52	52	52	52
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-1 777</b>	<b>-1 777</b>	<b>-1 777</b>	<b>-1 777</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>4 501</b>	<b>4 501</b>	<b>4 501</b>	<b>4 501</b>
<b>Politisk vedtak</b>				
Økte utgifter til veterinærvakt for Gausdal og Lillehammer	441	441	441	441
<b>Sum Politisk vedtak</b>	<b>441</b>	<b>441</b>	<b>441</b>	<b>441</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Utgift felles landbrukskontor for Lillehammer-regionen	114	114	114	114
Andre tiltak	100	100	100	100
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>214</b>	<b>214</b>	<b>214</b>	<b>214</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>655</b>	<b>655</b>	<b>655</b>	<b>655</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	1	1	1	1
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>5 156</b>	<b>5 156</b>	<b>5 156</b>	<b>5 156</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en nedgang i driftsrammen på planområdet på ca. 1,6 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Denne nedgangen i driftsrammen knytter seg til en ompostering av konsesjonsavgift og avsetning til fond til et annet planområde. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør.

**Formannskapetets innstilling** inneholder en økning på 441.000 kr. Dette knytter seg til egen sak om veterinærvakt for Gausdal og Lillehammer.

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikl. nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) (*) (**)	597	565	405	485	405	120	225
Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B) (*) (**)	426	244	48	316	246	-193	103

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

### Næring

Næringsutvikling er viktig for framtida til Gausdalssamfunnet. Kommunen må derfor legge til rette for at det kan skapes bærekraftig utvikling og verdier i tråd med kommunens gjennomgående samfunnsstrategier. En strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen er vedtatt. Planen vil være et verktøy som gir muligheter for økt næringsutvikling i tråd med temaområdene i planen.

### Landbruk

Landbruk er en av de største næringene i kommunen, og er sterkt regulert av nasjonale føringer og virkemidler. Landbruket går gjennom rasjonalisering og profesjonalisering, med utvikling av nye driftsmetoder. Klimaforandringer gir store utfordringer for både jordbruk og skogbruk og krever beredskap og tilegnelse av ny kunnskap hos både næring og forvaltning. Presset på jordbruksarealer i bynære og sentrumsnære strøk er stort, og i utmark utgjør fritidsboligområder inngrep i beitearealer. Samtidig utgjør reiselivsaktører og de store arbeidsplassene innen foredlingsindustri et stort potensial for samarbeid og sysselsetting. Det er en økt bevissthet i samfunnet for kortreist og trygg mat, samt dyrevelferd, som gir en god plattform for det lokale landbrukets status fremover. Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2024 er vedtatt og gir føringer for det lokale handlingsrommet innen klima og miljø, arealbruk, næringsvirksomhet og samfunnsroller.

### Klima og miljø

Endringer i klima og økt fokus på miljø og naturmangfold, setter krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for en bærekraftig utvikling. Klimaendringene påvirker i økende grad forutsetningene for å drive samfunnsutvikling. Dette omfatter blant annet arealforvaltning, flom- og skredsikring og artsmangfold. Miljøpåvirkninger i form av ulike typer forurensning får stadig mer oppmerksomhet. De mest relevante sektorene omfatter blant annet transport, jordbruk og industri.

## Fokusområder 2022

**Det grønne skiftet og bærekraftig arealbruk** er fokusområdene for 2022.

### Næring

Kommunen har en viktig tilretteleggerrolle for å skape vekst og utvikling for næringslivet, og har fokus på at fritidsboligsektoren utvikles på en bærekraftig måte. Fritidsboligsektoren skal ha en utvikling med utgangspunkt i arealplaner, og det skal kjøres minst ett utviklingsprosjekt rettet mot utmarksbasert

næring, samt et åpent møte om balansen i fritidsboligbyggingen. Som ledd i en god besøksforvaltning vil det utarbeides forretningsmodeller for bærekraftig turisme i Langsua.

Det er viktig at regionen har næringsareal, og at eksisterende næringsareal markedsføres, etter gjennomføring av blant annet en næringskartlegging og -analyse. Kommunen må ha fokus på at flere virksomheter kan etableres og det vil i den forbindelse gjennomføres gründerkurs og inngås et tettere samarbeid med Gausdal Næringsforening.

### Landbruk

For å ivareta ressursgrunnlaget er det et sterkt fokus på jordvern for å unngå omdisponering av dyrka jord. Det er viktig at kommunen legger til rette for bærekraftig produksjon av det totale ressursgrunnlaget i jordbruket. Den første årlige tiltaksplanen innen klima og miljø i landbruket vil bli utarbeidet og iverksatt i løpet av 2022. Fornybare energiresurser må løftes frem. For å få dette til, vil det arrangeres temamøte om fjernvarmeanlegg, og vi vil kartlegge interesse for å levere gjødsel til biogassanlegg. Utmarksbeite er en bærekraftig ressurs i Gausdal og beitebruksplanen skal opp til revidering for å ha oppdaterte mål og tiltak knyttet til dette. Lillehammer-regionen Vekst og landbrukskontoret samarbeider tett, blant annet om å styrke produksjonen og omsetningen av håndverksmat. Spesielt fokuseres det på at flere produsenter tilpasser seg det lokale markedet og øker videreføringen av produkter.

### Miljø

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø og klima i planarbeidet. Det skal jobbes med en naturmangfoldsplan for Gausdal som skal være førende for blant annet arealplaner, med tanke på bruk og vern. En medvirkningsprosess står sentralt i arbeidet, både for å få en bred kartlegging av naturdata og for å engasjere innbyggere og næringsliv. For å beregne kommunens klimaavtrykk og mulige tiltak for å redusere dette, vil det arbeides for å finne gode kartleggings- og måleverktøy. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og initiativ til forebyggende tiltak mot skader forårsaket av klimaendringer, herunder å følge opp handlingsplan for Regional plan for Lågen med sidevassdrag. Prosjekt innen bærekraftige forretningsmodeller skal igangsettes og det skal informeres om gårdbrukernes mulighet for å søke tilskuddsmidler til klimarådgivning.

Vi skal følge opp miljøhensyn i planer på alle nivå, med hensyn på blant annet grønne lunger, kollektivparkering og ladestasjoner for el-bil.

### Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
Arrangere gründerkurs.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatilnærte tiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	31.12.2022
Arrangere åpent temamøte for å kartlegge interesse for fjernvarmeanlegg.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.	31.12.2022

## Økonomiplan for 2022-2025

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Etablere møtearena for samskaping i samarbeid med Gausdal Næringsforening.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	31.12.2022
<b>For første gang legge fram en årlig tiltaksplan innen klima og miljø i henhold til regional landbruksplan.</b>	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	31.12.2022
<b>Gjennomføre åpent møte i forbindelse med revidering av kommunedelplan Skei.</b>	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	31.12.2022
<b>Gjøre gårdbrukerne kjent med muligheten for å søke statlige tilskuddsmidler til klimarådgivning.</b>	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	31.12.2022
<b>I forbindelse med utarbeidelse av Naturmangfoldsplan for Gausdal, skal det gjennomføres en medvirkningsprosess og planforslag skal legges frem til førstegangs behandling.</b>	Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.	-	31.12.2022
<b>Igangsette prosjekt innen bærekraftige forretningsmodeller.</b>	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	31.12.2022
<b>Inngå partnerskapsavtale med Gausdal Næringsforening.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	31.12.2022
<b>Kartlegge interesse i landbruket for å levere gjødsel til biogassanlegg.</b>	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttreist energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.	31.12.2022

## Økonomiplan for 2022-2025

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Revidere gjeldende beitebruksplan for Gausdal.</b>	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	31.12.2022
<b>Utarbeide forretningsmodeller for bærekraftig turisme i Langsua, i samarbeid med nasjonalparkstyret, Randsfjordmuseene, reiselivsnæringen og Visit Lillehammer.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalsamfunnet.	Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.	31.12.2022
<b>Vi vil finne gode kartleggings- og måleverktøy for å beregne kommunens klimaavtrykk.</b>	Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.	-	31.12.2022
<b>Videreføre dialogen med bredbåndstilbydere og Innlandet fylkeskommune gjennom Breibandsprosjektet i Lillehammer-regionen.</b>	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreise og ta i bruk ny teknologi.	31.12.2022
<b>Vurdere hvilke løsninger fra pågående mobilitetsprosjekter i Lillehammer-regionen som kan være aktuelle for Gausdal jamfør regional næringsplan.</b>	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.	31.12.2022

## Skole

### Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>72 690</b>	<b>72 690</b>	<b>72 690</b>	<b>72 690</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Saldering planområde 3 Skole - lavere utgifter som følge av færre barn	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Andre tiltak	-41	-41	-41	-41
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-1 041</b>	<b>-1 041</b>	<b>-1 041</b>	<b>-1 041</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>1 846</b>	<b>1 848</b>	<b>1 849</b>	<b>1 849</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>805</b>	<b>807</b>	<b>808</b>	<b>808</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>73 496</b>	<b>73 497</b>	<b>73 499</b>	<b>73 499</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Endring i netto utgifter til kjøp av grunnskoleundervisning fra andre kommuner	-105	-113	-288	-390
Inndecking nedtakskrav Skole og Barnehage fra øk-plan 21-24	650	420	450	450
Statsbudsjett 2022 - Økt naturfagstime	105	252	252	252
Statsbudsjett 2022 -SFO, helårs effekt	38	38	38	38
inntektsgradert foreldrebetaling 3. og 4. trinn				
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>688</b>	<b>597</b>	<b>452</b>	<b>350</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>688</b>	<b>597</b>	<b>452</b>	<b>350</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	299	299	299	299
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>299</b>	<b>299</b>	<b>299</b>	<b>299</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>299</b>	<b>299</b>	<b>299</b>	<b>299</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>74 483</b>	<b>74 394</b>	<b>74 250</b>	<b>74 148</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 1,8 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Som opplistet i driftsbudsjettet ovenfor, knytter mye av økningen i driftsrammen på dette planområdet seg til lønn- og prisvekst, samt en forskyvning mellom planområde 3 Skole og planområde 4 Barnehage for inndecking av nedtakskrav fra forrige periode.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
iPad i skole	800	800	800	800	3 200
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>3 200</b>



## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Dekningsgrad</b>							
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,3 %	8,2 %	9,0 %	6,1 %	7,7 %	12,3 %	8,4 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (B)	19,9 %	19,3 %	20,5 %	17,8 %	18,4 %	25,4 %	19,0 %
<b>Kommunekasse</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (202) grunnskole (B) (Kommunekasse) *) **)	12 239	12 411	12 531	11 698	11 665	12 713	11 918
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B) (Kommunekasse) *) **)	15 835	15 669	17 488	15 427	14 814	15 412	15 001

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

### Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalsamfunnet.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives, er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring (UDIR).

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barn og unge opplever glede og mestring, utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta gode og ansvarlige livsvalg.

Vi ser i skolen et økende antall barn og unge som sliter med komplekse utfordringer, knyttet til skolehverdagen, fritiden eller oftest til begge deler. Vi opplever også at mange foreldre er usikre når på hvordan man skal takle barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalsamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette, ligger blant annet i et godt skole-hjemsamarbeid og et tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester.

### Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert.

Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Elevens identitet og selvbilde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. I det daglige arbeidet spiller derfor elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen. Dette er en viktig erkjennelse i arbeidet med faglige resultater. Arbeid med å skape gode, inkluderende skolemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med elever, foreldre og ansatte vil kunne bidra til gode

relasjoner både i klassene og blant de voksne, og på den måten bidra til et godt utgangspunkt for faglig, så vel som sosial læring.

Forskning viser at elevenes grunnskolepoeng har stor betydning for fullføring av videregående opplæring. Variasjoner i læringsresultatene i gausdalsskolen har blitt mindre de siste årene. For å øke mulighetene for at gode og riktige tiltak blir iverksatt ser vi likevel at det er behov for å arbeide videre med kartlegginger av elevene og med analyser av resultatene. Denne utfordringen skal det arbeides med både på skole- og kommunenivå. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad ved skolene og skolene mellom er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i gausdalsskolen.

### Fokusområder 2022

#### Folkehelse og livsmestring

Av formålsparagrafen i opplæringslova (§ 1-1) fremgår det at «*Elevane (...) skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.*»

Prosjektet *Ung Styrke* videreføres og videreutvikles i samarbeid mellom tjenestene i oppvekstsektoren og innad i den enkelte tjeneste. Gjennom prosjektet skal vi styrke det systematiske og langsiktige helsefremmende arbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse. Dette mener vi gjøres best ved å utvikle de psykososiale hverdagsmiljøene for barn og ungdom i barnehage og skole. Gjennom deltakelse i utdanningsdirektoratets satsing «inkluderende barnehage- og skolemiljø» vil vi forsterke det styrkebaserte arbeidet for å skape trygge og gode skole- og klassemiljøer, der barn og unge kan utvikle seg i fellesskap med andre.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom inkluderende barnehage- og skolemiljø ønsker vi å heve ansattes kompetanse og på denne måten skape trygghet og bidra til gode møter med alle elever og foreldre.

I arbeidet med å sikre trygge oppvekstmiljø for barn og ungdom, er samarbeid mellom hjem og skole sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og skole og foreldre imellom.

Å gå eller sykle til skolen har positiv effekt på både fysisk og psykisk helse. Ikke alle skolene våre har like trygge stopp- og hentesoner. For å tilrettelegge for trygge skoleveier i tråd med delmålet i kommuneplanenes samfunnsdel, vil vi ha fokus på tiltak for å skape en trygg, god og trafiksikker sone for barna rundt skolen. Dette kalles en «hjertesone».

#### Læring og utvikling

Mange faktorer spiller inn på elevenes faglige resultater, og det må derfor settes inn tiltak på flere områder. For å finne frem til gode og egnede tiltak for å bedre elevenes resultater er det viktig at skolene ser resultatene fra ulike undersøkelser i sammenheng. Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng, må ligge til grunn for grundige analyser, både på skole- og kommunenivå. Analysene skal bidra til at vi avdekker faktorer som hemmer og fremmer læring på skole-, klasse og elevnivå. Disse resultatene blir omtalt i den årlige kvalitetsmeldingen for gausdalsskolen.

Å møte alle elever der de er ut fra deres alder, egenart, interesser og styrker er en forutsetning for at elevene skal oppleve motivasjon og mestring og få et tilfredsstillende læringsutbytte. Bevissthet rundt tilpassing av undervisningen til alle elever er videre viktig også for at elevene skal beholde motivasjon og

lærelyst gjennom hele skoleløpet. For særlig sårbare elever er det viktig med et nært samarbeid med PPT, barnevern og andre instanser for å sikre at tiltak som iverksettes har effekt i forhold til det enkelte barns skole- og hjemmesituasjon.

Det er viktig med tidlig innsats på alle nivå i skolen. Spesielt viktig er det å ha fokus på tidlig innsats i barneskolen, slik at vi sikrer en positiv læringsutvikling fra starten av. Å følge med på hver enkelt elevs utvikling er nødvendig for å fange opp elever som får utfordringer i forhold til forventet progresjon. Dette må gjøres helt fra 1.klasse. Senere i skoleløpet er det viktig å sette inn tiltak raskt dersom elever møter særlige utfordringer i forhold til grunnleggende ferdigheter eller i fagene, slik at disse kan få effektiv hjelp før utfordringene blir store.

## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Fokus på trygg skolevei gjennom deltakelse i Hjertesone-prosjekt</b>	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.	31.12.2022
<b>Vi vil i 2022 rapportere på antall klagesaker til Statsforvalteren knyttet til Opplæringslova kap 9A.</b>	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	31.12.2022
<b>Vi vil i 2022 rapportere på oppnådde grunnskolepoeng. Målet er stabilt høye grunnskolepoeng, det vil si 41 poeng eller høyere.</b>	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.	31.12.2022

## Barnehage

### Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>40 476</b>	<b>40 476</b>	<b>40 476</b>	<b>40 476</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Tilskudd private barnehager, fra økonomiplan 2020-2023	-371	-742	-742	-742
Andre tiltak	-739	-918	-918	-918
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-1 110</b>	<b>-1 660</b>	<b>-1 660</b>	<b>-1 660</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>564</b>	<b>564</b>	<b>564</b>	<b>564</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-546</b>	<b>-1 096</b>	<b>-1 096</b>	<b>-1 096</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>39 929</b>	<b>39 379</b>	<b>39 379</b>	<b>39 379</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Inndekking nedtakskrav Skole og Barnehage fra øk-plan 21-24	-830	-1 077	-1 100	-1 100
Statsbudsjett 2022 - Flere barnehagelærere	79	79	79	79
Statsbudsjett 2022 - Redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager og reversert økning i kapitaltilskudd i 2021	-350	-250	-250	-250
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>-1 101</b>	<b>-1 248</b>	<b>-1 271</b>	<b>-1 271</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-1 101</b>	<b>-1 248</b>	<b>-1 271</b>	<b>-1 271</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	38	38	38	38
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>38 866</b>	<b>38 169</b>	<b>38 146</b>	<b>38 146</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 1,6 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Hovedårsaken til lavere driftsramme knytter seg til færre barn i barnehagealder i kommunen. Reduksjonen knytter seg blant annet til en forskyvning mellom planområde 3 Skole og planområde 4 Barnehage for inndekking av nedtakskrav fra forrige periode. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B) *) **)	9 167	9 424	10 383	10 577	9 250	8 094	9 306
<b>Produktivitet</b>							
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)	5,7	5,7	5,9	5,0	5,5	5,7	5,6
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B) *)	78,6	82,3	82,2	82,9	73,0	70,3	75,6
<b>Dekningsgrad</b>							
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	62,6 %	61,2 %	52,6 %	77,4 %	46,0 %	83,0 %	56,0 %

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

### Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalssamfunnet.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. Barna trives godt i barnehagene i Gausdal, men nasjonale undersøkelser viser at ikke alle barn trives like godt. Dette understreker viktigheten av å ha fokus på trivsel også i våre barnehager, slik at vi kan fortsette å gi barna et best mulig utgangspunkt for videre utvikling.

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er en trygg identitet og utvikling av et positivt selvbylde særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barna i barnehagen opplever glede og mestring, utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen.

Vi ser også at mange foreldre er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Forelderollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge foreldrene i barnehagehverdagen.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette ligger i et godt barnehage-hjemsamarbeid og et godt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester.

### Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert. I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessene. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner mellom

barna, mellom barna og de voksne og de voksne seg imellom, og legge et godt grunnlag for barnas læring og utvikling.

## Fokusområder 2022

### Folkehelse og livsmestring

Rammeplanen gir føringer for hvordan barnehagen skal arbeide og hvilke fagområder som skal ivaretas i barnehagen. Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, samt forebygge krenkelser og mobbing.

Prosjektet *Ung styrke* videreføres og utvikles i samarbeid mellom tjenestene i oppvekstsektoren og innad i den enkelte tjeneste. Gjennom prosjektet skal vi styrke det systematiske og langsiktige helsefremmende arbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse. Dette mener vi gjøres best ved å utvikle de psykososiale hverdagsmiljøene for barn i barnehage og skole. Gjennom deltakelse i utdanningsdirektoratets satsing «inkluderende barnehage- og skolemiljø» vil vi forsterke det styrkebaserte arbeidet for å skape trygge og gode barnehagemiljø, der barna kan utvikle seg i fellesskap med andre. Bevissthet rundt utviklingen av barnas egne styrker skal bidra til økt selvfølelse og økt evne til å stå i utfordringene de vil møte i løpet av livet. Når barna utvikler sin sosiale kompetanse, blir de også selv bedre i stand til å bidra positivt til et godt barnehagemiljø som gir mulighet for utvikling og læring for alle barna.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med ulike utfordringer hos barn er viktig med tanke på at alle barn skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom inkluderende barnehage- og skolemiljø ønsker vi å heve ansattes kompetanse og på denne måten skape trygghet og bidra til gode møter med barn og foreldre.

I arbeidet med å sikre trygge oppvekstmiljø for barn og ungdom, er samarbeid mellom hjem og skole sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og barnehage og foreldre imellom.

### Læring og utvikling

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Gjennom bruk av månedsbrev til foresatte har vi blitt bedre til å synliggjøre den læring og utvikling som skjer gjennom barnehagens hverdagsaktiviteter og lek, og dette vil vi fortsette å ha fokus på og videreutvikle blant annet gjennom bruk av digitale verktøy.

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Vi vil derfor fortsette det påbegynte arbeidet med veiledning i barnehagene for å øke bevisstheten rundt det allmennpedagogiske tilbudet til

## Økonomiplan for 2022-2025

alle barn med tanke på å forebygge behovet for spesialpedagogisk hjelp. Fortsatt tett samarbeid mellom barnehage og PPT på systemnivå er en forutsetning for å lykkes med dette arbeidet.

### Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Barnehagene gjennomfører barnehagebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet</b>	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	31.12.2022

## Kultur og fritid

### Om planområdet

Planområdet omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>11 872</b>	<b>11 872</b>	<b>11 872</b>	<b>11 872</b>
Sum Tekniske justeringer	35	35	35	35
Sum Lønns- og prisvekst	182	179	179	179
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>216</b>	<b>214</b>	<b>214</b>	<b>214</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>12 088</b>	<b>12 086</b>	<b>12 086</b>	<b>12 086</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Driftsstøtte til Stiftelsen Reidevoll	60	60	60	60
Kirkelig fellestråd, økt tilskudd	337	337	337	337
Markedsføring og omdømmebygging med utgangspunkt i Frivillighetens år 2022	100	0	0	0
Utarbeidelse av frivilligstrategi	50	0	0	0
Utvidet åpningstid bibliotek/utstyrsarena'n - lavterskeltilbud	200	200	200	200
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>747</b>	<b>597</b>	<b>597</b>	<b>597</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>747</b>	<b>597</b>	<b>597</b>	<b>597</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	-26	-26	-26	-26
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>	<b>-26</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>12 810</b>	<b>12 657</b>	<b>12 657</b>	<b>12 657</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 0,9 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

## Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	0	500	0	0	500
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner *)	2 082	1 686	1 900	2 209	3 645	2 154	1 929
Netto driftsutgifter per innbygger (380) idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (B) *) **)	261	88	293	71	155	313	83
Netto driftsutgifter per innbygger (383) musikk- og kulturskoler (B) *) **)	385	362	403	346	465	471	349
<b>Dekningsgrad</b>							
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	27,0 %	26,1 %	33,4 %	27,5 %	34,1 %	15,8 %	17,9 %
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	3,9	2,8	1,5	4,8	1,9	2,2	2,1

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

Kulturenheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Enheten arbeider også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

### Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Kulturenheten skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal.

### Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom. Voksnetthet er en viktig faktor for å skape trygghet. Med begrensede ressurser er vi avhengig av deltakelse fra frivillige for å styrke tilstedeværelsen av voksne på ungdomsklubben og på andre arenaer ungdom oppholder seg. Vi har en jobb å gjøre når det gjelder å motivere til frivillig innsats som natteravn, til oppdrag gjennom frivilligsentralen og til å få foreldre til å påta seg vakter ved ungdomsklubben.

Ut ifra resultatene på Ungdata-undersøkelsen i 2020 og 2021 kan synes som det i deler av ungdomsmiljøet er en utfordring knyttet til tidlig alkoholdebut. Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er en utfordring å samordne avdekkingskompetanse, finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de



enheter som yter tjenester til ungdom. Alle tjenestene i oppvekstsektoren har et felles ansvar for det forebyggende ungdomsarbeidet, men koordinatoroppgaven er lagt til kulturenheten.

### Frivillighet

Til det beste for gausdalssamfunnet og for å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet.

### Fokusområder 2022

#### Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tilbudene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet ved å bygge på egne og hverandres resurser. For å oppnå dette fokuseres det på en styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle og skal gi en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk. Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, samt skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre.

Miniklubben skifter navn til *Etter skoletid*. Dette er et tilbud for barn ved 5.-7. trinn en ettermiddag i uka som er etablert på Frivilligsentralen.

Det er flere barn som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også barn som ikke har noen å være sammen med etter skoletid. *Etter skoletid* er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Møteplassen endres og videreutvikles ut ifra hva slags tilbud det er behov for.

Kulturenheten skal igjennom ungdomsarbeid være med å tilrettelegge for trygge uformelle møteplasser for ungdom i bygda. Smelteverket ungdomsklubb skal opprettholdes og videreutvikles som en trygg møteplass, i samarbeid med foresatte og andre frivillige. I planperioden skal det jobbes for å styrke samarbeid med lag og organisasjoner til det beste for barn og unge. Lavterskeltilbud som åpen hall skal opprettholdes og videreutviklet ut ifra de ønsker og behov målgruppen har.

Det forebyggende ungdomsarbeidet skal ha en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i kulturenheten, men i hele sektor for oppvekst. Det jobbes i planperioden videre med de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet og Ungdata-undersøkelsen.

Både i 2020 og i 2021 gjennomførte KoRus Øst (kompetansesenter for rus) Ungdata-undersøkelser i Gausdal. Vanligvis gjennomføres disse undersøkelsene kun hvert tredje år. Gjennom det forebyggende ungdomsarbeidet er det spesielt fokus på rusforebygging. I undersøkelsen gis det blant annet et innblikk i hva ungdommene sier om både alkoholdebut, bruk av alkohol, cannabis og marihuana, samt foreldrenes holdninger til at unge drikker alkohol. Svarene ungdommene gir i undersøkelsen gir et godt bilde av hvordan ungdomsmiljøet oppleves og tas med inn det forebyggende arbeidet i oppvekstsektoren.

Ungdomsrådet er et rådgivende organ for kommunestyret og andre folkevalgte organ i Gausdal kommune. Ungdomsråd eller andre medvirkningsorgan for ungdom er lovfestet i kommuneloven. Ungdomsrådet gir uttalelser og medvirker i ulike saker og i utarbeidelse av planer som berører barn og unge i Gausdal. Ordningen er med på å sette fokus på demokrati, styrke demokratiopplæring og gir en bredere forståelse av samfunnet for de som er med i ungdomsrådet.

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter ut ifra aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

### Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er nødvendig for at det rike kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen, utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel i det frivillige arbeidet.

2022 er Frivillighetens år. Dette er forankret i Meld. St. 10 (2018–2019) *Frivilligheita - sterk, sjølvstendig, mangfaldig - Den statlege frivilligheitspolitikken*. Det er Frivillighet Norge som har fått ansvaret for å planlegge og koordinere innsatsen. Lag, foreninger, frivilligsentraler, kommuner og andre samarbeidspartnere er invitert med for å synliggjøre og aktualisere frivilligheten, få økt kjennskap og anerkjennelse, og til å få flere med.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, skal det utarbeides en frivilligstrategi for Gausdal kommune. Dette er også et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Strategien skal være ferdig i løpet av 2022.

### Generelt kulturarbeid

Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Gausdal skal ha et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, samt gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper. Gausdal kommune skal tilrettelegge for, stimulere og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Lag og organisasjoner skal oppleve god informasjon fra og dialog med Gausdal kommune. Det skal ved behov tilrettelegges for en møteplass mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune, der det er mulighet til å gi innspill til aktuelle temaer. Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger.

## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Det skal vedtas en frivilligstrategi i løpet av 2022.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.	31.12.2022
<b>I frivillighetens år vil kommunen samarbeide med frivilligheten for å spre informasjon om frivillig arbeid og for å rekruttere flere frivillige.</b>	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.	31.12.2022

## Teknisk drift

### Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, vegger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikk-tømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikktømming gjennomføres av ekstern entreprenør etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>11 727</b>	<b>11 727</b>	<b>11 727</b>	<b>11 727</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Flomsikringstiltak - reguleringsplan masseuttak elv	-100	-100	-100	-100
Hovedplan vann og avløp	-500	-500	-500	-500
Inntekter og bruk av selvkostfond vann og avløp, fra økonomiplan 2021-2024	-2 914	-5 338	-5 338	-5 338
Inntekter og utgifter knyttet til selvkosttjenestene feiing, renovasjon, slam og kart/oppmåling.	-4 315	-5 259	-5 160	-9 377
Samarbeid Lillehammer-regionen brann- og feiervesen	770	770	770	770
Selvkost -tiltak fra 2021	-318	-44	-17	-17
Selvkost øk.plan 2022-2025	640	2 078	335	335
Andre tiltak	0	0	0	0
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-6 737</b>	<b>-8 393</b>	<b>-10 010</b>	<b>-14 227</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>94</b>	<b>94</b>	<b>94</b>	<b>94</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-6 643</b>	<b>-8 299</b>	<b>-9 916</b>	<b>-14 133</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>5 085</b>	<b>3 429</b>	<b>1 812</b>	<b>-2 405</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Drift av nye kommunale vegger og bruer	48	48	48	48
Drift av nye vann- og avløpsledninger	48	48	48	48
Utgifter til strøm på grunn av økt strømpris	150	150	150	150
Økte utgifter til 110 - sentral	118	118	118	118

## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>364</b>	<b>364</b>	<b>364</b>	<b>364</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>364</b>	<b>364</b>	<b>364</b>	<b>364</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	37	37	37	37
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>37</b>	<b>37</b>	<b>37</b>	<b>37</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>37</b>	<b>37</b>	<b>37</b>	<b>37</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>5 485</b>	<b>3 829</b>	<b>2 212</b>	<b>-2 005</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet på 6,2 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. På dette planområdet er det flere tiltak knyttet til selvkost, og i sum gir de en betydelig reduksjon i driftsrammen. Dette er som følge av økte inntekter og økt bruk av selvkostfond.

#### Vedrørende selvkost:

Når investeringene innen et selvkostområde (som vann og avløp) øker, vil det gi økte rente- og avskrivningsutgifter som skal dekkes av gebyrene. Dette er utgifter som beregnes særskilt og det er litt andre regnskapsregler for selvkostregnskapene enn det som gjelder for kommuneregnskapet ellers på enkelte områder. Den økte inntekten på planområde 6 Teknisk drift knyttet til selvkost må ses sammen med økte utgifter til renter og avdrag på planområde 13 Generelle utgifter og inntekter.

Det framgår dessverre selvkost på flere tiltak i oversikten ovenfor. Dette er fordi det er tiltak fra tidligere år som videreføres samtidig som det legges inn nye tiltak hvert år for å korrigere tallene. Det vil bli forsøkt ryddet i dette slik at en unngår så mange tiltak knyttet til det samme.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	700	0	0	0	700
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	100	0	300
Rammebevilgning utbyggingsområder	1 000	500	0	0	1 500
Rammebevilgning vann og avløp	32 500	32 600	46 000	28 100	139 200
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 100	2 090	2 060	2 050	8 300
Steinslia næringsområde, grunnnerverv og opparbeiding	250	0	0	0	250
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>36 650</b>	<b>35 290</b>	<b>48 160</b>	<b>30 150</b>	<b>150 250</b>

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Produktivitet</b>							
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1) *)	3 920	3 450	4 076	7 695	2 300	4 339	4 576
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B) *)	71 673	68 316	85 892	82 966	95 493	116 364	72 137
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr) *)	3 044	2 765	3 491	3 880	2 333	2 971	3 645
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>							
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	2 564	2 648	2 648	2 625	2 806	3 016	2 887
Årsgebyr for septiktømming - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr) *)	1 290	1 670	898	1 826	1 799	1 037	1 634

\*) Inflasjonsjustert med deflator

## Utfordringer og muligheter i planperioden

### Vann og avløp

Tilgang på rent og godt vann er sentralt for å sikre en god folkehelse. Lovverket har strenge krav til vannforsyning og avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at drikkevannet har god kvalitet, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Likeledes er det viktig at avløpet ledes bort og håndteres på en sikker og miljømessig god måte. Vann og avløp står følgelig sentralt i arbeidet med å nå målet om en grønn kommune.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige elementer for å sikre effektiv drift og god kvalitet innenfor en lavere økonomisk ramme. Dette betyr at vi må utnytte de muligheter som ligger i de digitale verktøy vi har i dag, og samtidig søke innovative og nye løsninger.

Det er viktig med løpende vedlikehold og et godt utbygd digitalt overvåkningssystem for vann- og avløpsanleggene. I et helseperspektiv er det også viktig å forebygge og registrere uønskede hendelser på et tidlig tidspunkt.

### Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringene med mildere vintre og hyppigere nedbør med vekslende mellom pluss- og minusgrader gir et mer krevende vintervedlikehold av vegnettet. En stor del av vegene er grusveger som er spesielt utsatte i vårløsningen.

### Overvann

Med bakgrunn i de siste års flommer og tydelige tegn på en global klimaendring er det viktig å planlegge for økte nedbørsmengder, større fare for jord- og flomskred og de utfordringer dette medfører. Dette arbeidet er av stor betydning for å sikre et trygt lokalsamfunn for kommunens innbyggere.

Spesielt i nye utbyggingsområder vil det bli viktig å planlegge og å bygge ut infrastruktur med tanke på fordrøynings og sikker bortledning av overvann. I eksisterende byggeområder har ikke kommunen det samme juridiske ansvaret for å gjennomføre sikringstiltak.

Videre har kommunen utfordringer med erosjon og stor massetransport i enkelte elver/bekker i vårløsningen og perioder med store nedbørmengder.

### Fokusområder 2022

#### Fokusområde 1 - Vann og avløp

Vi skal sørge for å levere rent og godt drikkevann til alle abonnenter, og iverksette nødvendige tiltak for å unngå avvik på bortledning og rensing av avløpsvann. Interkommunalt samarbeid har medført at kommunen i dag overfører alt avløpsvann (unntatt fra Espedal) til Lillehammer. Vannledningsnettets ble i forbindelse med Rv 255-prosjektet tilrettelagt for gjensidig vannforsyning ved f.eks. en krisesituasjon, men det gjenstår om lag 200 m med ledningsnett i Follebu for at ledningsnettets er koblet sammen.

Med den utbyggingstakten som nå er i Skei-området, og med den tilgangen på nye hyttetomter som finnes, ser vi at drikkevannskapasiteten i området må økes. Likeledes må kapasiteten på håndtering av avløpsvann økes. Kapasitetsgrensen ved Lillehammer rensesanlegg er i ferd med å nås.

Oppgradering av VA-ledninger på strekningen Skei-Vold er gjennomført, og det er tilrettelagt for å kunne pumpe vann fra bygda til Skei for å supplere vannforsyningen i kritiske perioder. Det fordres imidlertid at en har nok vann å pumpe av i bygda, og det blir derfor viktig å øke kapasiteten ved Forset vannverk. Samtidig må det arbeides med å utvide kapasiteten ved Skei vannverk. Dette er viktig også med tanke på reservevannforsyning for bygda. Det arbeides med en egen utredning for fremtidig vannforsyning som planlegges fremlagt for politisk behandling i løpet av 2022.

Det er fokus på å ha en effektiv drift og et fornuftig vedlikehold av VA-anleggene, slik at det bidrar til å holde gebyrene for kommunens næringsliv, innbyggere og fritidsboligeiere på et så lavt nivå som mulig. Økte investeringer innen VA og eventuelle økte renteutgifter de neste årene vil på lengre sikt kunne føre til en økning av gebyrnivået. Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann og avløp i alle deler av kommunen.

#### Fokusområde 2 - Veger

Vær- og klimaforholdene har endret seg, og dette medfører økte utfordringer for driften, særlig under teleøsning og snøsmelting. Vi ønsker å ha effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet, slik at vi kan opprettholde god standard på vegene innenfor de økonomiske rammene.

Kommunen har en 4-årsplan for rehabiliteringstiltak når det gjelder kommunale veger. Denne rulleres hvert år, og danner grunnlaget for årlige tiltaksplaner innenfor de rammer kommunestyret fastsetter. Løpende vegvedlikehold gjøres ut fra det til enhver tid gjeldende behov og vær-situasjon.

Vi har de siste årene hatt særlig fokus på bærekraftig samfunnsutvikling, og dette videreføres i 2022. I praksis medfører dette å forebygge flomskader, for eksempel ved å skifte ut underdimensjonerte stikkrenner, holde trær unna vegtraseene og renske gjengrodd grøfter.

#### Fokusområde 3 - Overvann

Vi ønsker trygge og gode byggeområder der overvann ikke gjør skade på mennesker, dyr eller materielle verdier.

I forbindelse med utbygging av nye bolig- og hytteområder skal vi ha fokus på håndtering av overvann. I det nye boligområdet i Heggen etappe 4 ble det lagt ned store ressurser i planlegging av tiltak. Det samme fokuset blir viktig også for andre områder som f.eks. nye bolig- og næringsområder ved Segalstad Bru, samt nye hytteområder på Skei. I tillegg planlegges og gjennomføres det flomsikringstiltak i både Dørja og Finna, og det er igangsatt arbeid med tanke på reguleringsplaner for

## Økonomiplan for 2022-2025

masseuttak fra faste punkter i elver. Kommunen søkt og mottatt tilskuddsmidler fra NVE til flomsikringstiltak, og på denne måten får vi utført langt mer omfattende tiltak enn vi ville hatt anledning til i egen regi.

### Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>I 2022 skal vi ferdigstille revidering av trafikksikkerhetsplan.</b>	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Å prioritere trafikksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.	31.12.2022
<b>I 2022 skal vi reasfaltere to gang- og sykkelveier for å bedre fremkommeligheten for gående og syklende. Dette gjelder del av Grønlandsbrua – Linflåa samt øvre del av Øverjordsvegen.</b>	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.	31.12.2022
<b>Vi vil i 2022 rapportere på eventuelle avvik.</b>	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.	31.12.2022
<b>Vi vil i 2022 rapportere på eventuelle avvik.</b>	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.	31.12.2022

## Bygg/eiendom/areal

### Om planområdet

Planområdet omfatter byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og eiendomsforvaltning. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet, og er en av de største verdiene som kommunen besitter.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>41 499</b>	<b>41 499</b>	<b>41 499</b>	<b>41 499</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Driftsutstyr til vaktmestertjenesten	-600	-600	-600	-600
Kommunedelplan Skei	-400	-400	-400	-400
Nedlegging av Engjom skole, driftsutgifter 2021	-200	-200	-200	-200
Nedlegging av Myra barnehage, driftsutgifter 2022	7	-43	-43	-43
Ny kommunedelplan for Skei	-200	-200	-200	-200
Områderegulering Segalstad bru	-200	-200	-200	-200
Reguleringsplan for Fjerdum boligområde trinn 1	-125	-125	-125	-125
Selvkost - tiltak fra 2021	334	257	190	190
Selvkost -tiltak fra 2021	8	21	35	35
Selvkost øk.plan 2022-2025	778	852	897	896
Andre tiltak	401	-459	-459	-459
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-197</b>	<b>-1 097</b>	<b>-1 105</b>	<b>-1 106</b>
<b>Sum Budsjettendring i år</b>	<b>-636</b>	<b>-1 078</b>	<b>-1 299</b>	<b>-1 299</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>810</b>	<b>797</b>	<b>794</b>	<b>794</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-23</b>	<b>-1 378</b>	<b>-1 611</b>	<b>-1 611</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>41 476</b>	<b>40 121</b>	<b>39 889</b>	<b>39 888</b>
<b>Politisk vedtak</b>				
Kartlegging av arealer for boligbygging	200	0	0	0
<b>Sum Politisk vedtak</b>	<b>200</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Bortfall av leieinntekter på kafelokaler	144	144	144	144
Drift og vedlikehold av ny drop-sone ved Follebu skole	40	40	40	40
Kommunedelplan Skei	300	200	0	0
Konsulentbistand i forbindelse med mindre endringer av reguleringsplaner	50	50	0	0
Korreksjon avskrivninger opp til anslått nivå 2022-2025	6 691	9 610	12 538	15 045
Maskiner og utstyr til renholdsavdeling	500	0	0	0
Opphevelse av 4 reguleringsplaner.	200	0	0	0
Redusert husleieinntekt fra Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen	53	53	53	53
Utgifter til strøm på grunn av økt pris	1 500	1 500	1 500	1 500
Økt husleieinntekt og refusjon fellesutgifter barneverntjenesten	-62	-62	-62	-62
Økte utgifter til GIS-samarbeid	102	102	102	102
Andre tiltak	120	120	120	120
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>9 638</b>	<b>11 757</b>	<b>14 435</b>	<b>16 942</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>9 838</b>	<b>11 757</b>	<b>14 435</b>	<b>16 942</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	-8	-8	-8	-8
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>-8</b>	<b>-8</b>	<b>-8</b>	<b>-8</b>



## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Budsjettendringer</b>	-8	-8	-8	-8
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>51 306</b>	<b>51 870</b>	<b>54 316</b>	<b>56 822</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 9,7 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Av dette utgjør økning i avskrivninger på planområdet 6,7 mill. kr. Den andre store kostnadsdriveren på planområde 7 er de høye strømprisene. Det anslås en økning i strømutfgifter fra 2022 på 1,5 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

**Formannskapetets innstilling** inneholder en økt utgift på 0,2 mill. kr til kartlegging av boligområder.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Lekeapparater barnehagene	0	0	250	0	250
Lekeapparater skolene	0	250	0	0	250
Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsetunet	250	0	0	0	250
Nye biler til eiendomsforvaltningen	700	350	350	350	1 750
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	450	700	700	700	2 550
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	2 500	2 000	2 000	2 000	8 500
Rammebevilgning utbyggingsområder	250	1 000	500	0	1 750
Sprinkleranlegg Forsetunet	900	0	0	0	900
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	7 000	2 000	0	0	9 000
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole- og barnehage og Gausdal ungdomsskole	250	0	0	0	250
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>12 300</b>	<b>6 300</b>	<b>3 800</b>	<b>3 050</b>	<b>25 450</b>

### Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Eiendomsforvaltning, kommune nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) *)	6 294	5 726	8 126	6 160	5 996	5 341	5 239
Netto driftsutgifter per innbygger (261) institusjonslokaler (B) *) **)	1 276	1 134	1 866	700	1 094	957	967
<b>Produktivitet</b>							
Netto utgift per kvm, formålsbygg samlet (B)	1 045	953	1 165	702	959	1 113	960
<b>Grunnlagsdata (Nivå 3)</b>							
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)	16	19	68	52	37	70	41
Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)	12	12	17	15	10	45	20
<b>Kommunekasse</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (222) skolelokaler (B) (Kommunekasse) *) **)	2 967	2 716	3 949	2 246	2 142	1 846	2 164

*\*) Inflasjonsjustert med deflator*

*\*\*) Justert for utgiftsbehov*

### Utfordringer og muligheter i planperioden

Hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel skal være gjennomgående i arbeid med arealplanlegging, byggesaksbehandling og eiendomsdrift. Det mest sentrale er at vi utnytter arealene våre på en bærekraftig måte, planlegger for trygge og gode oppvekst- og bomiljøer for alle livets faser, og har fokus på det grønne skiftet og klimagassutslipp.

### Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold, samt investeringsprosjekter.

Eiendomsforvaltning er en oppgave som i hovedsak skal støtte opp under og legge til rette for kommunens øvrige drift. Slik sett er ikke driften rettet direkte mot eksterne brukere, men mer indirekte ved å gi andre enheter gode forutsetninger/fasiliteter for sin tjenesteyting.

Bygningsmassen må driftes på en mest mulig energieffektiv måte, og med fokus på å redusere klimagassutslipp. I arbeidet med vedlikehold av kommunens bygningsmasse er det viktig å registrere tilstand, slik at utbedringstiltak kan planlegges og prioriteres gjennom rehabiliteringsplan. Dette for å forebygge dyre følgeskader, og for å unngå helseskadelige effekter for dem som oppholder seg der. Tilrettelegging for universell utforming vil ha særskilt fokus ved planlegging av rehabilitering og nybygg.

På samme måte er det viktig at kommunens bygninger har inneklimate og uteområder som er helsefremmende og bidrar til et godt arbeidsmiljø.

Kommunen disponerer totalt sett en bilpark på om lag 30 biler. Det er et mål at kommunen reduserer klimagassutslipp fra egen drift. Så mange biler som mulig planlegges erstattet med el-biler når det er behov for utskiftning, så fremt det er forsvarlig med tanke på driften. For å få til dette må kommunen etablere en tilfredsstillende infrastruktur for lading. Dette arbeidet er godt i gang, og vil pågå i hele kommende planperiode.

### Byggesak og arealplan.

Kommunen har per i dag få ledige tomter for eneboliger/tomannsboliger. Med tanke på jordvern og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har kommunen et begrenset handlingsrom med tanke på å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbildet gjør seg gjeldende for næringstomter.

Tomtereserven for boliger i Heggen 4-feltet i Follebu er så godt som utsolgt. I nylig vedtatt kommuneplanens arealdel er det avsatt et par mindre områder i Follebu til boligbebyggelse.

Ved Segalstad Bru er det utarbeidet et kostnadsoverslag på en eventuell utbygging av infrastruktur i Fjerdumskogen boligfelt. På grunn av at terrenget i området er noe utfordrende med tanke på fremføring av veier og ledningsnett for vann og avløp, samt at det er krav om bygging av gang- og sykkelveg langs Baklivegen, viser det seg at det blir en kostbar utbygging. Med bakgrunn i dette vil det neppe være realistisk å få solgt tomter til selvkostpris. Det er derfor ikke foreslått lagt inn investeringsmidler i planperioden til utbygging av dette området.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger, og antallet fritidsboliger passerte i 2018 antallet boliger i kommunen. I framtidig arealplanlegging må det vurderes hvordan en kan oppnå en mest mulig

bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i kommunen. Dette er blant annet et viktig tema i forbindelse med utarbeidelse av kommunedelplan for Skei.

### Fokusområder 2022

#### **Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold.**

Effektiv og bærekraftig forvaltning og drift av kommunens eiendommer innebærer at:

- Byggene vedlikeholdes og utvikles på en klimavennlig måte, og slik at verdiene øker.
- Bygningene utvikles i takt med nye krav og endret bruk, slik at de til enhver tid understøtter den aktuelle bruken, og slik sett bidrar til effektiv tjenesteyting.
- Vedlikeholdet optimaliseres for å få en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene samtidig som en søker å redusere miljøavtrykket mest mulig.

Renholdstjenesten ble i 2021 etablert som ny avdeling under eiendomsavdelingen. Det er igangsatt en prosess for å finne effektiviseringstiltak innen fagområdet, og dette forutsetter til dels investeringer i nytt renholdsutstyr.

#### **Energieffektivisering.**

Det har i mange år vært arbeidet med å redusere energiforbruket i kommunens bygningsmasse. Det er gjennomført et energispareprosjekt der det ble investert betydelige midler for å redusere energibruken. Et element i dette prosjektet var å gjennomføre opplæring av driftspersonell, samt drive holdningsskapende arbeid. Det blir viktig å fortsette dette arbeidet, og hele tiden søke etter nye tiltak for å redusere energibruken med tanke på kommunens mål om å bli klimanøytral innen 2030. Det har gjennom flere år vært kjøpt strøm med fornybar opprinnelsesgaranti, og det blir viktig å videreføre dette i årene fremover.

#### **Kommunens bygningsmasse.**

Kommunen har et mål om å ha en bærekraftig bygningsmasse med godt inneklima og gode fysiske arbeids-, lærings- og boforhold som driftes og vedlikeholdes på en effektiv og verdiøkende måte, og slik at de bruker minst mulig energi og skaper minst mulig forurensning.

Det ble i 2017 gjennomført en tilstandsanalyse med kostnadsoverslag knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen. Oversikten holdes løpende oppdatert, og dette er et godt verktøy for å utarbeide årsplaner for vedlikehold og rehabilitering.

Det har over flere år vært stort fokus på arealeffektivisering. Eldre uhensiktsmessige bygg avhendes eller rives, andre rehabiliteres/ombygges, og det bygges eller kjøpes nye. Det har den senere tid vært mange ledige utleieboliger, og det vil i planperioden bli sett nærmere på omdisponering og/eller avhending av noen av disse.

Kommunale investeringsprosjekter innenfor bygg kan variere fra små relativt enkle endringer til store kompliserte prosjekter. Felles for alle er at det er viktig med en god prosess i forkant av den praktiske gjennomføringen, slik at både ansatte, brukere og driftspersonell har mulighet for å komme med innspill. Slike investeringsprosjekter planlegges og gjennomføres på en best mulig måte innenfor vedtatte budsjetttrammer, og med fokus på bruk av miljøvennlige materialer for å redusere klimagassutslipp.

## Byggesak og arealplan

Ny kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2021. Vi skal ha fokus på arealstrategiene fra kommuneplanens samfunnsdel ved arealplanlegging og byggesaksbehandling.

## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Det gjennomføres en prosess for å vurdere hvilke krav kommunen kan stille i anbudskonkurranser for å nå målsetting om å bli klimanøytrale innen 2030.</b>	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.	31.12.2022
<b>Gjennomføre åpent møte i forbindelse med revidering av delplan Skei.</b>	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	31.12.2022
<b>Revidere rehabiliteringsplan for kommunale bygg med særlig fokus på universell utforming.</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.	31.12.2022
<b>Ved utskifting av biler innen eiendomsforvaltningen, skal dette være elbiler.</b>	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	31.12.2022

## Interkommunale samarbeid

### Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret, planområde 9 Barn og familie for Øyer og Gausdal barneverntjeneste og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

## Økonomiplan for 2022-2025

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon	→	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret
- Selvstendige rettssubjekter		
- Kjøp av tjenester		
- Interkommunalt samarbeid		

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner (barnevernssamarbeid fra og med 2021).

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
<b>Budsjettendringer</b>				
Sum Budsjettendringer	0	0	0	0
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettert, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse. Nedenfor er en tabell som viser det enkelte samarbeid og kommunens budsjetterte andel for 2021 og 2022.

Navn på samarbeidet og organisering	Vertskommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:					

Økonomiplan for 2022-2025

Felleseenhet Økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	2 660	2 735
Felleseenhet skatt/innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	352	390
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	952	934
Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog- og landbruk	2	3 186	3 300
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole. (Beløp falt ut av opsettet i 2020 og 2021)	3	82	207
Eioff SD-anlegg	Gausdal	Sentral driftsstyringsanlegg bygninger. Opphørt fra 1/1-2020	7	-	-
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	588	685
Øyer og Gausdal barneverntjeneste	Gausdal	Samarbeid om barneverntjenester. Startet opp 1/1-2021	9	5 553	6 263
Felles barnevernsvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	320	330
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV- drift av tjenesten. Utgifter til øk.sosialhjelp og kvalifiserings-program kommer i tillegg.	10	4 698	4 898
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	508	555
Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	3 182	3 256
Miljørettet helsevern	Ringebru	Miljørettet helsevern	11	185	180
Gerica	Øyer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	342	357

Økonomiplan for 2022-2025

Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/ Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	527	531
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer	Oppstart senhøsten 2019	11	296	283
Fagteam psykisk helse og rus	Lillehammer		11	133	72
Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1 563	1 599
KAD-plasser	Lillehammer	5 KAD-plasser i det nye legevaktbygget. Tilbudet nedjusteres med 60 % til 2 senger fra 2020.	12	410	416
<b>Kjøp av tjenester:</b>					
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	427	411
Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale, oppstart 2018	1	10	10
Kvalitetskoordinator (opphørt)	Lillehammer	Koordinering kvalitetsarbeid	1	-	
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon, oppstart 2018	1	213	218
Regionrådskoordinator	Nå Lillehammer, før Oppland fylkes-kommune	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	135	138
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av renselanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	7 753	9 174
Alarmsentral	Hamar kommune	Drift av 110-sentralen	6	378	512
Reisevaksinering	Lillehammer			45	45
<b>Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:</b>					

Økonomiplan for 2022-2025

IKA Opplandene	Oppland fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1	-	
Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet	Oppland fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	197	208
INNOFF		Innkjøpsamarbeid	1		
Lillehammer Regionen Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	6 734	7 603
<b>Partnerskapsavtale:</b>					
Regionrådet i Lillehammer-regionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333
<b>Interkommunale selskap (IKS):</b>					
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1 048	1 077
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	12 311	12 473
Gudbrandsdalen Krisesenter IKS		Krisesenter	9	452	456
<b>Sum utgifter interkommunale samarbeid</b>				<b>55 573</b>	<b>59 650</b>



## Barn og familie

### Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>26 018</b>	<b>26 018</b>	<b>26 018</b>	<b>26 018</b>
Sum Tekniske justeringer	47	47	47	47
Sum Lønns- og prisvekst	142	140	140	140
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>188</b>	<b>187</b>	<b>187</b>	<b>187</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>26 207</b>	<b>26 205</b>	<b>26 205</b>	<b>26 205</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Bortfall av finansiering av helserådgiverstilling videregående skole	144	144	144	144
Endringer i utgiftsnivå barnevern utenom barnevernreformen	-1 172	-1 172	-1 172	-1 172
Statsbudsjett 2022 - Barnekoordinator	109	196	196	196
Statsbudsjett 2022 - kompetansekrav barneverntjenesten	47	47	47	47
Statsbudsjett 2022 - Lavterskeltilbud 2022, barn og unges psykiske helse	97	0	0	0
Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	1 937	2 368	2 368	2 368
Økte lønnsmidler PPT	165	165	165	165
Andre tiltak	300	300	300	300
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>1 627</b>	<b>2 048</b>	<b>2 048</b>	<b>2 048</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>1 627</b>	<b>2 048</b>	<b>2 048</b>	<b>2 048</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	542	542	542	542
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>542</b>	<b>542</b>	<b>542</b>	<b>542</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>542</b>	<b>542</b>	<b>542</b>	<b>542</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>28 376</b>	<b>28 795</b>	<b>28 795</b>	<b>28 795</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 2,4 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Dette kan sees i tiltakslisten og knytter seg i all hovedsak til den nye barnevernreformen. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Som følge av omstillingen av kommunens tjenester blir ressursene knyttet til rus, psykisk helse og familieteam sett under ett, dette betyr at budsjettmidler flyttes mellom planområdene 9, 10 og 11 i den forbindelse.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Bil Øyer-Gausdal barneverntjeneste	300	0	0	0	300
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>300</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>300</b>

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (232) forebygg. helsestasjons- og skolehelsetjeneste (B) *) **)	790	726	902	547	828	819	707
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B) *) **)	2 829	2 935	2 057	1 186	1 608	1 758	2 165
<b>Dekningsgrad</b>							
Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. funksjon 232	18,0	20,1	31,4	4,6	9,5	17,6	9,2

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Utfordringer og muligheter i planperioden

### Barn og unge

Den generelle helsetilstanden til barn og unge i Gausdal er god. Det er høy trivsel i barnehager og skoler, og gjennom Ung Data-undersøkelsen (mars 2021) gir de aller fleste ungdommer uttrykk for at de mestrer utfordringene de møter i hverdagen. De har venner og fellesskap og er fornøyde med livet sitt. Samtidig er noen barn og unge mer sårbare og utsatte, og trenger bistand og hjelp fra kommunale tjenester.

Det er en usikkerhet knyttet til hvordan pandemien vil påvirke den psykiske helsen til barn og unge på kort og lengre sikt.

Barnevernreformen trer i kraft i 2022 og gir kommunene mer ansvar innenfor barnevernområdet. Tjenesten vil få nye omfattende oppgaver, og kommunen vil i tillegg få et økt finansieringsansvar for barneverntiltak. Dette vil utfordre kommunen når det gjelder kapasitet, kompetanse og økonomi.

### Foresatte

Alt helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge må starte med de foresatte.

I alle tjenester oppleves det at terskelen for å be om hjelp er lavere enn tidligere. Samtidig er usikkerheten større, og mange foresatte strever med å leve opp til medieskapte idealer. Koblet opp mot et sterkt prestasjonsfokus i alle deler av samfunnet øker dette presset på foresatte og deres opplevelse av foreldrerollen.

### Fokusområder 2022

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. For å lykkes med dette er vi helt avhengige av å arbeide helsefremmende, forebyggende og styrkebasert. Vi trenger samordnet arbeid med de barn, unge og familier som har særskilte behov, og det stiller krav til et godt organisert og tilgjengelig hjelpeapparat som oppleves som samarbeidende, tilgjengelig og oversiktlig.

Tjenestene må ha et spesielt blikk for endringer den psykiske helsen til barn og unge som følge av korona, samt tilstrekkelig kapasitet til å følge dem opp.

Den nye barnevernloven stiller krav om en helhetlig plan for kommunens forebyggende innsats. Dette vil kreve samarbeid og samordning mellom alle tjenester. Barneverntjenesten vil ha fokus på ivaretagelse av nye oppgaver som følger av Barnevernreformen.

Foreldreveiledning er også vesentlig i arbeidet mot vår hovedmålsetning. Tjenestene driver ulike former for foreldreveiledning og foreldrestøttende tiltak. Her kan nevnes foreldreforbereidende kurs og spe- og småbarnskonsultasjoner på helsestasjonen, foreldreveiledningsprogrammer som COSP i familieteamet og PMTO i barneverntjenesten. Felles for disse tiltakene er å hjelpe foreldre i utøvelsen av foreldrerollen og å trygge dem som omsorgspersoner.

## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Utarbeide helhetlig plan for kommunens forebyggende innsats i tråd med barnevernloven.</b>	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.	31.12.2022
<b>Videreutvikle og systematisere koordinering/samordning av tjenester for barn og unge</b>	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.	31.12.2022

## Sosiale tjenester og sysselsetting

### Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktningetjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for funksjonshemmede, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>14 994</b>	<b>14 994</b>	<b>14 994</b>	<b>14 994</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Andre tiltak	-269	-269	-269	-269
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-269</b>	<b>-269</b>	<b>-269</b>	<b>-269</b>
<b>Sum Budsjettendring i år</b>	<b>-970</b>	<b>-970</b>	<b>-970</b>	<b>-970</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>144</b>	<b>144</b>	<b>145</b>	<b>145</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-1 095</b>	<b>-1 095</b>	<b>-1 094</b>	<b>-1 094</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>13 899</b>	<b>13 899</b>	<b>13 900</b>	<b>13 900</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Prisjustert utgift NAV Lillehammer-Gausdal, drift av tjenesten	200	200	200	200
Redusert nivå økonomisk sosialhjelp	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Statsbudsjett 2022 - Rusreformen, etablering av rådgivende enhet	83	83	83	83
Statsbudsjett 2022 - Økt sosialhjelp som følge av redusert dagsats tiltakspenger	57	57	57	57
Utgifter til integreringsstønad	249	177	88	72
Andre tiltak	-100	-100	-100	-100
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>-511</b>	<b>-583</b>	<b>-672</b>	<b>-688</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-511</b>	<b>-583</b>	<b>-672</b>	<b>-688</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	-1 055	-1 055	-1 055	-1 055
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>	<b>-1 055</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>12 334</b>	<b>12 261</b>	<b>12 173</b>	<b>12 157</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en nedgang i driftsramme på planområdet i kommunedirektørens forslag på nesten 2,7 mill. kr. Nedgangen knytter seg i hovedsak til reduksjon i økonomisk sosialhjelp og det at Gausdal ikke lenger tar imot flykninger. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Som følge av omstillingen av kommunens tjenester blir ressursene knyttet til rus, psykisk helse og familieteam sett under ett, dette betyr at budsjettmidler flyttes mellom planområdene 9, 10 og 11 i den forbindelse.

## Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (281) økonomisk sosialhjelp (B) *) **)	492	318	1 466	1 216	384	853	958
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B) *) **)	2 526	2 106	3 003	2 157	2 851	1 711	2 448
<b>Dekningsgrad</b>							
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)	2,2 %	2,0 %	9,7 %	5,8 %	3,8 %	4,6 %	5,1 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B)	1,9 %	1,2 %	5,1 %	3,9 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

## Helse

### Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen 2, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentrall (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>64 153</b>	<b>64 153</b>	<b>64 153</b>	<b>64 153</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Legetjenesten. Vikar for lege i utdanningspermisjon	-450	-450	-450	-450
Statsbudsjettet - koronapandemi - kontrolltiltak smittevern 2021	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Statsbudsjettet. Habiliterings-/avlastningstilbud i 2021 for barn og unge med nedsatt funksjonsevne	-130	-130	-130	-130
Uskifting av møbler, reversering av tiltak fra 2021	-90	-90	-90	-90
Andre tiltak	-2 124	-2 424	-2 424	-2 424
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-3 794</b>	<b>-4 094</b>	<b>-4 094</b>	<b>-4 094</b>
<b>Sum Budsjettendring i år</b>	<b>978</b>	<b>978</b>	<b>978</b>	<b>978</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>1 320</b>	<b>1 331</b>	<b>1 331</b>	<b>1 331</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>-1 496</b>	<b>-1 785</b>	<b>-1 785</b>	<b>-1 785</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>62 657</b>	<b>62 368</b>	<b>62 368</b>	<b>62 368</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Behov for ansaffelse av diverse utstyr/inventar	80	0	0	0
Follebutunet				
Endringer i ressurskrevende tjenester på planområde 11 Helse	7 156	8 541	8 541	8 541
Gudbrandsdal crisesenter, økt tilskudd	4	4	4	4
Interkommunale samarbeid helseregionen, planområde 11 Helse	86	86	86	86
Spisestoler Forset bofellesskap	40	0	0	0

## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Statsbudsjett 2022 - Forvaltning og drift av nasjonale E-helse løsninger	415	415	415	415
Statsbudsjett 2022 - Økt basistilskudd fastleger 2022 samt helårseffekt av økning i 2021	165	165	165	165
Utsatt nedlegging av Bjørkvin	1 500	0	0	0
Andre tiltak	260	-160	-160	-160
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>9 706</b>	<b>9 051</b>	<b>9 051</b>	<b>9 051</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>9 706</b>	<b>9 051</b>	<b>9 051</b>	<b>9 051</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	622	622	622	622
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>622</b>	<b>622</b>	<b>622</b>	<b>622</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>622</b>	<b>622</b>	<b>622</b>	<b>622</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>72 985</b>	<b>72 041</b>	<b>72 041</b>	<b>72 041</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 8,8 mill. kr fra 2021 til 2022. Det framgår av oversikten at det er lagt inn en bevilgning på 1,5 mill. kr i 2022 som følge av at nedleggingen av Bjørkvin ikke blir gjennomført i 2022. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltaks-listen ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og pensjon og korreksjoner mellom planområdene. Dette er særlig aktuelt knyttet til de ressurskrevende tjenesten som inngår i planområdene 11 Helse og 12 Omsorg. Som følge av omstillingen av kommunens tjenester blir ressursene knyttet til rus, psykisk helse og familieteam sett under ett, dette betyr at budsjettmidler flyttes mellom planområdene 9, 10 og 11 i den forbindelse.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	0	0	500	0	500
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>500</b>

### Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Netto driftsutgifter per innbygger (233) annet forebyggende helsearbeid (B) *) **)	358	510	104	210	510	274	262
Netto driftsutgifter per innbygger (241) diagnose behandling re-/habilitering (B) *) **)	3 137	3 065	3 488	3 115	2 528	2 017	2 132
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B) *) **)	4 286	4 302	4 495	3 872	3 865	3 111	3 101
<b>Dekningsgrad</b>							
Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241 (B)	8,0	8,1	8,4	9,4	7,7	7,2	7,8
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	11,8	12,0	10,4	11,2	9,7	9,5	9,1
<b>Kvalitet</b>							
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)	104,4 %	66,7 %	60,0 %	73,3 %	93,2 %	101,5 %	92,3 %

## Økonomiplan for 2022-2025

Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	10,2	10,3	11,2	10,8	9,5	9,0	10,0
<b>Andre nøkkeltall</b>							
Gjennomsnittlig listelengde (B)	745,1	737,6	906,4	924,6	885,3	1 075,7	953,0

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Utfordringer og muligheter i planperioden

Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker og ungdom flytter ut av kommunen. Det fører til at andelen eldre i befolkningen øker og at det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder.

Innbyggerne i Gausdal blir stadig eldre, og det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne mestre egen hverdag og leve godt og verdig hele livet. Å ha god helse handler også om å leve et aktivt liv. For å sikre en best mulig livssituasjon for innbyggerne og tilstrekkelig kapasitet i tjenestene, planlegger kommunen for en fremtidig økning i antall eldre samtidig som man vet at det vil bli færre i yrkesaktiv alder til å yte tjenester. Det forebyggende og helsefremmende arbeidet vil dermed få enda større betydning i framtiden. Videre vil den enkeltes nettverk bli enda viktigere enn i dag. Man må i større grad ta i bruk de ressursene den enkelt selv har og de som finnes i deres omgivelser. Dette må skje i nært samspill mellom tjenestemottakere, deres familie og sosiale nettverk og frivilligheten.

Det er mange faktorer som kan påvirke helsetilstanden til eldre på en negativ måte, som ensomhet, dårlig ernæring, og ulike funksjonstap. Eldrereformen, *St.mld. 15, Leve hele livet*, vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge sin egen alderdom. Den beskriver mange tiltak for at eldre skal kunne mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom. Selv om hver og en har ansvar for egen helse, har alle rett på helsetjenester når behovet melder seg.

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse, samt kunne mestre hverdagslige aktiviteter og livets opp- og nedturer, har en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge.

Trykket på psykiske helsetjenester i samfunnet er stort, og hos oss erfarer vi at sakene blir stadig mer komplekse. Dette handler blant annet om at kommunen har overtatt ansvar for helsetjenester og behandling som tidligere ble utført av spesialisthelsetjenesten. Det stiller krav til nytenkning og andre måter å organisere tjenestene på, i tillegg til at det utfordrer kapasitet og kompetanse i tjenesten.

Kravet til koordinerte tjenester når en person mottar to eller flere helse- og omsorgstjenester er hjemlet i flere lover. Pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet en individuell plan og til å få oppnevnt en koordinator blant tjenesteyterne. Koordinatoren skal sikre nødvendig oppfølging og samordning av tjenestetilbudet, samt framdrift i arbeidet med individuell plan.

I vår tid er det fokus på delaktighet og påvirkningsmuligheter når noen søker om eller mottar helsetjenester, og brukermedvirkning er hjemlet i en rekke lovverk. Brukermedvirkning er et virkemiddel på flere nivå. Blant annet kan det bidra til økt treffsikkerhet når det gjelder utforming og gjennomføring av både generelle og individuelle tjenestetilbud. I tillegg vil de som har behov for tjenester gjerne styre over viktige deler av eget liv, motta hjelp på egne premisser og bli sett og respektert, og gjennom dette opprettholde sin grunnleggende verdighet. Dersom de som mottar tjenester kan påvirke sin egen situasjon gjennom egne valg og ressurser, vil det kunne påvirke opplevelsen av selvstendighet og mestring, samt styrke selvbildet på en positiv måte og dermed også den enkeltes motivasjon. Dette vil

kunne bidra positivt til bedringsprosessen, som alltid krever en form for egeninnsats. I motsatt fall kan en opplevelse av manglende kontroll og innflytelse på eget liv, bidra til at man føler seg hjelpeløs og ute av stand til å fokusere positivt på egen helse og det som skal til for å bedre denne.

### Fokusområder 2022

Som kommune er vi opptatt av forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse hele livet. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse, men i ulike livssituasjoner og livsfaser kan vi få behov for tjenester. Når man får behov for helsetjenester, er det viktig med dialog for å kartlegge behov og ressurser til den enkelte og i nettverket rundt. For å lykkes med dette må vi legge til rette for brukermedvirkning og beslutningsstøtte. Det gjør vi ved å systematisere, videreutvikle, og sette brukermedvirkning på dagsorden i enda større grad.

For å lykkes enda bedre med koordinering av tjenester tar vi blant annet i bruk nye digitale løsninger som gjør det enklere å samhandle og dele informasjon, samtidig som informasjonssikkerhet og personvern er ivaretatt. Det fremmer samarbeid på tvers av fag og sektorer, og vil bli benyttet til utarbeidelse og kommunikasjon rundt Individuell plan. De som inviteres til å bruke verktøyet er den som mottar tjenester, pårørende, koordinator og andre i hjelpeapparatet. På denne måten fremmes også brukermedvirkningen i tjenestene.

Med komplekse utfordringer innenfor fagfeltet psykisk helse må vi være offensive og løsningsorienterte, og hele tiden vurdere hva som er den mest hensiktsmessige måten å løse utfordringen på med de ressursene vi har. Det stiller krav til både kompetanse, organisering og nytenkning. I tillegg til å bruke etablerte tjenester og arenaer på en mest mulig hensiktsmessig måte, må vi også vurdere nye tiltak for å nå alle brukergrupper. For å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i psykisk helse- og familieteamet til å ivareta den sammensatte brukergruppen, som omfatter barn og unge, voksne, eldre og familier, vil vi omprioritere ressurser mellom tjenester og planområder.

Statlige føringer vektlegger behovet for en faglig omlegging knyttet til rehabilitering, aktivisering, egenmestring og veiledning. Dette innebærer et nytt tankesett og nye måter å jobbe på for medarbeiderne i tjenestene. I tillegg til å arbeide direkte med enkeltpersoner og grupper, veileder rehabiliteringstjenesten medarbeidere i andre tjenester, slik at de kan følge opp rehabiliterings- og treningsprogram i praksis. Den regionale Frisklivsentralen har også en sentral rolle. Frisklivsentralen er en helsefremmende og forebyggende helsetjeneste som skal fremme fysisk og psykisk helse, og forebygge eller begrense utvikling av sykdom.

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Tjenestene som tilhører planområdet har ulike tilbud, rettet mot ulike grupper, eksempelvis til psykisk utviklingshemmende, personer med utfordringer innen psykisk helse og rus, samt dagsentertilbud for eldre. Dagsenter for eldre har tradisjonelt vært et lavterskeltilbud for relativt funksjonsfriske personer, men gir nå også tilbud til personer med lavere funksjonsnivå. Dagsenter for hjemmeboende personer med demens har utvidet tilbudet ved å ha åpent en kveld i uka og enkelte lørdager.

Det er viktig å gjennomgå aktivitetstilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten til deltakernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig aktivitet med de ressursene tjenestene har til rådighet. Frivilligheten, herunder lag og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet.



## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Systematisere og kvalitetssikre arbeidet med brukermedvirkning for å tilpasse tjenestetilbudet til tjenestemottakers behov</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.	31.12.2022
<b>Utpøving av nye arbeidsmåter i møte med unge med psykiske utfordringer</b>	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	31.12.2022
<b>Videreutvikle og systematisere koordinering av tjenester.</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.	31.12.2022

## Omsorg

### Om planområdet

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemdrift, helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie), praktisk bistand (hjemmehjelp), omsorgsboliger, bofellesskap, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse, trygghetsalarm, tildelingskontor, kjøkkendrift i institusjon og matlevering til hjemmeboende.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>85 977</b>	<b>85 977</b>	<b>85 977</b>	<b>85 977</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Omgjøring av sykehjemsplasser til botilbud med heldøgns omsorg (HDO)	-2 000	-3 000	-3 000	-3 000
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	0	-3 000	-3 000	-3 000
Andre tiltak	-210	-270	-270	-270
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-2 210</b>	<b>-6 270</b>	<b>-6 270</b>	<b>-6 270</b>
<b>Sum Budsjettendring i år</b>	<b>664</b>	<b>1 106</b>	<b>1 327</b>	<b>1 327</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>2 026</b>	<b>2 026</b>	<b>2 026</b>	<b>2 026</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>480</b>	<b>-3 138</b>	<b>-2 917</b>	<b>-2 917</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>86 457</b>	<b>82 839</b>	<b>83 060</b>	<b>83 060</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Behov for anskaffelse av diverse utstyr/inventar Follebutunet	50	50	50	50
Behov for anskaffelse av diverse utstyr/inventar Forsettunet	210	160	30	30
Endringer i ressurskrevende tjenester på planområde 12 Omsorg	1 189	1 189	1 189	1 189
Forsinka omstilling planområde 12 Omsorg	2 000	0	0	0
Interkommunale samarbeid helseregionen, planområde 12 Omsorg	30	30	30	30

## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Korrigerende betaling langtidsopphold i institusjon	700	700	700	700
Økte driftsutgifter bilhold i hjemmetjenesten	100	100	100	100
Økte kostnader til medisinskeforbruksvarer som følge av prisstigning.	150	150	150	150
Økte utgifter til telefoni i hjemmetjenesten	180	180	180	180
Andre tiltak	35	35	35	35
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>4 644</b>	<b>2 594</b>	<b>2 464</b>	<b>2 464</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>4 644</b>	<b>2 594</b>	<b>2 464</b>	<b>2 464</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
KST-sak 18/21 Etablering av Helsefelleskap Innlandet	20	20	20	20
Andre tiltak	132	132	132	132
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>152</b>	<b>152</b>	<b>152</b>	<b>152</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>152</b>	<b>152</b>	<b>152</b>	<b>152</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>91 253</b>	<b>85 585</b>	<b>85 676</b>	<b>85 676</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en økning i budsjetttramma fra 2021 til 2022 med 5,3 mill. kr. Dette inkluderer 2 mill. kr som er lagt inn i budsjettet for 2022 som følge av forsinkelse i omstillingsprosessen på planområdet. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltaks-listen ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Dette er særlig aktuelt knyttet til de ressurskrevende tjenestene som inngår i planområdene 11 Helse og 12 Omsorg. Her er det vanlig med forskyvninger/endringer av tilbudet til tjenestemottaker, og da flyttes også budsjettmidlene med.

### Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
<b>Investeringsprosjekter</b>					
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 250	1 500	1 000	0	3 750
Rammebudsj omsorg ikke-bygningmessig art	200	200	200	200	800
Velferdsteknologi	1 050	0	0	0	1 050
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>2 500</b>	<b>1 700</b>	<b>1 200</b>	<b>200</b>	<b>5 600</b>

### Kostra-analyse

	Gausdal 2019	Gausdal 2020	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
<b>Prioritet</b>							
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)	46,1 %	47,0 %	45,3 %	41,4 %	34,1 %	42,7 %	39,6 %
Netto driftsutgifter per innbygger (253) helse- og omsorgstjenester i institusjon (B *) **)	8 795	8 521	7 058	7 393	5 738	7 695	6 766
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B *) **)	21 829	20 537	19 692	19 561	20 062	20 240	19 529
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)	48,1 %	47,6 %	47,5 %	25,1 %	60,8 %	52,0 %	55,7 %
<b>Produktivitet</b>							
Netto utgift per plass i institusjon, korrigert for utleie	1 065 043	1 105 571	832 500	1 174 680	894 186	1 368 119	1 066 754
<b>Dekningsgrad</b>							
Andel beboere i institusjoner 80 år og over (B)	75,9 %	77,7 %	75,5 %	74,5 %	65,1 %	66,7 %	70,4 %

## Økonomiplan for 2022-2025

Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	0,3 %	0,3 %	8,6 %	8,4 %	8,7 %	3,4 %	5,8 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	13,9 %	13,9 %	13,4 %	11,7 %	10,8 %	8,1 %	10,4 %
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens (B)	39,1 %	46,0 %	23,5 %	40,0 %	33,9 %	19,1 %	31,8 %
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	18,5 %	17,2 %	23,5 %	16,7 %	15,6 %	14,1 %	16,3 %
<b>Kvalitet</b>							
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	75,2 %	75,1 %	81,5 %	72,2 %	79,2 %	81,9 %	78,9 %

\*) Inflasjonsjustert med deflator

\*\*) Justert for utgiftsbehov

### Utfordringer og muligheter i planperioden

Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker og ungdom flytter ut av kommunen. Det fører til at andelen eldre i befolkningen øker og at det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder.

Den norske modellen med et relativt desentralisert helsevesen, med godt utbygde hjemmetjenester og mange sykehjemsplasser, fører til at kommunene har kompetanse til å håndtere mange sykdommer i befolkningen. Men med større andel eldre vil også mengden aldersrelaterte sykdommer og funksjonsnedsettelse øke, mens økonomi, kompetanse og kapasitet i fremtiden vil være begrenset.

Helse og omsorg er en personalintensiv sektor. Ettersom vi på sikt vil få redusert tilgang på personale som følge av at andelen yrkesaktive går ned, blir det enda viktigere å bruke kompetansen riktig. Det blir nødvendig å mobilisere og utvikle den kompetansen vi har. Det blir også viktig å stimulere til og tilrettelegge for at flere medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene kan arbeide heltid eller i høyere stillingsstørrelser. Heltidskultur er viktig for å sikre kvalitet, bedre arbeidsmiljø og tilstrekkelig kompetanse i tjenestene. Bærekraftsperspektivet øker også behovet for alternative og mindre personalintensive løsninger, eksempelvis gjennom økt bruk av velferdsteknologi.

Innbyggerne i Gausdal lever generelt sett gode liv, men vi har også ulikheter når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse har stor verdi, men er ingen selvfølge. Etter hvert som befolkningen blir eldre vil antallet innbyggere med kognitiv svikt/demenssykdom øke. LEON-prinsippet (*Lavest Effektive Omsorgs-Nivå*) innebærer at helse- og omsorgstjenester skal ytes på det nivået som gir den beste tjenesten med lavest mulig ressursinnsats. Det blir dermed viktig for tjenesten å bruke alle trinnene i omsorgstrappen på en mest mulig effektiv måte.

Det er et mål at kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Planområde 12 kan på sikt bidra til dette gjennom reduksjon av utslipp fra egen bilpark.

### Fokusområder 2022

#### FOREBYGGING

Ettersom vi lever lenger blir det flere eldre, og aldringen av befolkningen endrer samfunnet. For mange vil pensjonisttilværelsen være nesten en tredjedel av livet. For å skape en bærekraftig velferdsutvikling må eldre bruke sine ressurser, delta i samfunnet, leve aktive liv og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig.

Eldrereformen, *St.mld. 15, Leve hele livet*, vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge sin egen alderdom. Den beskriver mange tiltak for at eldre skal kunne mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom. Selv om hver og en har ansvar for egen helse, har man rett på helsetjenester når behovet melder seg.

Det er viktig at man på et tidlig nok tidspunkt vurderer om det er mulig å bo i den boligen man har, også om man får nedsatt fysiske funksjon og problemer med å bevege seg. Kommunen må være en pådriver for forebyggende tiltak, og vi må arbeide for at tjenesten kommer inn med kartlegging og faglige råd på et tidlig tidspunkt. Tjenesten tilbyr forebyggende hjemmebesøk for å kunne gjøre dette. Et forebyggende hjemmebesøk handler om den enkeltes ressurser og strategier for å mestre hverdagen. Det handler om å forebygge skader og ulykker for å kunne leve et selvstendig liv og fortsette å bo hjemme, også om man har redusert funksjonsnivå. Blant annet gis det råd om hvordan boligen kan tilpasses, samt informasjon om trygghets- og velferdsteknologi som den enkelte kan skaffe selv. Tilbudet skal bidra til refleksjon og økt kunnskap, samt inspirere til å ta ansvar for egen helse.

Aktivitet er et stikkord for at eldre skal få flere gode leveår der de beholder god helse og livskvalitet og mestrer eget liv. Kommunen har aktivitetstilbud både på dagsentra og i regi av Frivilligsentralen.

I fremtiden vil nettverket til den enkelte bli enda viktigere enn i dag. Man må ta i bruk de ressursene pasientene selv har og de som finnes i deres omgivelser. Dette må skje i nært samspill med pasientene selv, deres familie og sosiale nettverk, frivillige, lokale organisasjoner og virksomheter.

### **VELFERDSTEKNOLOGI**

For å opprettholde kapasiteten i helse- og omsorgstjenesten og møte utfordringen med flere eldre med stadig mer komplekse helseutfordringer samtidig som det vil være redusert tilgang på personale, vil vi øke satsingen på teknologi.

Med velferdsteknologi menes teknologiske løsninger som bidrar til økt trygghet og sikkerhet, mestring av dagliglivets oppgaver, selvstendighet, mobilitet og fysisk aktivitet og mulighet for å delta i sosiale og kulturelle aktiviteter.

Å leve aktivt og selvstendig er en vesentlig del av livet. Velferdsteknologi kan gjøre hverdagsoppgaver enklere og kan styrke den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom, nedsatt fysisk funksjonsevne eller kognitiv svekkelse. I mange tilfeller kan det forebygge behov for tjenester og forsinke innleggelse i institusjon. Velferdsteknologi kan også gi økt tilgjengelighet til tjenesten for pasientene, eksempelvis ved bruk av trygghetsalarm. Det kan også redusere belastningen for pårørende. For tjenesten kan bruk av teknologi gi bedre ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet.

Kommunestyret har vedtatt at det skal gjennomføres et pilotprosjekt for utprøving av velferdsteknologiske løsninger i HDO-avdelingen som kan være aktuelle i private hjem på sikt.

### **EFFEKTIV BRUK AV OMSORGSTRAPPEN**

Tjenestetilbud tildeles etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering og ut fra individuelle behov. Helse- og omsorgstjenesten må bruke alle trinnene i omsorgstrappen effektivt. På det laveste trinnet ligger forebyggende tiltak, bruk av velferdsteknologi og lite ressurskrevende tjenester i hjemmet. På det høyeste trinnet ligger sykehjemsplass. Et nytt trinn i omsorgstrappen, omsorgsbolig med heldøgns omsorg (HDO), ble etablert i 2021. Ved at tjenesten bevisst bruker alle nivåene i omsorgstrappen vil det også være lettere å bruke kompetansen i tjenesten på en effektiv måte.

## ARBEIDSTIDSORDNINGER

Det stilles høye kompetanse- og faglighetskrav til de kommunale tjenestene. Effektivisering i spesialisthelsetjenesten har gitt kommunen økt ansvar for mer komplekse oppgaver. For å imøtekomme krav og forventninger må vi sørge for at personell med rett kompetanse utfører de riktige oppgavene til rett tid. For en mindre kommune som Gausdal er det viktig å utnytte all kompetanse, uavhengig av arbeidssted og organisering.

Flere faktorer er avgjørende for å kunne nyttiggjøre seg kompetansen på best mulig måte. Gode systemer, kvalitetssikrede prosedyrer og god internkontroll er viktig. Tverrfaglig samhandling bidrar også til å løse oppgavene på best mulig måte. Ansvaret for pasienter krever at helsepersonell er i arbeid gjennom hele døgnet alle dagene i året.

Mange medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene arbeider deltid. Dette er for enkelte et bevisst valg ut fra livssituasjon, men det er også medarbeidere som ønsker større stillingsstørrelser. Heltidskultur har betydning for kvaliteten på tjenestene, arbeidsmiljøet og for å sikre tilstrekkelig kompetanse. Å bygge en slik kultur innebærer å tenke nytt rundt hvordan tjenestene og arbeidstiden organiseres, samt etablering av nye arbeidstidsordninger (turnuser). Arbeidstidsordningene har stor betydning for hvordan kompetansen fordeles over døgnet og gjennom uken. Det er igangsatt et arbeid for å vurdere alternative arbeidstidsordninger og dette arbeidet vil fortsette i 2022 med utprøving av forskjellige løsninger. Dette gjøres i tett samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakers representanter. Nye arbeidstidsordninger kan i større grad legge til rette for medarbeidere i ulike livsfaser, gi forutsigbarhet over tid, skape kontinuitet i arbeidet med pasientene, samt gi økt kvalitet på tjenestene og bedre ressurs- og økonomistyring.

## Oppdrag

Oppdrag	Mål	Delmål	Frist
<b>Gjennomføre en pilot for å teste ut velferdsteknologiske løsninger i et kontrollert miljø.</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	31.12.2022
<b>I forbindelse med alle søknader om helse- og omsorgstjenester skal det vurderes spesifikt om det er aktuelt å ta i bruk velferdsteknologi.</b>	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	31.12.2022
<b>Prøve ut alternative arbeidstidsordninger. Dette skjer i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.</b>	Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	-	31.12.2022
<b>Ved utskifting av biler i hjemmetjenesten erstattes dieselbilene med mer klimavennlige biler.</b>	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	31.12.2022

## Generelle utgifter og inntekter

### Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme her. Premieavvik pensjon føres her. Budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

### Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
<b>Vedtatt budsjett</b>	<b>-25 338</b>	<b>-25 338</b>	<b>-25 338</b>	<b>-25 338</b>
<b>Vedtatt forrige periode</b>				
Omgjøring av sykehjemsplasser til botilbud med heldøgns omsorg (HDO)	2 000	3 000	3 000	3 000
Andre tiltak	-10 309	-8 419	-5 970	-5 970
<b>Sum Vedtak forrige periode</b>	<b>-8 309</b>	<b>-5 419</b>	<b>-2 970</b>	<b>-2 970</b>
<b>Sum Lønns- og prisvekst</b>	<b>8 443</b>	<b>8 443</b>	<b>8 443</b>	<b>8 443</b>
<b>Konsekvensjustert budsjett</b>	<b>134</b>	<b>3 024</b>	<b>5 473</b>	<b>5 473</b>
<b>Konsekvensjustert ramme</b>	<b>-25 204</b>	<b>-22 314</b>	<b>-19 865</b>	<b>-19 865</b>
<b>Nye tiltak</b>				
Korreksjon avskrivninger opp til anslått nivå 2022-2025	-6 691	-9 610	-12 538	-15 045
Pensjon 2022-2025	-912	-2 380	-2 021	760
Reversere avsetning til rente- og lønnsbuffer fra økonomiplan 2021-2024	-1 644	-4 983	-6 482	-6 482
Økt avsetning av renter til bundne fond - høyere rentenivå	35	70	100	130
<b>Sum Nye tiltak</b>	<b>-9 212</b>	<b>-16 903</b>	<b>-20 941</b>	<b>-20 637</b>
<b>Nye tiltak og realendringer budsjett</b>	<b>-9 212</b>	<b>-16 903</b>	<b>-20 941</b>	<b>-20 637</b>
<b>Budsjettendringer</b>				
Andre tiltak	-844	-844	-844	-844
<b>Sum Budsjettendringer</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>
<b>Budsjettendringer</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>	<b>-844</b>
<b>Ramme 2022-2025</b>	<b>-35 260</b>	<b>-40 061</b>	<b>-41 650</b>	<b>-41 346</b>

### Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsramme fra 2021 til 2022 på 9,9 mill. kr. En av hovedårsakene til dette var at det i budsjettet for 2021 var lagt inn en buffer for økte utgifter til koronapandemien. Deler av beløpet kom fra økt rammetilskudd, mens resten av beløpet ble avsatt av kommunestyret selv. Denne bufferen ble reversert i budsjettet for 2022 med 9,2 mill. kr. I økonomiplanen for 2021-2024 var det lagt inn en buffer for å dekke opp for økte renteutgifter og lønnsoppgjør. Bufferen ble i sen helhet reversert i økonomiplanen for 2022-2025 og har gått med til å dekke opp økte utgifter i driftsbudsjettet.

Korreksjon avskrivninger er en budsjett-teknisk føring som har sin motpost i tilsvarende utgift på planområde 7 Bygg/eiendom/areal.

Planområde inneholder avsatte budsjettposter til lønnsoppgjør, pensjon, egenandel lærlinger og formannskapetets tilleggsbevilgningspost. Det vises til obligatorisk note til bevilgningsoversikter drift for nærmere informasjon om dette.

## Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
<b>Sum investeringsprosjekter</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>6 000</b>

## Investeringer i økonomiplanen

Kapitlet knytter kommentarer til investeringsbudsjettet generelt, og nederst kommer en oversikt over de enkelte investeringsprosjektene som inngår i budsjettet. Investeringsprosjektene synliggjøres også på det enkelte planområde.

Investeringene fra økonomiplanen for 2021-2024 er i all hovedsak videreført. Det er mindre justeringer, blant annet knyttet til følgende forhold:

### Elbil-ladere.

Det ble i økonomiplanene for 2020 og 2021 satt av 300.000 kr årlig til etablering av el-billadere ved kommunens eiendommer. De første 10 ladepunktene ble etablert høsten 2020 ved driftsstasjonen (4 stk. for eiendomsforvaltningen) og bak kommunehuset (6 stk. for hjemmetjenesten). I løpet av 2021 er/blir det etablert til sammen 11-12 ladepunkter; ytterligere 4 punkter bak kommunehuset (primært for hjemmetjenesten, men også for barneverntjenesten), 2 punkter ved Gausdal ungdomsskole, 2 punkter ved Follebu skole, 2 punkter ved Forsettunet, 1 punkt ved Follebutunet og 1 punkt ved Flatavegen 2. Investeringene er gjort med Klimasats-støtte fra Miljødirektoratet, og 2021 er etter de signaler som er gitt det siste året at det gis denne typen støtte til ladepunkter for offentlige tjenestebiler. Kommunen har per nå fått etablert de lade-punkter som anses nødvendige med de bevilgninger og tilskuddsmidler som er mottatt tidligere. De årlige bevilgningene som var tatt inn i budsjettet for 0,3 mill. kr for hvert av årene 2022-2024 trekkes dermed ut.

Som ledd i det Grønne skiftet er kommunen videre opptatt av å legge til rette for at vårt lokale næringsliv skal kunne være konkurransedyktig også i årene som kommer. Å være relevant og attraktiv for den økende kundegruppen som benytter seg av elbil er et viktig element i dette. I økonomiplanen for inneværende år ble det derfor lagt inn en bevilgning på 1,0 mill. kr for å kunne få på plass nødvendig offentlig tilgjengelig infrastruktur i form av en 400 Volt nettstasjon med tilstrekkelig effekt for hurtiglading. Det blir i samarbeid med Kople AS høsten 2021 etablert en offentlig tilgjengelig ladestasjon på kommunens eiendom mellom parkeringa foran Europrisbygget og gjerdet mot Gausdal Bruvoll (jfr. vedtak i planutvalget i sak 31/21). Her kommer 2 punkter for lynlading, 2 punkter for hurtiglading og 4 punkter for normallading. Kople AS finansierer lyn- og hurtigladepunktene, mens normalladerne er finansiert med tilskudd fra Innlandet fylkeskommune. Kople AS står for drift av hele ladeanlegget.

### Flomsikring av elva Dørja.

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12. mill. kr. Flomsikringsarbeidene består av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 12 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra.
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.
- Sikring av rasutsatte dalskråninger i Dørja.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter at NVE prioriterer å gi tilskudd til arbeidet. Søknad om tilskudd ble sendt NVE ultimo 23.06.21, og vi har mottatt tilbakemelding om at endelig vedtak normalt vil foreligge i månedsskiftet januar/februar 2022.»

### Investeringer knyttet til digitalisering.

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden selv om driftsrammene er betydelig redusert de senere år. Digitalisering er et viktig virkemiddel for å kunne oppnå denne målsettingen. Videre er kommunen gjennom statlige føringer pålagt å utvikle digitale innbyggertjenester og det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. For å sikre retning og en helhetlig tilnærming til digitaliseringsarbeidet, både i regionen og i den enkelte kommune, har kommunestyrene i Gausdal, Øyer og Lillehammer vedtatt en felles digitaliseringsstrategi. Strategien skal sikre at våre overordnede målsetninger ligger til grunn utviklingen, samt at vår innsats innenfor disse områdene har et tilstrekkelig fremtidsperspektiv og både enkeltvis og samlet trekker i den retningen vi ønsker.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, det vil si hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Ettersom det er tjenestene som løser oppgavene, er det viktig at eierskapet til prosessene og løsningene ligger der. Når nye digitale løsninger skal utvikles eller vi skal jobbe eller bruke eksisterende løsninger på en annen måte, vil involvering av de som utfører oppgavene være viktig for å sikre løsninger som fungerer godt i praksis. Å endre arbeidsprosesser tar tid og krever involvering fra fagpersonene som løser oppgavene i praksis, ledere og tillitsvalgte. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering, og anses å være en viktig forutsetning for å lykkes i arbeidet. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende for de tjenestene det gjelder, både når det gjelder tid, kompetanse og behov for teknisk bistand. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet for enkeltsystemer og måten systemer samhandler med hverandre på, samt for å oppfylle bestemmelser lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskifting av systemer. Dette kan være svært omfattende prosesser. I løpet av planperioden forventes behov for utskifting av flere større systemer, og dette vil være ressurskrevende. Kommunene i Lillehammer-regionen vil i størst mulig grad samarbeide om slike anskaffelser.

I forbindelse med behandlingen av budsjett 2020 ble investeringsrammen knyttet til digitaliseringsarbeidet redusert med 1 million kroner årlig i økonomiplanperioden. Det er viktig at kommunen i planperioden 2022-2025 har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre nødvendige regionale og lokale prosjekter, nødvendige anskaffelsesprosesser, samt effektiviserings- og kvalitetsforbedringstiltak som tjenestene tar initiativ til. Etter omfattende omstilling og nedbemanning i



en rekke av kommunens tjenester, er det ikke rom for å dekke slike ekstraordinære utgifter innenfor den ordinære rammen. Den generelle investeringsrammen bør derfor ikke reduseres ytterligere. Om det skulle fremkomme behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Videre har bruk av iPad som pedagogisk verktøy vist seg å være helt essensielt for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Det ble i forbindelse med økonomiplan 2021-2024 besluttet å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet er organisert en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger testes ut under kontrollerte forhold i den nyopprettede HDO-avdelingen. Uttesting i et miljø med personale til stede vil gi verdifulle erfaringer og skape trygghet på at og hvordan løsningene fungerer, før teknologien i større grad rulles ut i avdelinger, bofelleskap/omsorgsboliger og private hjem. For å ivareta organisering, forarbeid, etablering, testing over tid og evaluering, er prosjektperioden satt til 2 år, slik at prosjektet videreføres i 2022. Prosjektorganiseringen som er foreslått gjør at det i hovedsak kan brukes investeringsmidler i stedet for driftsmidler til dekning av utgiftene, og dette gjør at tjenestene ikke får en økonomisk merbelastning i forbindelse med prosjektet. Investeringsmidlene til prosjektet er lagt inn på planområde 12 omsorg.

Øvrige Investeringsmidler knyttet til digitalisering ligger under planområde 1 Administrative tjenester.

### **Fjerdumsskogen boligfelt.**

I forbindelse med budsjettbehandlingen vedtok kommunestyret i møtet 10. desember 2020 følgende: «Det skal utarbeides et kostnadsestimat for opparbeidelse av infrastruktur, V/A og gang/sykkelveg fram til Fjerdumsskogen boligfelt, med anslag om tomtepriser basert på selvkostprinsippet. Saken legges fram for kommunestyret høsten 2021.»

Kostnadsestimat for utbygging av infrastruktur i Fjerdumsskogen boligfelt ble utarbeidet, og saken ble lagt fram for kommunestyret i møte 30.09.2021.

På grunn av høye kostnader foreslo administrasjonen at utbyggingen avventes inntil kommunen har høstet erfaringer med å selge det nye tomteområdet i Fjerdumsenga til private utbyggere.

Kommunestyret vedtok følgende i møte 30.09.2021:

1. På grunn av høye utbyggingskostnader utredes det en løsning for utbygging av deler av området som ligger nærmest dagens infrastruktur.
2. Kommunestyret anmoder ordfører om et sonderingsmøte med statsforvalteren, der tema er mulighet for tomtearealer i sentrumsnære områder.

På denne bakgrunn er det per nå ikke lagt inn midler i økonomiplan og årsbudsjett til dette prosjektet.

## Økonomiplan for 2022-2025

### Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
<b>Administrative fellestjenester</b>					
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 500	1 250	1 250	0	4 000
Flomsikring av Dørja	22 000	34 000	14 000	0	70 000
<b>Sum Administrative fellestjenester</b>	<b>27 000</b>	<b>38 750</b>	<b>18 750</b>	<b>3 500</b>	<b>88 000</b>
<b>Skole</b>					
iPad i skole	800	800	800	800	3 200
<b>Sum Skole</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>800</b>	<b>3 200</b>
<b>Kultur og fritid</b>					
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	0	500	0	0	500
<b>Sum Kultur og fritid</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>
<b>Teknisk drift</b>					
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	700	0	0	0	700
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	100	0	300
Rammebevilgning utbyggingsområder	1 000	500	0	0	1 500
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 100	2 090	2 060	2 050	8 300
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	250	0	0	0	250
<b>Sum Teknisk drift</b>	<b>4 150</b>	<b>2 690</b>	<b>2 160</b>	<b>2 050</b>	<b>11 050</b>
<b>Bygg/eiendom/areal</b>					
Lekeapparater barnehagene	0	0	250	0	250
Lekeapparater skolene	0	250	0	0	250
Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet	250	0	0	0	250
Nye biler til eiendomsforvaltningen	700	350	350	350	1 750
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	450	700	700	700	2 550
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	2 500	2 000	2 000	2 000	8 500
Rammebevilgning utbyggingsområder	250	1 000	500	0	1 750
Sprinkleranlegg Forsettunet	900	0	0	0	900
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	0	7 000	2 000	0	9 000
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole- og barnehage og Gausdal ungdomsskole	250	0	0	0	250
<b>Sum Bygg/eiendom/areal</b>	<b>5 300</b>	<b>11 300</b>	<b>5 800</b>	<b>3 050</b>	<b>25 450</b>
<b>Barn og familie</b>					
Bil Øyer-Gausdal barneverntjeneste	300	0	0	0	300

## Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
<b>Sum Barn og familie</b>	<b>300</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>300</b>
<b>Helse</b>					
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	0	0	500	0	500
<b>Sum Helse</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>500</b>	<b>0</b>	<b>500</b>
<b>Omsorg</b>					
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 250	1 500	1 000	0	3 750
Rammebudsj omsorg ikke- bygningmessig art	200	200	200	200	800
Velferdsteknologi	1 050	0	0	0	1 050
<b>Sum Omsorg</b>	<b>2 500</b>	<b>1 700</b>	<b>1 200</b>	<b>200</b>	<b>5 600</b>
<b>Generelle utgifter og inntekter</b>					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
<b>Sum Generelle utgifter og inntekter</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>6 000</b>
<b>Sum</b>	<b>41 550</b>	<b>57 240</b>	<b>30 710</b>	<b>11 100</b>	<b>140 600</b>

### Avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
<b>Investeringsprosjekter</b>					
<b>Teknisk drift</b>					
Rammebevilgning vann og avløp	32 500	32 600	46 000	28 100	139 200
<b>Sum Teknisk drift</b>	<b>32 500</b>	<b>32 600</b>	<b>46 000</b>	<b>28 100</b>	<b>139 200</b>
<b>Sum</b>	<b>32 500</b>	<b>32 600</b>	<b>46 000</b>	<b>28 100</b>	<b>139 200</b>

### Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

#### Administrative fellestjenester

#### Digitalisering kommunale tjenester

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, det vil si hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Ettersom det er tjenestene som løser oppgavene, er det viktig at eierskapet til prosessene og løsningene ligger der. Når nye digitale løsninger skal utvikles eller vi skal jobbe eller bruke eksisterende løsninger på en annen måte, vil involvering av de som utfører oppgavene være viktig for å sikre løsninger som fungerer godt i praksis. Å endre arbeidsprosesser tar tid og krever involvering fra fagpersonene som løser oppgavene i praksis, ledere og tillitsvalgte. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering, og anses å være en viktig forutsetning for å lykkes i arbeidet. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende for de tjenestene det gjelder, både når det gjelder tid, kompetanse og behov for teknisk bistand. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet for enkeltsystemer og måten systemer samhandler med hverandre på, samt for å oppfylle bestemmelser lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskifting av systemer. Dette kan være svært omfattende prosesser. I løpet av planperioden forventes behov for utskifting av flere større systemer, og dette vil være ressurskrevende. Kommunene i Lillehammer-regionen vil i størst mulig grad samarbeide om slike anskaffelser.

I forbindelse med behandlingen av budsjett 2020 ble investeringsrammen knyttet til digitaliseringsarbeidet redusert med 1 million kroner årlig i økonomiplanperioden. Det er viktig at kommunen i planperioden 2022-2025 har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre nødvendige regionale og lokale prosjekter, nødvendige anskaffelsesprosesser, samt effektiviserings- og kvalitetsforbedringstiltak som tjenestene tar initiativ til. Etter omfattende omstilling og nedbemanning i en rekke av kommunens tjenester, er det ikke rom for å dekke slike ekstraordinære utgifter innenfor den ordinære rammen. Den generelle investeringsrammen bør derfor ikke reduseres ytterligere. Om det skulle fremkomme behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettrammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

### Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12. mill. kr. Flomsikringsarbeidene består av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 12 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra.
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.
- Sikring av rasutsatte dalskråninger i Dørja.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter at NVE prioriterer å gi tilskudd til arbeidet. Søknad om tilskudd ble sendt NVE ultimo 23.06.21, og vi har mottatt tilbakemelding om at endelig vedtak normalt vil foreligge i månedsskiftet januar/februar 2022.

### Skole

#### iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen. Videre har bruk av iPad som pedagogisk verktøy vist seg å være helt essensielt for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskifting.

#### Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenestene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode. I 2022 er det posten redusert med 0,25 mill. kr til et Molok avfallshåndteringsanlegg ved institusjonene.

## Kultur og fritid

### Investeringstilskudd kirkelig fellelsråd

Det er lagt inn 0,5 mill. kr til vanntåkeanlegg i Aulstad kirke i 2023.

## Teknisk drift

### Investeringsmidler felles brann samarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond. I 2021 og 2022 er det satt av midler til kommunens andel av kjøp av en ny stigebil og tankbil. Investeringsbeløpene er følgelig noe høyere for disse to årene. Investering i stigebil var opprinnelig forutsatt i 2021, men levering er forsinket som følge av koronapandemien.

### Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan

Med bakgrunn i gjennomført kartlegging av bekker i området rundt Segalstad Bru, der behov for oppgradering av stikkrenner etc. er avdekket, foreslås det satt av 100.000 kr årlig i perioden 2021-2024.

### Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder. Følgende er planlagt utført i planperioden:

Det er lagt inn midler til asfaltering av Heggen etappe 4 i 2022 og 2023 med totalt 1,5 mill. kr. Det er også lagt inn kr 250 000,- for utarbeidelse av kostnadsestimat for fremføring av VA til Steinslia næringsområde.

### Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens vegger.

### Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding

Det ble i budsjettet for 2020 lagt inn 2,5 mill. kr til overtagelse av opparbeida veg i nedre del av feltet i 2020. Tilrettelegging for næringslivet i kommunen er høyt prioritert, og i kommende økonomiplanperiode 2021-2024 er det lagt inn i 2023 (7 mill kr) og 2024 (2 mill. kr) til videre arbeid med utvikling av Steinslia næringsområde. Det er imidlertid ikke tatt høyde for kommunalt vann- og avløpsnett per nå. Det må det tas stilling til på et senere tidspunkt.

**Kommunestyret** vedtok å legge inn en bevilgning på 250.000 kr til prosjektering av vann og avløp til næringsområdet i 2022.

## Bygg/eiendom/areal

### Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

### Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

### Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet

Det er ønskelig med nedgravde søppelhåndteringsanlegg (Molok) ved Follebutunet og Forsettunet. Dette vil kunne gi bedre sortering av avfallet, samt forskjønne områdene rundt institusjonene.

### Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler. Det er laget en utskiftningsplan der 2 biler byttes ut i 2022, deretter en bil i året videre fremover.

### Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode. I 2022 er det posten redusert med 0,25 mill. kr til et Molok avfallshåndteringsanlegg ved institusjonene.

### Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det nivået er i hovedsak videreført i økonomiplanen for 2022-2025, men det er lagt inn en økt bevilgning på 0,5 mill. kr i 2022. Økningen henger sammen med mindre ombygging av Flatavegen 6. I tråd med kommunestyrets vedtak av 10.12.2020 i sak 98/20, har kommunedirektøren vurdert faglige behov for fremtidig bruk av denne bygningsmassen. Som tidligere skissert, er det behov for flere boliger knyttet til psykisk helse og rus-tjenesten. Videre har kirkelig Fellesråd behov for nye lokaler etter salg av Herredshuset i Forset. Det vil være mulig å ivareta begge disse behovene med en mindre ombygging. Egen sak om dette fremmes for kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen.

### Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder. Følgende er planlagt utført i planperioden:

Det er lagt inn midler til asfaltering av Heggen etappe 4 i 2022 og 2023 med totalt 1,5 mill. kr. Det er også lagt inn kr 250 000,- for utarbeidelse av kostnadsestimat for fremføring av VA til Steinslia næringsområde.

### Sprinkleranlegg Forsettnet

Innlagt bevilgning er nettobevilgning hensyntatt anslått tilskudd fra Husbanken. I 2022 er det lagt inn en økning på 0,9 mill. som følge av prisvekst.

### Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding

Det ble i budsjettet for 2020 lagt inn 2,5 mill. kr til overtagelse av opparbeida veg i nedre del av feltet i 2020. Tilrettelegging for næringslivet i kommunen er høyt prioritert, og i kommende økonomiplanperiode 2021-2024 er det lagt inn lagt inn i 2023 (7 mill kr) og 2024 (2 mill. kr) til videre arbeid med utvikling av Steinslia næringsområde. Det er imidlertid ikke tatt høyde for kommunalt vann- og avløpsnett per nå. Det må det tas stilling til på et senere tidspunkt.

**Kommunestyret** vedtok å legge inn en bevilgning på 250.000 kr til prosjektering av vann og avløp til næringsområdet i 2022.

### Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole- og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropsene ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken, Det er også en dårlig trafikkløsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det legges derfor inn midler til prosjektering av området i 2022.

## Barn og familie

### Bil Øyer-Gausdal barneverntjeneste

Øyer og Gausdal barneverntjeneste benytter i dag private biler til all kjøring i tjeneste. Tjenesten har Gausdal kommunehus som oppmøtested/felles kontorplass. De fleste tjenesteoppdrag har derfor utgangspunkt fra kommunehuset i Gausdal. Dekningen av to kommuner betyr økte geografiske avstander og større tidsbruk til kjøring og transport til/fra møter og hjemmebesøk.

Omfang kjøring og behov for tilgang til bil varierer avhengig type sak og alvorlighetsgrad. Gjennomsnittlig kjøring gjennom en «typisk» uke vil for den enkelte saksbehandler kunne variere fra to, tre hjemmebesøk i nærområdet til behov for ukentlig oppmøte i samarbeid på institusjoner i Viken og/eller deler av Innlandet. Det er også en del reising knyttet til oppdrag ved tilsyn, kontrolltiltak i familier, utredning sykehus, avhør ved Barnehus, samvær med biologisk familie for fosterbarn osv.

De ansatte i tjenesten benytter i dag egne privatbiler til all tjenestekjøring. Barneverntjenesten har behov å disponere bil som kan dekke følgende:

- daglig kjøring til/fra hjemmebesøk og møter i kommunene.
- kjøring over lengre avstander til/fra samarbeidsmøter med fosterhjem, institusjoner etc.
- kjøring av familier med barn til/fra samvær, utredning etc.
- hjemmebesøk i alle deler av kommunene, også på vinterstid (krever gjerne 4-hjulstrekk).
- behov for å disponere bil som tåler barn i baksetet -og mulighet for montering av barneseter.
- behov for å ha bil som tåler transport av aggressiv og/eller utagerende ungdom.
- behov for bil som har større bagasjerom og kan benyttes når barn/unge må flytte osv.
- behov for bil som kan kjøres lengre avstander, da det ikke er aktuelt å stoppe underveis i en del sammenhenger.

Ut fra tjenestens behov er det nødvendig at bilen har fem seter og ikke er en «ren» el-bil. Det vil fortsatt være behov for at ansatte disponerer egen bil i tjeneste, da de fleste av våre ansatte er ute i oppdrag hver dag. Det er lagt inn en investeringsutgift på kr. 500 000 i budsjett for 2022, Gausdal kommune sin andel av dette er avrundet til 300.000 kr. Tjenesten mener det skal være rom for å dekke driftsutgifter innenfor eksisterende budsjett.

## Helse

### Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det vises til kommentar på planområde 12 Omsorg om tilsvarende tiltak

## Omsorg

### Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Kommunen har 4 leasingavtaler på biler til hjemmetjenesten (planområde 12 Omsorg) som utløper i 2021 og 2 som går ut i 2022. I tillegg har hjemmetjenesten seks andre biler som må skiftes ut i løpet av de nærmeste årene. Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje.

Bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Det er per nå usikkert om det velges å bruke leasingavtale eller å kjøpe ut bilene. Derfor er investeringsnivået litt krevende å anslå. Det er gjennomført en ny anbudskonkurranse på kommunale biler sammen med Øyer og Lillehammer kommuner, og det må gjøres vurderinger av dette fram mot anskaffelse av bilene. Administrasjonen vil komme tilbake til kommunestyret i forbindelse med tertialrapporteringene i 2022/budsjett 2023 dersom det skulle oppstå vesentlige endringer i de forutsetninger som er lagt til grunn.

### **Rammebudsj omsorg ikke-bygningsmessig art**

For årene 2022-2024 er det budsjettetert med en årlig bevilgning på 0,2 mill. kr til investeringer i større utstyr ved sykehjemmene.

### **Velferdsteknologi**

Det ble i forbindelse med økonomiplan 2021-2024 besluttet å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet er organisert som en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger testes ut under kontrollerte forhold i den nyopprettede HDO-avdelingen. Uttesting i et miljø med personale til stede vil gi verdifulle erfaringer og skape trygghet på at og hvordan løsningene fungerer, før teknologien i større grad rulles ut i avdelinger, bofellesskap/omsorgsboliger og private hjem. For å ivareta organisering, forarbeid, etablering, testing over tid og evaluering, er prosjektperioden satt til 2 år, slik at prosjektet videreføres i 2022.

Prosjektorganiseringen som er foreslått gjør at det i hovedsak kan brukes investeringsmidler i stedet for driftsmidler til dekning av utgiftene, og dette gjør at tjenestene ikke får en økonomisk merbelastning i forbindelse med prosjektet. Investeringsmidlene til prosjektet er lagt inn på planområde 12 omsorg.

### **Generelle utgifter og inntekter**

#### **Egenkapitalinnskudd KLP**

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Etersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,5 mill. kr.

### **Avgiftsfinansierte investeringer**

#### **Teknisk drift**

#### **Rammebevilgning vann og avløp**

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene.

Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader, alle tall er i tusen kr.



Økonomiplan for 2022-2025

<b>INVESTERINGSTILTAK AVLØPSTJENESTEN</b>	<b>Øk.plan 2022</b>	<b>Øk.plan 2023</b>	<b>Øk.plan 2024</b>	<b>Øk.plan 2025</b>
<b>1 Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg</b>	<b>500</b>	<b>1000</b>		<b>1500</b>
2 Nye VA ledninger til Tråset HB	1000			
3 Skei - Vold	2000			
4 Rehab avløp Follebu	7000			
5 Fornyelse av VA ledninger og kummer	1000	1500	1500	2000
6 Bil avløp				600
7 Avløp Seg bru Bø	1000	500		
8 Fornyelse ledningsnett Skei	500	5000	5000	
9 Follebu HB med tilhørende ledningsanlegg			500	3500
<b>SUM</b>	<b>13 000</b>	<b>8 000</b>	<b>7 000</b>	<b>7 600</b>

<b>INVESTERINGSTILTAK VANNTJENESTEN</b>	<b>Øk.plan 2022</b>	<b>Øk.plan 2023</b>	<b>Øk.plan 2024</b>	<b>Øk.plan 2025</b>
1 Sammenkobling vannledning fra Lillehammer. Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering				500
2 Fornyelse av VA ledninger og kummer	1000	1500	1500	2000
3 Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	500	1000		1500
4 Skei - Vold	2000			
5 Biler vann		600		
6 Vannledning Huldresteinvegen - Tofte seter	2000			
7 Utbyggingsområder Skei	500	500	500	500
8 Vann Segalstad bru - Bø	6500	3000		
9 Vannkilde Forset vannverk - prøvepumping/utvidelse/konsesjon	2000	2000	4000	
1 Forset vannverk utvidelse	2000	16000	32000	
0				
1 Nye VA ledninger til Tråset høydebasseng	2000			
1				
1 Vannkilde Skei vannverk - vannkilder, konsesjon, råvannsledning, inntak, utvidelse	1000			
2				
1 Follebu høydebasseng med tilhørende ledningsanlegg			1000	16000
3				
<b>SUM</b>	<b>19500</b>	<b>24600</b>	<b>39000</b>	<b>20500</b>

## Økonomiplan for 2022-2025

### Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	72 550	87 840	75 210	37 700
Tilskudd til andres investeringer	0	500	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
<b>Sum finansieringsbehov</b>	<b>74 050</b>	<b>89 840</b>	<b>76 710</b>	<b>39 200</b>
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 138	-8 226	-3 493	-430
Tilskudd fra andre	-14 080	-21 760	-8 960	0
Salg av varige driftsmidler	-4 400	-6 830	-5 150	-600
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-49 082	-53 374	-59 457	-38 520
Videreutlån	23 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	8 583	9 350	10 117	10 883
Mottatte avdrag på videreutlån	-8 583	-9 350	-10 117	-10 883
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-350	350	350	350
<b>Sum finansiering</b>	<b>-74 050</b>	<b>-89 840</b>	<b>-76 710</b>	<b>-39 200</b>
<b>Sum finansieringsbehov</b>	<b>74 050</b>	<b>89 840</b>	<b>76 710</b>	<b>39 200</b>
<b>Sum finansiering</b>	<b>-74 050</b>	<b>-89 840</b>	<b>-76 710</b>	<b>-39 200</b>
<b>Udekket finansiering</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Gebyrliste

### Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Barnehage full tid, 5 dager per uke	kr per måned	3230	3315	85	2,6 %	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 4 dag per uke	kr per måned	2842	2917	75	2,6 %	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 3 dager per uke	kr per måned	2132	2188	56	2,6 %	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 2 dager per uke	kr per måned	1421	1458	37	2,6 %	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Kost barnehage	kr per måned	471	484	13	2,8 %	
Søskenermoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall						Moderasjon på 30% for første barn, 50% for de neste.

#### Foreldrebetaling barnehage – alle kategorier plass-størrelse.

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Søskenermoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall

### Skolefritidsordning

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	kr	2561	2625	64	2,5 %	
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	kr	1875	1922	47	2,5 %	
Skolefritidsordning timesats	kr	86	88	2	2,3 %	
Blir barna hentet etter stengetid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	kr	400	410	10	2,5 %	
Søskenermoderasjon skolefritidsordning, uansett antall		50%	50%			
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	kr	316	324	8	2,5 %	
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	kr	190	195	5	2,6 %	

## Økonomiplan for 2022-2025

### Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Purregebyr, 1. gangs purring	kr	30	30	0	0,0 %	✓
Purregebyr, 2. gangs purring	kr	50	50	0	0,0 %	✓
Purregebyr, 3. gangs purring	kr	100	100	0	0,0 %	✓

### Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Dans	kr	1674	1716	42	2,5 %	•
Gruppeundervisning/rockeverksted	kr	2216	2272	56	2,5 %	•
Individuell undervisning	kr	3083	3160	77	2,5 %	•
Søskenermodasjon individuell undervisning, uansett antall		25%	25%			

### Leie av lokaler

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.						
Husleie klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement						
Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle		0	0	0	0,0 %	✓
Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt.						
Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune						

## Økonomiplan for 2022-2025

### Gausdallhallen, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	775	794	19	2,5 %	.

### Gausdallhallen, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Leie av hel hall, pr. time hverdager	kr	567	581	14	2,5 %	.
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	kr	888	910	22	2,5 %	.
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	kr	259	266	7	2,7 %	.
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	kr	411	422	11	2,7 %	.
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	kr	337	346	9	2,7 %	.
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	kr	533	547	14	2,6 %	.
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	775	794	19	2,5 %	.

### Gausdal Arena, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Flerbrukshallen, hel hall pr. time	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	189	194	5	2,6 %	.
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1247	1279	32	2,6 %	.
Spinningrom time	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Dansesal	kr	60	61	1	1,7 %	✓

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Klubbrom	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Møterom m/kjøkken, C102	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	kr	60	61	1	1,7 %	✓
Ungdomshus	kr	60	61	1	1,7 %	✓

### Gausdal Arena, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	kr	567	581	14	2,5 %	,
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	kr	889	912	23	2,6 %	,
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	kr	285	292	7	2,5 %	,
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	kr	447	459	12	2,7 %	,
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	189	194	5	2,6 %	,
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1247	1279	32	2,6 %	,
Spinningrom hverdager, time	kr	285	292	7	2,5 %	,
Spinningrom lør/søn, time	kr	447	459	12	2,7 %	,
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	285	292	7	2,5 %	,
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	kr	447	459	12	2,7 %	,
Dansesal hverdager pr. time	kr	285	292	7	2,5 %	,
Dansesal lør/søn pr. time	kr	447	459	12	2,7 %	,
Klubbrom, hverdager pr. time	kr	285	292	7	2,5 %	,
Klubbrom, lør/søn pr. time	kr	447	459	12	2,7 %	,
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. time C102	kr	775	794	19	2,5 %	,
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. time C102	kr	447	459	12	2,7 %	,
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	kr	285	292	7	2,5 %	,
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	kr	447	459	12	2,7 %	,
Ungdomshus, hverdager pr. time	kr	567	581	14	2,5 %	,
Ungdomshus, lør/søn pr. time	kr	889	912	23	2,6 %	,

## Økonomiplan for 2022-2025

### Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Kamp kunstgress, pr. økt	kr	2205	2260	55	2,5 %	
Barn og unge pr. time	kr	517	530	13	2,5 %	
Senior, pr. time	kr	861	883	22	2,6 %	

### Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Kamp gress, pr. økt	kr	1560	1599	39	2,5 %	
Barn og unge gress pr. time	kr	342	350	8	2,3 %	
Barn og unge friidrettsbane pr. time	kr	174	179	5	2,9 %	
Senior, gress pr. time	kr	703	721	18	2,6 %	
Senior, friidrettsbane pr. time	kr	349	358	9	2,6 %	
Arrangement, friidrettsbane pr. time	kr	779	799	20	2,6 %	

### Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	59	60	1	1,7 %	✓
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	218	223	5	2,3 %	✓
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	381	390	9	2,4 %	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	1088	1116	28	2,6 %	
Garderober (betaling pr. gang/døgn)	kr	272	279	7	2,6 %	
Offentlig fest	kr	7619	7810	191	2,5 %	

### Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	544	558	14	2,6 %	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	1959	2008	49	2,5 %	

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	2939	3012	73	2,5 %	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	2596	2661	65	2,5 %	
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	925	948	23	2,5 %	
Offentlig fest	kr	7619	7810	191	2,5 %	

### Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	kr	2395	2455	60	2,5 %	
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	kr	3810	3905	95	2,5 %	
Lydutstyr (betaling pr. gang)	kr	2596	2661	65	2,5 %	
Salgsmesse (private næringsdrivende)	kr	4789	4909	120	2,5 %	
Offentlig fest	kr	7619	7810	191	2,5 %	

### Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	59	61	2	3,4 %	↑
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	218	223	5	2,3 %	↓
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	272	279	7	2,6 %	

### Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	272	279	7	2,6 %	
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	1306	1339	33	2,5 %	
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	1633	1674	41	2,5 %	



## Økonomiplan for 2022-2025

### Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	kr	1850	1897	47	2,5 %	
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	kr	3592	3682	90	2,5 %	

### Skoleanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Leie av skolelokaler, pr. semester	kr	783	802	19	2,4 %	
Leie av skolelokaler, pr. kveld	kr	312	320	8	2,6 %	

### Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Ordinær konsesjonsbehandling	kr	5000	5000	0	0,0 %	✓
Forenklet konsesjonsbehandling	kr	2000	2000	0	0,0 %	✓
Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2000	2000	0	0,0 %	✓
Forenklet jordlovsbehandling	kr	1000	1000	0	0,0 %	✓

### Utleie- og omsorgsboliger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1-roms	kr	3912	3963	51	1,3 %	✓
2-roms	kr	6148	6228	80	1,3 %	✓
3-roms	kr	7826	7928	102	1,3 %	✓
4-roms	kr	8943	9060	117	1,3 %	✓
5-roms	kr	9503	9626	123	1,3 %	✓
TILLEGG FELLESAREAL	kr	1676	1698	22	1,3 %	✓
TILLEGG STRØM (OMSORG)	kr	559	567	8	1,4 %	✓
TILLEGG GARASJEPLASS	kr	532	539	7	1,3 %	✓

1,3 % er tatt fra juli 2020 – juli 2021, som i fjor

## Pleie- og omsorg

### Pleie og omsorg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Trygghetsalarm, pr. måned	kr	327	335	8	2,4 %	
Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	kr	29	30	1	3,4 %	↗
Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	kr	84	86	2	2,4 %	
Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	kr	3301	3384	83	2,5 %	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	kr	216	221	5	2,3 %	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	kr	873	895	22	2,5 %	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	kr	2054	2105	51	2,5 %	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 4G – 5 G	kr	3081	3158	77	2,5 %	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	kr	4108	4211	103	2,5 %	
Timesats hjemmehjelp	kr	450	450	0	0,0 %	↘
Korttidsopphold sykehjem. Se kapittel "Opphold på sykehjem" under.	kr	175	179	4	2,3 %	↘
Dag/nattopphold sykehjem. Se kapittel "Opphold på sykehjem" under.	kr	92	95	3	3,3 %	↗
*Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret. Økningen på 2,5 % er et anslag.						
Servicepakke HDO per mnd	kr	5120	5248	128	2,5 %	
Vask av privattøy for hjemmeboende pasienter. Sats per maskin	kr	85	87	2	2,4 %	
Behandling hos fysioterapeut for hjemmeboende pasienter ( 20 min)	kr	135	138	3	2,2 %	↘
Behandling hos fysioterapeut. Tillegg for behandling ut over 20 min. per påbegynte 10. min. (gjelder inntil frikortgrensen)	kr	42	43	1	2,4 %	
Dagsro (dagsenter for hjemmeboendepersoner med demensdiagnose) Dagopphold per dag + transport	kr	95	97	2	2,1 %	↘

### Rehabilitering

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Skyss dagsenter tur/retur	kr	54	56	2	3,7 %	↗

## Økonomiplan for 2022-2025

### Omsorgslønn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Timesats	kr	204	211	7	3,4 %	

### Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing

#### Vann

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	kr inkl mva	1394	1436	42	3,0 %	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	2088	2150	62	3,0 %	
Forbruksgebyr, all bebyggelse per m3	kr inkl mva	14,00	14,38	0,38	2,7 %	
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	476	490	14	2,9 %	
Tilknytningsgebyr lav sats per m2	kr inkl mva	131	135	4	3,1 %	
Tilknytningsgebyr høy sats per m2	kr inkl mva	336	347	11	3,3 %	

#### Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	kr inkl mva	1500	1500	0	0,0 %	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	2250	2250	0	0,0 %	
Forbruksgebyr, all bebyggelse pr m3	kr inkl mva	18,75	18,75	0,00	0,0 %	
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	432	464	32	7,4 %	
Tilknytningsgebyr lav sats pr m2	kr inkl mva	181	181	0	0,0 %	
Tilknytningsgebyr høy sats pr m2	kr inkl mva	464	464	0	0,0 %	

## Økonomiplan for 2022-2025

### Slam

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tømming av septikslam, pr m <sup>3</sup> .	kr inkl mva	544	544	0	0,0 %	✓
Stoppgebyr	kr inkl mva	1000	1000	0	0,0 %	✓

### Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Renovasjon liten 140 l restavfall	kr inkl mva	2405	2405	0	0,0 %	✓
Renovasjon middels 240 l restavfall	kr inkl mva	3405	3460	55	1,6 %	✓
Renovasjon stor 360 l restavfall	kr inkl mva	5750	5940	190	3,3 %	↗
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 140 liter	kr inkl mva	1680	1735	55	3,3 %	↗
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 240 liter	kr inkl mva	2880	2975	95	3,3 %	↗
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 360 liter	kr inkl mva	4320	4465	145	3,4 %	↗
Renovasjon sambruk 2 ab. 140 liter restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	0	2200	2 200	0,0 %	✓ Ny i 2022
Renovasjon sambruk 2 ab. 240 l. restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	0	2300	2 300	0,0 %	✓ Ny i 2022
Renovasjon sambruk 3 ab. 360 l restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	0	2300	2 300	0,0 %	✓ Ny i 2022
Renovasjon sambruk 2 ab. 360 l. restavfall	kr inkl mva	2920	2960	40	1,4 %	✓
Renovasjon fellesløsning liten	kr inkl mva	2405	2405	0	0,0 %	✓
Renovasjon fellesløsning middels	kr inkl mva	3405	3460	55	1,6 %	✓
Renovasjon fellesløsning stor	kr inkl mva	5750	5940	190	3,3 %	↗
Renovasjon fritid kategori I	kr inkl mva	970	985	15	1,5 %	✓
Renovasjon fritid kategori II	kr inkl mva	2660	2710	50	1,9 %	✓
Renovasjon henting 3 - 10 meter	kr inkl mva	555	555	0	0,0 %	✓
Renovasjon henting 10 - 30 meter. (Forutsetning at bil kan kjøre inntil og godkjennes av GLØR).	kr inkl mva	915	925	10	1,1 %	✓
Renovasjon 240 liter papir	kr inkl mva	300	300	0	0,0 %	✓
Renovasjon 360 liter papir	kr inkl mva	500	500	0	0,0 %	✓
Renovasjon 240 liter matavfall	kr inkl mva	300	300	0	0,0 %	✓

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Renovasjon 240 liter hermetikk/glassemb.	kr inkl mva	300	300	0	0,0 %	✓
Renovasjon ekstrasekk 100 liter restavfall	kr inkl mva	100	100	0	0,0 %	✓
Renovasjon ekstratømming pr. 5 beholdere	kr inkl mva	520	525	5	1,0 %	✓
Renovasjon ekstratømming pr. stk. fellesløsning	kr inkl mva	805	820	15	1,9 %	✓
Renovasjon levering restavfall gjenvinningstasjoner	kr inkl mva	3250	3285	35	1,1 %	✓
Renovasjon etableringsgebyr pr. abonnement	kr inkl mva	2360	2360	0	0,0 %	✓

### Feiing

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feieavgift pr. pipe	kr inkl mva	513	513	0	0,0 %	✓
Gassfyringsanlegg	kr inkl mva	375	375	0	0,0 %	✓
Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	kr inkl mva	684	684	0	0,0 %	✓

### Byggesaksbehandling

#### Pkt 1 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m2	kr	6384	6384	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 51- 100 m2	kr	14752	14752	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	21402	21402	0	0,0 %	✓
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2085	2085	0	0,0 %	✓

#### Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0-50 m2	kr	10549	10549	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 51 - 100 m2	kr	19030	19030	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	27682	27682	0	0,0 %	✓

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2085	2085	0	0,0 %	✓

### Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m <sup>2</sup>	kr	16793	16793	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 51 - 100 m <sup>2</sup>	kr	25285	25285	0	0,0 %	✓
Søknad om tiltak 101 - 200 m <sup>2</sup>	kr	30975	30975	0	0,0 %	✓
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2085	2085	0	0,0 %	✓

### Pkt 2 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Søknad etter § 20-4 uten ansvarsrett		-50%	-50%			
B. Kaldtlager, garasje mv		-50%	-50%			
C. Redskapshus over 100 m <sup>2</sup>		-75%	-75%			
D Bruksendring		-50%	-50%			
E. Rammetillatelse		0%	0%			
F. Igangsettingstillatelse		-75%	75%			

### Pkt 3 Tillegg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Oppstart før godkjenning		100%	100%			
B. Ufullstendig søknad		50%	50%			

### Pkt 4 Varige konstruksjoner og anlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	6383	6383	0	0,0 %	✓
Tiltaksklasse 2	kr	10549	10549	0	0,0 %	✓
Tiltaksklasse 3	kr	16793	16793	0	0,0 %	✓

## Pkt 5 Tekniske installasjoner

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	1036	1036	0	0,0 %	✓
Tiltaksklasse 2	kr	4008	4008	0	0,0 %	✓
Tiltaksklasse 3	kr	8225	8225	0	0,0 %	✓

## Pkt 6 Riving

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Riving 0 - 100 m2	kr	1065	1065	0	0,0 %	✓
B. Riving Over 100 m2	kr	2662	2662	0	0,0 %	✓

## Pkt 6 Andre tiltak

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Skilt	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓
B. Skilt i strid med vedtekter og som krever behandling i PU	kr	6283	6283	0	0,0 %	✓
C. Innhegning mot veg	kr	1012	1012	0	0,0 %	✓
D Endring av tillatelse	kr	2046	2046	0	0,0 %	✓
E. Fasadeendring	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓
F. Bruksendring fra bolig til hytte	kr	838	838	0	0,0 %	✓
G. Bruksendring mellom hytte og bolig der den omsøkte bruken har vært godkjent tidligere og alle krav åpenbart er oppfylt	kr	838	838	0	0,0 %	✓
H. Forlengelse av utgått tillatelse der plangrunnlaget ikke er endret	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓

## Pkt 7 Dispensasjon/unntak/oversendelse

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Enkel dispensasjonsbehandling	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓
B. Dispensasjon middels	kr	8205	8205	0	0,0 %	✓

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
C. Tyngre dispensasjon	kr	14144	14144	0	0,0 %	✓
D. Gebyr pr oversendelse til andre myndigheter	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓

### Pkt 8 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Første behandling pr funksjon	kr	1331	1331	0	0,0 %	✓
B. Personlig godkjenning pr funksjon	kr	1711	1711	0	0,0 %	✓

### Pkt 9 Ferdigstillelse

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Midlertidig brukstillatelse	kr	2200	2200	0	0,0 %	✓
B. Ferdigattest mindre tiltak §20-4	kr	922	922	0	0,0 %	✓
C. Ferdigattest	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓

### Pkt 10 Fradeling

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Enkelttomter i hht reg.planen	kr	2037	2037	0	0,0 %	✓
B. Andre fradelingssaker	kr	4302	4302	0	0,0 %	✓
C. Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2000	2000	0	0,0 %	✓
D. Forenklet jordlovsbehandling	kr	1000	1000	0	0,0 %	✓

### Pkt 11 Seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Seksjonering 2 seksjoner	kr	6655	6655	0	0,0 %	✓
B. Tillegg pr seksjon over 2	kr	550	550	0	0,0 %	✓
C. Reseksjonering	kr	6655	6655	0	0,0 %	✓
D. Tillegg for medgått tid utover 5 t	kr	0	0	0	0,0 %	✓



## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
E. Tinglysingsgebyr	kr	585	585	0	0,0 %	*Tinglysingsgebyr kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden.

### Pkt 12 Utslippstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Behandlingsgebyr	kr	3177	3177	0	0,0 %	
B. Grunnundersøkelse	kr	3995	3995	0	0,0 %	
C. Foruresnings sak etter saksbehandlerforskrift	kr	41014	41014	0	0,0 %	

### Pkt 13 Fradrag

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Overskridelse av 12 ukers saksbehandlingsfrist: 25 % reduksjon pr påbegynt uke.						
B. Avslag på søknad. 25 % reduksjon, og maksimalt behandlingsgebyr 8323,-.						
C. Trekking av sak før behandling: -50 %						
D. Urimelig gebyr: Fastsettes av enhetsleder.						

### Arealplanlegging

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Fast gebyr for planer inntil 10 daa	kr	81646	84095	2 449	3,0 %	
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Tillegg pr. påbegynt daa for planareal over 10 daa.	kr	3040	3131	91	3,0 %	
Behandling av planprogram (pbl. § 12-9 tredje ledd).	kr	5777	5950	173	3,0 %	

## Økonomiplan for 2022-2025

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
For behandling av private forslag til endring av detaljregulering jf. pbl. § 12-14 første ledd betales 50% av satsene i plangebyret.						
For endring i medhold av pbl. § 12-14 andre og tredje ledd, samt planforslag som kun medfører endring i bestemmelsene.	kr	26599	27397	798	3,0 %	
Framleggelse med politisk forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 første ledd)	kr	5778	5951	173	3,0 %	
Framleggelse med politisk og administrativ forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 andre ledd)	kr	7832	8067	235	3,0 %	
Plangebyr skal være innbetalt før saken legges ut til offentlig ettersyn/høring.						

### Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr:

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 3 Grønnstruktur						
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 5 Landbruks-, natur- og friluftsmål, samlet eller hver for seg						
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone						

### Skjenkebevilling

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	kr	243	249	6	2,5 %	
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	kr	687	704	17	2,5 %	
Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2022 hittil ikke kjent.	kr	0	0	0	0,0 %	Foreløpig ukjent sats for 2022. Se utdypende beskrivelse.

**Større arrangementer** (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2022 hittil ikke kjent.

## Økonomiplan for 2022-2025

Faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 7-1: <https://lovdata.no/forskrift/2005-06-08-538/§6-1> skal fastsettes som for faste skjenkebevillinger i henhold til alkohollovens § 7-1. Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

## Tobakksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Årlig avgift for hvert omsetningssted for tobakk*	kr	1500	1674	174	11,6 %	Beløpet er ikke indeksregulert siden 2018. Indeksreguleres til 2022.

## Kart og oppmåling

Satsene er uendret fra 2021 til 2022.

<b>6.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn</b>	<b>2021</b>
areal fra 0 – 250 m <sup>2</sup>	5 000
areal fra 251– 500 m <sup>2</sup>	9 500
areal fra 501 – 2000 m <sup>2</sup>	14 000
areal fra 2001 m <sup>2</sup> – økning pr. påbegynt da. (areal ut over 5000 m <sup>2</sup> faktureres etter medgått tid, d.v.s. 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr).	1 500
punktfeste med oppmålingsforretning.	3 500
Grunneiendom og festegrunn uten oppmålingsforretning gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10 fjerde ledd er oppfylt. Hvis deler av grense likevel må måles/merkes, faktureres evt. oppmåling av disse grensene etter medgått tid, dvs. 3.500 kr, eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 3.500 kr.	
Punktfeste uten oppmåling. Gjelder f.eks. der bygning er kartfestet.	kr 3 000
<b>6.1.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn</b>	
areal fra 0 – 500 m <sup>2</sup>	3 112
areal fra 501 – 2000 m <sup>2</sup>	4 670
areal fra 2001 m <sup>2</sup> – økning pr. påbegynt da.	0
<b>6.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon</b>	
areal fra 0 – 250 m <sup>2</sup>	5 000
areal fra 251 – 500 m <sup>2</sup>	9 500
areal fra 251 – 2000 m <sup>2</sup>	14 000
areal fra 2001 m <sup>2</sup> – økning pr. påbegynt da.	1 500

Økonomiplan for 2022-2025

<b>6.1.4</b>	<b>Oppretting av anleggseiendom</b>	
	Volum fra 0 -2000m3	18 674
	Volum fra 2001 m3 -økning påbegynt 1000m3	1 558
<b>6.1.5</b>	<b>Registrering av jordsameie</b>	
	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.	
	Minstegebyr	4 000
<b>6.2</b>	<b>Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning</b>	
	Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. Tillegg for oppretting av matrikkelenhet på grunn av at oppmålingsforretning må utsettes på grunn av klimatiske forhold, opparbeidelse av veger m.m	
	Matrikkelloven §6 andre ledd kr.	0
<b>6.2.1</b>	<b>Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering</b>	
	Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2	
<b>6.3</b>	<b>Grensejustering</b>	
<b>6.3.1</b>	<b>Grunneiendom, festegrunn og jordsameie</b>	
	Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (Maksimalgrensen er satt til 500m2). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20%av eiendommens areal før justeringen, For grensejustering til veg eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
	areal fra 0 -250 m	5 000
	areal fra 251 - 500 m2	9 500
<b>6.3.2</b>	<b>Anleggseiendom</b>	
	For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m <sup>3</sup>	
	volum fra 0 -250m3	6 224
	volum fra 251 - 500m3	9 337
<b>6.4</b>	<b>Arealoverføring</b>	

## Økonomiplan for 2022-2025

<b>6.4.1</b>	<b>Grunneiendom, festegrunn og jordsameie</b>	
	Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift som kommer i tillegg. Det gjelder ikke arealoverføring til veg- eller jernbaneformål	
	areal fra 0 - 250 m2	5 000
	areal fra 251 - 500 m3	9 500
	areal fra 501 - 1000 m2	14 000
	arealoverføring per nytt påbegynt da medfører gebyrøkning på:	1 500
	Areal utover 5000 m2 faktureres etter medgått tid, dvs 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr	
<b>6.4.2</b>	<b>Anleggseiendom</b>	
	For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
	Volum fra 0 -250m3	5 000
	Volum fra 251 - 500m3	9 500
	Volumoverføring pr. nytt påbegynt 1000 m <sup>3</sup> medfører en gebyrøkning på kr	1 500
<b>6.5</b>	<b>Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning</b>	
	For inntil 2 punkter	2 000
	For overskytende grensepunkter, pr. punkt	300
<b>6.6</b>	<b>Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter</b>	
	Gebyr for klarlegging av eksisterende grenser faktureres etter medgått tid.	
	Minstegebyr er	2 000
<b>6.7</b>	<b>Privat grenseavtale</b>	
	For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	2 335
	For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	0

Økonomiplan for 2022-2025

Billigste alternativ for rekvirent velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid.	
<b>6.8 Urimelig gebyr</b>	
Dersom gebyret blir urimelig i forhold til det arbeidet kommunen har, kan enhetsleder teknisk enhet fastsette et passende gebyr. Vedtaket kan påklages.	
<b>6.9 Betalingstidspunkt</b>	
Kommunen vedtar at gebyret skal kreves etterskuddsvis.	
<b>6.10 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken</b>	
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.	
<b>6.11 Utstedelse av matrikkelbrev</b>	
Tjeneste	2022
Matrikkelbrev inntil 10 sider	0
Matrikkelbrev over 10 sider	0
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	
Timesatser	
Timesats oppmålingsingeniør	1 000
Timesats for et målelag	1 800
I en del saker kan det være flere matrikkelenheter som skal opprettes samtidig, f.eks. i bolig- og hyttefelt.	
Her gis det rabatt under visse forutsetninger:	
-markarbeider og oppmålingsforretning med merking og måling kan utføres uten avbrudd.	
-infrastruktur som veg, vann/avløp og el. er ferdig.	
-det foreligger godkjent digital tomte- /regulerings plan og delingstillatelse.	
-matrikkelenheter som skal opprettes ligger i samme teig med samme hjemmelshaver	
<b>Kvantumsrabatt:</b>	

2 eller flere enheter gir følgende rabatter:	
2 enheter: 10%	
3-5 enheter: 20%	
6-9 enheter: 30%	
10 eller flere enheter: 40%	
Hvordan beregnes rabatten og når skal den gis?	
Rabatten beregnes ut fra innlevert skjema krav om matrikulering, rekvisisjon av oppmålingsforretning. Hvis ikke forutsetningene oppfylles faktureres restbeløpet før matrikkelføring eller hvis matrikkelenhetene alt er opprettet ved utsatt oppmålingsforretning faktureres restbeløpet før matrikkelføring av endelig oppmålingsforretning.	

## KOSTRA og begrepsforklaringer

I dette kapitlet kan du lese mer om blant annet KOSTRA, og hvordan man leser KOSTRA-analysen i denne handlings- og økonomiplanen.

### KOSTRA-tall per tjenesteområde

Begrepet tjenesteområde i KOSTRA-sammenheng er sammenlignbart med Gausdal kommunes planområder. Planområdene er sammensatt av KOSTRA-funksjoner innen hovedområder. De har for eksempel samlet alle utgifter til pleie om omsorg i ett tjenesteområde. Her inngår alle utgifter til institusjoner, hjemmeboende, aktivisering, KAD-senger og institusjonslokaler. I Gausdal kommune er dette splittet i flere planområder. Tjenester til hjemmeboende er delt på planområde 11 Helse og 12 Omsorg. Institusjonslokaler legger i planområde 7 Bygg/eiendom/areal. Slik vil det være i de fleste av tjenesteområdene brukt i KOSTRA.

For alle områder ser vi netto driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, som blant annet øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra. Innbyggertall er per 31.12 i rapporteringsåret. Hvilke KOSTRA-funksjoner som er inkludert er beskrevet under hvert enkelt område. Vi bruker også mange tall som er korrigert med deflator (lønn- og prisvekst) og for utgiftsbehov. Du finner en nærmere forklaring av disse, og andre begreper, lenger ned på denne siden.

### Sammenligningskommuner

Gausdal kommune har brukt Innlandet (tidligere Oppland) og kommunegruppe 1 (ny inndeling fra 2020 hos SSB) som sammenligningsgrunnlag. Innenfor Innlandet er variasjonene store i størrelse og drift, og nytten av å sammenligne oss med disse områdene er begrenset. Kommunegruppe 1 (K01) er sammensatt av 39 kommuner som er sammenlignbare med Gausdal. I SSBs definisjon av K01 ser vi at gruppa består av "Kommuner med 2.000-9.999 innbyggere, lave bundne kostnader og lave korrigerte inntekter.". Vi benytter derfor K01 som sammenligningsgruppe. I tillegg har vi valgt ut fire andre kommuner som vi mener er relevante:



## Økonomiplan for 2022-2025

- Øyer: God nabo i øst med tilsvarende utfordringer som Gausdal, og en kommune vi samarbeider mye med. Scorer godt i Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Oppdal: Reiselivs- og hyttekommune i Trøndelag. Gir gode tjenester med lave utgifter ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Tynset: Kommune i Hedmark med lave utgifter og gode tjenester ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Hole: Tidligere Robek-kommune i gamle Buskerud, nå Viken. En kommune som etter store økonomiske grep fortsatt er blant kommunene som gir best tjenester ifølge Kommunebarometeret. Hole er også i kommunegruppe K01.

### Noen begreper brukt i KOSTRA-analysene i planområdene

Mange av tallene som beskriver økonomi er av typen "Netto driftsutgifter per innbygger justert med deflator og utgiftsbehov" I tillegg står det på enkelte indikatorer (B) bak slik som i bildet under

	Gausdal 2017	Gausdal 2018	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 11
<b>Prioritet</b>							
➤ Institusjoner (253-261) - andel av netto driftsutgifter til plø(B)	53,7 %	47,9 %	42,8 %	40,9 %	38,6 %	40,5 %	41,0 %
➤ Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B) (*)	19 731	20 263	18 431	17 715	17 479	18 331	18 397
➤ Netto driftsutgifter pr. innbygger 253 helse- og omsorgstjenester i institusjon (B) (*)	9 385	8 585	5 970	6 557	5 551	6 565	6 605
➤ Netto driftsutgifter pr. innbygger 254 helse- og omsorgstj. til hjemmeboende (B) (*)	7 748	9 199	9 164	4 039	9 670	9 745	9 931
➤ Tjenester til hjemmeboende (254) - andel av netto driftsutgifter til plø(B)	39,3 %	45,4 %	49,7 %	22,8 %	55,3 %	53,2 %	55,0 %
<b>Produktivitet</b>							
➤ Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass(B) (*)	1 317 403	1 185 809	935 485	1 156 870	1 091 661	1 216 976	1 172 605
<b>Dekningsgrad</b>							
➤ Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens(B)	41,5 %	39,1 %	53,8 %	37,0 %	29,5 %	19,5 %	29,8 %
<b>Kvalitet</b>							
➤ Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	76,5 %	74,0 %	79,9 %	73,1 %	75,7 %	76,9 %	75,4 %
➤ Årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra høyskole/universitet (antall)	48,2	48,6	48,8	48,3	79,2	45,3	4 809,5

\*) Inflasjonjustert med deflator  
\*\*) Justert for utgiftsbehov

Netto driftsutgifter: Driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, slik som øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra.

Antall innbyggere: For hvert år er det innbyggertallet per 31.12 som er brukt.

Deflator: Deflatoren for kommunesektoren er en sammenveiling av prisene på det kommunene kjøper; lønn, produktinnsats (driftskostnader) og investeringer.

Utgiftsbehov: Dette sier noe om hvor mye en kommune, eller en tjeneste i en kommune, koster å drive sammenlignet med andre kommuner. I en kommune med stor tilflytting vil man naturlig ha større utgifter per innbygger til barnehage og skole enn i en kommune med fraflytting. For å beregne en kommunes frie midler fra staten brukes beregningen av utgiftsbehov. Når man skal sammenligne kommuner justerer man også for utgiftsbehov for å kunne sammenligne kommuner som har forskjellig demografi.

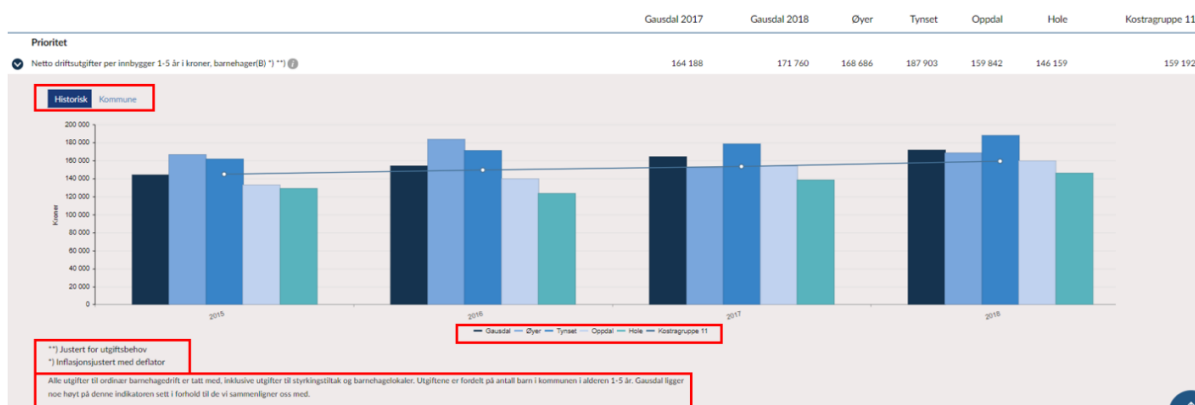
(B): Dette betyr at tallet er beregnet av Framsikt. Tallene er beregnet ut fra kommunenes KOSTRA-tall hos SSB.

Kommunegruppe 01 (K01): En sammensetning av 39 mellomstore kommuner med 2.000-9.999 innbyggere, lave bundne kostnader og lave korrigerede inntekter. SSB definerer at en mellomstor kommune har mellom 5000 og 19.999 innbyggere.

Du kan lese mer om gruppering av kommuner i denne rapporten: [Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2020](#)

**Hvordan man leser KOSTRA-tallene i handlings- og økonomiplanen / årsmeldingen**

I bildet under ser vi et eksempel fra handlings- og økonomiplanen. Framfor hver indikator er det en pil til høyre. Når man trykker på den så kommer det fram en graf som viser tallene for Gausdal og sammenligningskommunene de siste fire årene. Forklaring av indikatoren ligger nederst i bildet. For mange av indikatorene kan man velge forskjellig visning av grafene opp til venstre. I dette tilfellet kan man velge mellom "Historisk" og "Kommuner". I bildet ser vi historisk visning, der kommunene står sammen i blokker per år. Hvis man velger "Kommuner" vil hver kommune ha sin egen blokk med resultatene for siste fire år.



## Planområder og enheter

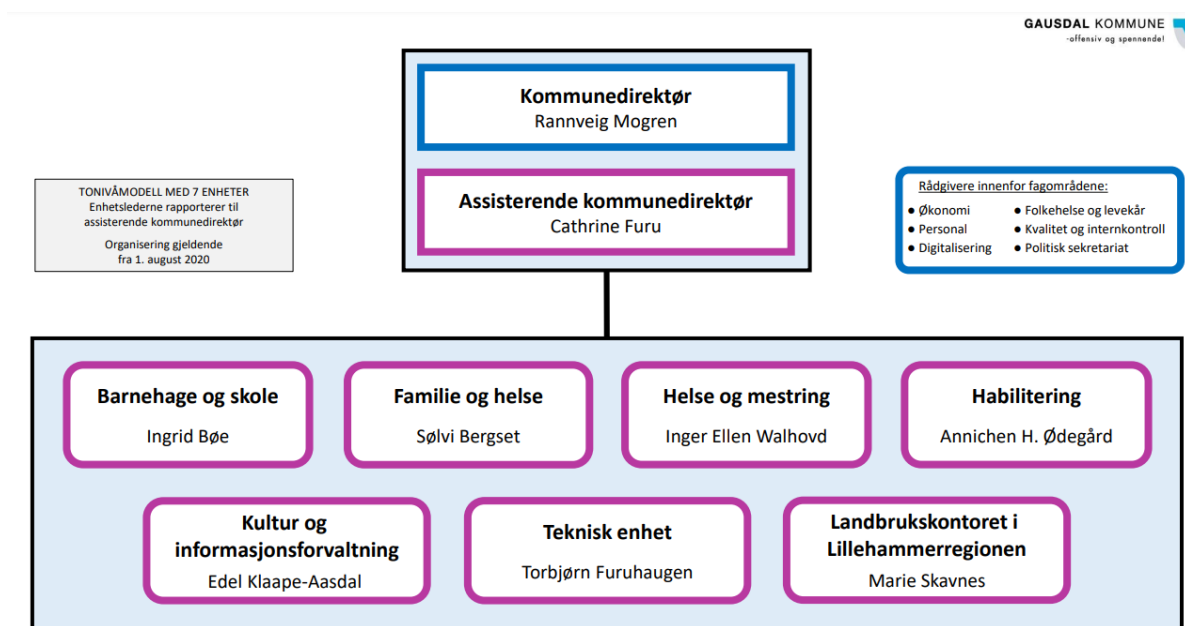
I Gausdal har kommunestyret vedtatt at det skal være en tjenestebasert inndeling når det gjelder budsjett og økonomiplan. Kommunestyret fordeler budsjettmidlene på 13 planområder. Planområdene er bygd opp av tjenester som ble sett som naturlig å samle på de enkelte områdene. På alle planområdene i strategiplanen er det en innledende beskrivelse av hvilke tjenester som inngår. Både gjennom året og ved årsslutt, rapporterer kommunedirektøren til kommunestyret på status og avvik knyttet til de mål som kommunestyret har satt for det enkelte planområde. Her er de planområdene som kommunen i dag har:



## Økonomiplan for 2022-2025

Den nåværende inndelingen av planområder har vært uendret i mange år, og det har både administrativt og fra politisk hold blitt stilt spørsmål ved om denne inndelingen burde bli endret. Dette er imidlertid et omfattende arbeid og det vil rukke ved mange av de strukturene som kommunen i dag benytter til rapportering. Det må derfor være en nøye overveid handling når/dersom dette skal endres.

Administrativt er den praktiske utøvelsen av tjenestene inndelt i enheter. En enhet kan ha tjenester som fordeler seg på flere planområder. Enhetslederne rapporterer til kommunedirektøren. Organisasjonskartet slik det var ved utgangen av 2020 ser du her:



Kommunens administrative organisasjonskart slik det er i dag finner du her: [Organisasjonskart](#)